

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Zülat Kalkandelen

30 SANİYEDE

BUSH

Amerika'da Medya ve Siyaset

Remzi Kitabevi

Amerika'da siyaset ve medya ilişkileri dünyası, Bush döneminde yeni muhafazakârlığın yükselişine sahne oluyor. Özellikle 11 Eylül 2001'in ardından palazlanan milliyetçilik rüzgârı ve Irak Savaşı bunun en somut kanıtı...

Böylesi bir dönemde ABD'nin içinde bulunduğu siyasal konjonktürü, demokrasinin girdiği bunalımı ve daha da önemlisi siyasetin genel işleyişini yakından tanımak gerekiyor. Bu işleyiş ise Demokratların ve Cumhuriyetçilerin çeşitli toplantılarında, kongrelerinde biçimleniyor...

Zülal Kalkandelen New York'ta yaşayan bir gazeteci olarak bütün bu gelişmelerin birebir tanığı aynı zamanda... Ve orada izlediği olaylar, Türkiye için de ilginç ve değerli ipuçları sağlıyor.

www.remzi.com.tr

ISBN 975-14-0998-5

9 789751 409980

ZÜLAL KALKANDELEN, 1969 yılında Ankara’da doğdu.

1991’de Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü’nü bitirdi. 1996 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi dalında, Prof. İdris Küçükömer’in *Düzenin Yabancılaşması* adlı kitabının eleştirisi üzerine yazdığı tezi tamamlayarak Yüksek Lisans derecesini aldı.

1992-1996 yılları arasında Kültür Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Müsteşarlık Özel Kalem Bürosu ve Milli Kütüphane Başkanlığı’nda görev yaptı.

1997-2000 yılları arasında NTV haber kanalında program koordinatörü olarak çalıştı. Başta müzik ve sinemayla ilgili olmak üzere birçok programın yapımcılığını üstlendi. Ardından Kanal E’de program yapımcısı ve yönetmen olarak görev aldı. Daha sonra CNBC-e kanalı program bölümünün yapım sorumlusu olarak çalıştı. Çeşitli müzik ve sinema programları hazırladı. Yapım ve yönetimini üstlendiği “INFO” adlı program, büyük plak şirketlerinin Türkiye temsilcilikleri tarafından verilen “En İyi Müzik Programı Ödülü”ne değer görüldü.

2001 yılında kendisini geliştirmek ve mesleğiyle ilgili çalışmalar yapmak üzere New York’a yerleşti. 11 Eylül 2001’de Dünya Ticaret Merkezi’ne düzenlenen saldırıdan itibaren *Cumhuriyet* gazetesinde New York yazıları yazmaya başladı. New York izlenimlerinin yanı sıra, *Roll* dergisi için müzik yazıları da yazıyor.

Halen New York’ta yaşayan yazarın ilk kitabı *New York’u Yaşamak*, Remzi Kitabevi’nde, 2003 yılında yayınlandı.

ZÜLAL KALKANDELEN

30 Saniyede Bush

Amerika'da Medya ve Siyaset

Remzi Kitabevi

30 SANİYEDE BUSH / Zülal Kalkandelen

Her hakkı saklıdır. Bu yapıtın aynen ya da
özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı
sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 975-14-0998-5

BİRİNCİ BASIM: Eylül, 2004

Bu kitabın basımı 2000 adet olarak yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Selvili Mescit Sok. 3, Cağaloğlu 34440, İstanbul.
Tel (212) 513 9424-25, 513 9474-75, Faks (212) 522 9055
WEB: <http://www.remzi.com.tr> E-POSTA: post@remzi.com.tr
Remzi Kitabevi A.Ş. tesislerinde basılmıştır.

*Demokrasiyi geliştirme ve
yaşatma çabasına destek
verenlere...*

İçindekiler

Sunuş	9
-------------	---

30 SANIYEDE BUSH

Bayram Var Amerika'da	13
İki Olay Bir Ülke	16
Barışa Bir Şans!	19
Savaş İçinde Trajikomik	22
"Potansiyel Teröristler"	25
Bir Sergiden Amerika İmajı	28
Amerikan Halkı Neden Umursamıyor?	31
Politik Eşcinsel Festivali	37
Kim Neden Korkuyor?	40
30 Saniyede Bush	43
Gazeteci Kimdir?	49
Güvenlikte miyiz?	53
Sizin Silahınız Yok mu?!	56

SAVAŞIN SİSİ

Sosyalistlerin New York Toplantısı	61
Bir Temel Hak Olarak Haber Alma ve Yayma Özgürlüğü, Amerikan Medyası	64
En Saygı Duyulan Amerikalılar	79
Amerikan Radyo Savaşları	82
Bu Monopol Monopoli Değil!	85
Ve Artık Eşcinsel Çiftler de Evleniyor	96
Onlar Her Yerde: Dönen ve Yalpalayan Politikacılar	100

Savaşın Sisi	104
Zenginliğin Ölenemeyen Yükselişi	107

HAYDİ BARBEKÜ PARTİSİNE

Amerikan Başkanları Nasıl Seçiliyor?	111
IOWA Çılgılığının Hikâyesi.....	124
Demokrasiye İnananlar Kavga Etmezse.....	127
Demokrasi İçin Pasta ve Limonata	130
Ayrı ve Eşit Eğitim (!)	132
Üçüncü Adam Yine Sahnede.....	135
2004'te Amerika'da Demokrat Olmak.....	139
Skandal Büyüyor	144
Haydi Barbekü Partisine.....	147
Cumhuriyetçi Parti Kurultayı'ndan İzlenimler:	
İdealizm Popülerizme Karşı	150
Muhteşem Paradoks	157

Sunuş

Amerika, George W. Bush yönetiminde 2000-2004 yılları arasındaki dönemde yeni muhafazakârlığın yükselişine sahne oldu. 11 Eylül 2001’de Dünya Ticaret Merkezi’ne ve Pentagon’a yapılan terörist saldırı sonrasında palazlanan milliyetçilik, Amerika’nın tek süper güç olarak izlediği saldırgan dış politikanın destekçisi oldu. Ülkenin ideolojik olarak sağa kayma süreci, Birleşmiş Milletler’i ve birçok devleti karşısına alma pahasına Irak’a saldırısıyla devam etti. Savaş sırasında ve sonrasında Amerika’daki sosyal değişim ve bunların siyasete yansımaları çarpıcıydı.

George W. Bush’un 2000’de ülkenin en tartışmalı seçimi sonucunda Beyaz Saray’a yerleşmesinden bu yana geçen dört yıl sonunda Amerika, daha önce hiç olmadığı kadar keskin hatlarla ikiye bölünmüş durumda: Muhafazakârlar ve liberaler. Bu iki grubun temsilcileri, hemen her konuda birbirine tamamen zıt iki farklı görüşü savunarak dişe diş mücadele veriyor. Sokaktaki satıcıdan üniversitedeki profesöre kadar herkes 2004 başkanlık seçiminin önemini konuşuyor.

Neden bu kadar önemli bu seçim? Çünkü bugün Beyaz Saray’da hem Amerika’yı hem de dünyayı, demokrasi yerine zorbalıkla yönetmek isteyen bir anlayış hüküm sürüyor. Seçim sonucunun, Amerikan demokrasisinin ve uluslararası işbirliğinin gelişimini yakından etkileyeceği açık.

Bu kitap, böylesine önemli bir dönemde Amerika’nın içinde bulunduğu sosyal ve siyasal konjonktürün portresini çizmek ve Amerikan politikasının genel işleyişine ışık tutmak amacıyla ortaya çıktı.

Neden siyaset ve medya? “Politika ve medya ayrılamaz. O ayrılamayan tek şey, birbiri ile uyum içinde olmayan medya ve politikacılarıdır” demiş Amerika’nın efsanevi haber yorumcusu Walter Cronkite. Bu uyumsuzluk, medyanın siyasal iktidarın uygulamalarını ve politikacıları denetleyip halkı bilgilendirmesini sağlıyor. Ne yazık ki, günümüz Amerika’sında o uyumsuzluk, yerini aşırı bir uyuma bırakmış durumda. Oysa Joseph Pulitzer’in dediği gibi bir gazetenin dostu olmamalı. Fakat Bush ve yönetiminin medyadaki köşe başlarını tutmuş çok fazla yandaşı var.

Bu kitapta, Amerikan demokrasisinin 2000’li yıllarda girdiği bunalımı ve çıkış yolu bulma çabalarını anlatmaya çalıştım. Kitabı basarak bana bu şansı veren Remzi Kitabevi yöneticilerine ve yazılarımın okuyucularla buluşmasını mümkün kılan *Cumhuriyet* gazetesine teşekkür borçluyum.

İçinde yaşadığı dünyayı biçimlendiren politikalarla ilgilenen, medyadan politikacıların uygulamaları hakkında doğru ve tarafsız bilgi vermesini talep eden, böylece medyayı, medya aracılığıyla da politikacıları denetleme sorumluluğunu hissedenden herkese merhaba.

Manhattan, New York
11 Eylül 2004

**30 SANİYEDE
BUSH**

Bayram Var Amerika'da

Amerika'nın Irak'taki sivil yöneticisi Paul Bremer'in Bağdat'taki basın toplantısında Saddam Hüseyin'in yakalandığını bildiren "Ladies and Gentlemen, We Got Him!" anonsunu yaptığı andan başlayarak Amerika'da âdeta bayram havası yaşandı. Tüm Amerika bir zafer sarhoşluğu içine girdi. Arabaların kornalarına basılarak yollarda turlar atıldı, aklınıza gelebilecek her yerde Amerikan bayrakları dalgalandırıldı, televizyonlar sürekli canlı yayınlarla Saddam'ın yakalandıktan sonraki zavallı halini ve Iraklıların mutluluğunu ekranlara taşıdı.

Saddam gibi kendi halkına onca acı çektirmiş bir diktatörden kurtulmuş olmaktan dolayı Irak halkının yanı sıra birçok farklı kesimden insan farklı nedenlerle sevindi. Amerikalılar, zorlu bir bahse oynayıp milyonlar kazanan bahisçinin derin hazzını yaşadılar sanki. Otobüste konuşan iki orta yaşlı adamdan birinin diğerine, "Amerika yine 1 numara!" derken yüzündeki ifade görülmeye değerdi. "1 numara olmak", Amerikan toplumunda bir saplantı. Ülkelerini neden sevdiklerini sorun sokaktaki insanlara, birçok kişinin "Çünkü Amerika dünyanın bir numaralı ülkesi" şeklinde yanıt verdiğine tanık olacaksınız. Bu birincilik, kapitalizmde ve emperyalizmde olsa da. Yakın çevremdekilere soruyorum ve birçok kişiden aynı yanıt alıyorum. Böyle olunca insanın aklına geliyor, diğer ülkelerde yaşayanlar, sırf bir numara olmadığı için ülkelerini sevmezler mi? Amerikan halkının sevinmesinin bir başka nedeni, ülkelerinin uzun süredir uluslararası kamuo-

yunda yıpranan imajının yeniden eski saygınlığına kavuşacağı ve Irak'a gönderilen asker yakınlarının kısa sürede eve dönecekleri beklentisiydi. Fakat bu olmadı.

Birdiğersevinengrup, uyanık girişimcilerdi. Amerikalıların birbirlerine hediye verdikleri Noel tatili öncesinde piyasaya, Saddam'ı perişan haliyle gösteren oyuncak bebekler sürüldü. Usume Bin Laden'in yanı sıra Saddam'ın öldürülen oğulları Uday ve Kusay figürlerinin yer aldığı oyuncak koleksiyonuna böylece bir yenisi daha eklenmiş oldu.

Amerikan medyasının heyecanı ise çarpıcıydı. Günlerce boy boy kullanabilecekleri Saddam fotoğrafları, biktırırçasına yayınlatabilecekleri yakalama operasyonu görüntüleri ve iktidardaki Bush yönetimine övgü yağdırabilecekleri büyük bir malzeme vardı ellerinde. Dünyanın her yerinde medyanın kuralları aynı ne de olsa.

Bütün bu olanlardan dolayı en çok sevinenler elbette ki, Başkan Bush ve Cumhuriyetçiler oldu. Çünkü onların büyük beklentisi gerçekleşti. Başkan Bush'un popülaritesi, Saddam yakalanmadan önceki döneme göre yüzde 6 oranında arttı. Bunun keyfini yaşayan Bush'un kendinden emin ve umursamaz tavrını, ABC Televizyonu'nda Diane Sawyer'ın sorularını yanıtlarken, daha doğrusu yanıtlarmış gibi yapıp aslında soruları geçiştirirken görmek mümkündü. Sawyer, Başkan'ın kendisinin ve yönetimdeki yetkililerin geçmişteki konuşmalarından örnekler vererek, Irak'taki kitle imha silahlarının nerede olduğunu birkaç kez sormaya çalıştı. Her defasında Bush, karşısındaki gazetecinin sözünü keserek, Saddam Hüseyin'in büyük bir tehlike olduğunu söyledi. Sonunda da, "Sürekli aynı soruyu soruyorsun Diane. Saddam büyük bir tehlikeydi diyorum" diyerek konuyu kapattı.

Ya Demokratlar, Bush'un karşısında 2004 seçimlerinde aday olmaya hazırlananlar ne yaptı? Halkın sevinç dalgası karşısında Bush'u eleştirmeye devam etmenin doğru olmayacağını düşünüp, pragmatist bir yaklaşımla onlar da alkış tut-

tular. Fakat kampanyasını ağırlıklı olarak Irak savaşının eleştirisine odaklayan Demokrat Parti^(*) başkan aday adayı eski Vermont Valisi Howard Dean, Bush'a övgünün dozunu pek ayarlayamayınca, ağır eleştirilere hedef oldu. Bu eleştirileri göğüslemek için de, görüşlerinde değişiklik olmadığını açıkladı. Ancak Dean'ın bu keskin manevraları, kimilerinin başını döndürüp midelerini bulandırmaya yetti. Saddam'ın yakalanışı, Bush'a inanılmaz bir destek artışı sağladıysa da, çatışmalar kısa zamanda sona ermeyince işin hiç de Bush'un söylediği kadar basit olmadığı ortaya çıktı. Nitekim Demokrat Parti başkan adayı John Kerry, kurultay konuşmasında kendisini bazı durumlarda net olmamakla suçlayanlara yanıt verirken, hiçbir şeyin söylendiği kadar basit olmadığını, hatta Irak'taki işin tamamlandığını iddia eden Cumhuriyetçileri kastederek, "‘Mission Accomplished’ (Görev Tamamlandı) deseniz bile öyle olmayabilir" dedi.

Amerikalılar özellikle son bir yıldır, daha önce hiç konuşmadıkları kadar politika konuşuyorlar. Fakat Amerikan seçmenin zayıf belleği, çok yakın dönemi hatırlama eğiliminde. Bu hafıza, seçimden bir iki ay önce olanları ve ekonomik durumu hatırlayacak oy kullanırken. Üstelik kimse, Saddam'ın yakalanmasının Irak'taki haksız savaşı haklı yapmadığını söylemiyor ya da bu aşırı milliyetçilik dalgası altında söylemeye bile cesaret edemiyor.

(*) ABD'deki Demokrat Parti'nin özgün adı Democratic Party'dir. Bunun dilimizdeki karşılığı Demokratik Parti olmalıdır. Ancak siyasal kültürümüzde Demokrat Parti olarak kullanılmış ve yerleşmiştir.

İki Olay, Bir Ülke

Bazen birbirinden tümüyle farklı iki ayrı olay, tarihin bir noktasında kesişiyor. Bu yazıda anlatılan iki olayda, iki farklı insan, aynı yanlış anlayışın yarattığı uygulamalar sonucu mağdur oldu.

İranlı bir sinema yönetmeni... Uluslararası bir film festivalinde yeni filminin ilk gösterimi yapılacak. Gösterim için aylar önceden rezervasyonlar yapılmış ve biletler tükenmiş. Birçok medya kuruluşu ünlü yönetmenle röportaj yapmak için bekliyor. Heyecanla vize başvurusunu yapıyor yönetmen. Fakat başvurusu reddediliyor. Bu reddedilişin tek nedeni, “vatandaşı olduğu ülkenin terörist grupları desteklemesi.”

1979 doğumlu bir Mısır vatandaşı... 12 Eylül 2001 günü evine gelen devlet görevlileri tarafından sorgulanmak üzere tutuklanıyor. Kanıtlanmış hiçbir suçu olmadığı halde, evinden alınıp götürüldüğü günden itibaren 73 gün hapiste kalıyor.

Amerikalı eşine ve hiçbir yakınına haber vermesine izin verilmiyor, aylar boyunca bir haptiden diğerine gönderiliyor ve avukatıyla görüştürülmüyor. Eşi Candy, Omar’ın iyi bir Müslüman olup olmadığı konusunda sorguya çekiliyor.

Omar domuz eti yiyor muydu, sigara ve içki içiyor muydu? Bu sorulara yanıt arıyor görevliler. Çırılçıplak soyulup elektrik şoku dahil, çeşitli işkencelerden geçiriliyor Omar. Bu işkenceler sırasında, suçunu itiraf eder ve devlet görevlileriyle işbirliği yolunu seçerse, 25 milyon dolar ödül verileceği, yeni bir kimlik ve yeni bir yaşam sağlanarak karısıyla çocuğunun

koruma altına alınacağı vaat ediliyor. İnandığı din gereği domuz eti yemediği halde, günde en az iki öğün domuz eti veriliyor. Yalan makinesine sokulup söylediklerinin doğruluğunun kanıtlanmasına karşın, görevliler ısrarla yalan söylediğini iddia ediyor. Kendini en çaresiz, en umutsuz hissettiği anda açlık grevine başlıyor. Yaklaşık 10 kilo veriyor. İntihara yelteniyor.

Sonunda görevliler, psikolog ve doktorların da uyarılarını ciddiye alarak ölüm orucuna başlayan tutuklunun suçsuz olabileceğini düşünmeye başlıyorlar.

Her iki olay da dünyada insan haklarının savunuculuğuna soyunan Amerika'da 11 Eylül 2001'den sonra meydana geliyor.

Amerika'ya giriş vizesi verilmeyen ünlü İranlı yönetmen Abbas Kiarostami. 1997 Cannes Film Festivali'nde Palme D'Or ödülünü kazanan ve tüm dünyada adı saygınlıkla anılan bir sinemacı. New York Film Festivali'ne katılımı için Amerika'nın vize vermediği insancıl filmlerin başarılı yönetmeni. İşin ilginç yanı, sadece Kiarostami'nin İran doğumlu olması nedeniyle vize alamaması değil; o insancıl ve barış yanlısı filmleri, Başkan George W. Bush'un bizzat "Şeytan Ekseni" olarak tanımladığı ülkelerden birinde doğmuş olmasına karşın yapabilmesi ve yine de Amerika'ya girişine izin verilmemesi.

12 Eylül 2001'de FBI görevlilerince tutuklanan Mısır vatandaş Hady Hassan Omar'ın suçlanmasına neden olan ise, sadece kötü bir rastlantının sonucu. World Trade Center'a saldırının yapıldığı 11 Eylül günü Omar, uçak biletini almak için Amerika'da yaygın bir hizmet ağı bulunan fotokopi ve bilgisayar firması Kinkos'un Florida'daki bir şubesine gidiyor. Aynı saatlerde aynı şubeyi ve aynı bilgisayar terminalini, saldırgan teröristlerden Muhammed Atta da kullanıyor. Bu rastlantı, FBI'ın Omar'ın terör örgütü El Kaide ile bağlantılı ol-

duğuna inanmasına yetiyor. FBI'ya göre, Omar terörist profile de çok uygun düşüyordu: İyi bir geçmişe sahip, bilgisayarından anlayan, gece kulüplerine gidip votka içmekten hoşlanan, genç bir Müslüman. Bunları birer ipucu sayan örgüt, Omar'ın suçluluğuna ilişkin bir kanıt olmadığı halde, savunmasına hiçbir olanak vermeden 73 gün tutuklu bir şekilde alı koyuyor.

Yönetmen Abbas Kiarostami, New York'a gelemedi fakat adı Amerika'da giderek büyüyor, filmlerine olan ilgi artıyor. Çünkü o, insan sevgisiyle dolu filmlerin İranlı yönetmeni.

Omar, 11 Eylül sonrasında suç kanıtlanmadan aylarca hapiste tutulan yüzlerce Müslüman göçmenden biri. Yaşadığı korkunç olaylar ne yazık ki hapisten çıkışıyla bitmedi. FBI, arabalarını ve eşyalarını satarak Amerikalı eşinin babasının evine taşınmalarını istedi. Omar işini kaybetti ve yeni iş olanakları kapandı.

Bütün bu yaşananlardan sonra özellikle iki sorunun yanıtlanması gerekiyor.

- 1- Hukuktaki "suçluluk kanıtlanana kadar suçsuzluk" ilkesi, "suçsuzluk kanıtlanana kadar suçluluk" olarak mı değiştirildi?
- 2- Bir yurttaş, ülkesinin yaptıklarından ya da yapmadıklarından doğrudan doğruya sorumlu tutulabilir mi?

BariŖa Bir Ŗans!

New York eyaletinin sınırları içerisinde Albany yakınında bir alışveriş merkezi. Stephen Downs adlı 61 yaşındaki Amerikan vatandaşı oğluyla birlikte alışveriş yaparken, yeni bir tişört alır ve üzerine giyer. Fakat iki güvenlik görevlisi, yanına gelir ve tişörtü çıkarmasını ya da alışveriş merkezini terk etmesini ister. Bu talepleri reddedilen güvenlik görevlileri Albany polisini arar. Alışveriş merkezine gelen polis, Downs'ı yasalara karşı gelmek suçundan tutuklar ve elleri kelepçeli bir halde alışveriş merkezinden çıkarır. Polis, alışveriş merkezinin kendine ait kuralları olan “özel bir ev gibi olduğunu” söyler ve yanlış davrandığı konusunda Downs'u ikna etmeye çalışır. Benzetmenin kötölüğüne dikkat çeken vatandaşı, çıkarıldığı nöbetçi mahkemede kendini savunur ve tutuksuz yargılanmasına karar verilir.

Avukat Stephen Downs, Amerikan devletin yargıırlarla ilgili Ŗikâyetlere bakıp denetlemek, yargıırları uyarmak, cezalandırmak ve gerektiğinde görevden almakla yetkili komisyonunun Albany ofisinin başkanıdır. Downs, suçlu bulunsaydı bir yıl hapis cezası alabileceği davadan ceza almadan kurtuldu. İşin anlaşılması güç tarafı, olaya yol açan tişörtün üzerinde “Give Peace A Chance” (BariŖa Bir Ŗans Verin) yazıyordu.

New York Üniversitesi yakınlarında öğrencilerin devamlı gittiği bir kafe. İki Avrupalı genç, Amerikalı bir genç ile savaşı hakkında konuşuyor. Amerikalı genç, “The Economist” dergisinin kapaktan verdiği “Savaşı neden haklı olabilir?” başlık-

lı makalesine dayanarak bazı açıklamalar yapmaya çalışıyor. “Evet, savaş kötü ama Saddam, elinde nükleer ve kimyasal silahlar olduğu söylenen bir canı. Onu yok etmek dünyanın güvenliği için önemli bir iş” diyor. Avrupalı gençlerden biri yanıtıyor:

“Ben aslında sadece Irak’ın elindekilerin değil, dünyadaki tüm silahların yok edilmesini isterdim. Fakat sanırım sorun şu: O silahlar barış yoluyla ortadan kaldırılsa bile, Amerika’nın bir daha onları yeniden yaratmayacağını kim garanti edecek?” Yüzündeki ifade değişiyor Amerikalı gencin, duraksayarak yanıt veriyor:

“Ben de bunun garantisini sonsuza kadar vermek isterdim. Sanırım bu noktada biz birer hiçiz. Savaş istemiyoruz ama se simizi duyuramadığımız bir noktadayız.”

New York’un ünlü konser salonlarından biri, görkemli Carnegie Hall. Tibet yararına 13.’sü gerçekleştirilen gece, New York’ta faaliyet gösteren Tibet House U.S.’in Başkanı Robert A. F. Thurman’ın konuşmasıyla açılıyor. Irak’ta devam eden savaşa atıf yaparak, “Karşınızdaki düşman bile olsa, ona barışla yaklaşın. Birbirimizin farklılıklarına tolerans gösterdiğimiz sürece bir arada yaşayabiliriz. Hiçbir zaman unutulmama- lı ki, barış, ancak barış yoluyla kurulabilir” diyor Thurman. Salonda büyük bir alkış kopuyor. Tibetli Budist rahiplerin yanı sıra, Ziggy Marley, Lou Reed, Ray Davies, Philip Glass ve David Bowie gibi birçok ünlü müzisyen gecenin konuğu. Her müzisyen performansına başlamadan önce barış yanlısı mesajlar veriyor. Salondaki alkış giderek artıyor.

Gecenin son şarkısını bütün müzisyenler sahneye çıkıp birlikte söylüyor: Bob Marley’in unutulmaz şarkısı “Get Up, Stand Up”. Babasının şarkısını dev müzisyenlerle birlikte söyleme onurunu yaşadığını söylüyor Ziggy Marley. Salondaki herkes ayakta nefesi yettiği kadar bağırıyor: “Stand up for your right!” İnsanları hakkını aramak ve korumak için hareket etmeye çağıran şarkı sözlerine ritimli bir alkış eşlik ediyor.

Dakikalarca süren bu son derece etkileyici sahne sırasında hayal kurup düşünmemek elde değil. Acaba bu insanlar seslerini duyurabilirler mi?

Amerikalılar artık seslerini duyuramadıklarını itiraf ediyorlar. Bu işlevi yerine getirmesi gereken medya, büyük ticari şirketlerin borazanı olmuş, kulaklarını tıkamış olan bitene. Televizyon kanalları, gazeteler, medyanın önemli bölümü Pentagon'un isteği doğrultusunda yayıncılık yapıyor. Amerikan halkının bir kısmı, özellikle olan biteni anlamak için kendi kendine özel çaba harcamayan ve yalnızca medya tarafından güdümlenen kesimi, Irak'a dünyada barışı kurmak için saldırıldığını düşünüyor. Neyin neden olduğunu bilenler ise güçleri yettiği kadar bağırsalar da kimse duymuyor. "Özgürlükler ülkesi Amerika" sesini duyuramayanların, tek yanlı medyanın yansıttıklarıyla beslenip, barışın savaş yoluyla kurulabileceğini sananların ülkesi mi olacak? Amerikan halkının bu olan biteni, medya sistemini sorgulamasının zamanı çoktan gelmiştir. Bush yönetimi, yükünü ve suçluluğunu asla üzerinden atamayacağı bir savaşa sürükledi Amerika'yı. Üstelik bunun barış adına yapıldığını iddia ederek. Son yayınlanan haberlere göre, George W. Bush, bu görevin kendisine Tanrı tarafından verildiğine inanıyormuş.

Durum karışık. Amerika'da yalanlar artıyor, taraflar kızışıyor, tolerans azalıyor, barışa şans vermek isteyenler cezalandırılıyor.

Amerika değişiyor...

Savaş İçinde Trajikomik

Irak Savaşı'ı başladıktan sonra New York'taki absürd ve gerçek komedi-drama manzarası:

New York'ta hayat hiç değişmeden devam ediyordu.

Restoranlar, barlar, sinemalar her zamanki gibi doluydu. Fakat bazı insanlar rahatsızdı. Bu yüzden Times Square, Union Square gibi kentin önemli büyük merkezlerinde toplanarak savaşı protesto ettiler. Polis kalabalığı dağıtmaya çalışsa da onlar bu savaşın kirli petrol çıkarları için yapıldığını söylediler televizyon kameralarına. Üzerlerinde "Uluslararası Katil" yazan ve yüzünde kanlar dolu George W. Bush fotoğraflı tişörtleriyle gezdiler. Amerika'nın diğer illerinde, San Francisco'da, Washington'da da protesto eylemleri yapıldı. Yüzlerce kişi tutuklandı.

George W. Bush ise, babasından kalan görevi tamamlamaya çalışıyordu. Bu nedenle Ortadoğu'da Amerikan egemenliğini kurmak için adına "Freedom War" (Özgürlük Savaşı) dediği Irak savaşını başlatmıştı. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı, Irak üzerindeki bombardımanın başladığı gece konuşmasını yapmak üzere Beyaz Saray'daki Oval Ofis'te yerini aldı. BBC Televizyonu'nda birdenbire bir görüntü ekrana geldi.

Ses bağlantısı yoktu ama Bush koltuğunda oturuyor, konuşması için hazırlanıyordu. Oldukça heyecanlıydı. Kuaförü Bush'un saçlarını tarıyor, makasla düzeltiyor, sprey sıkıyordu.

Bu sırada ofisten biri bir şey söylemiş olmalı ki Bush, karşı tarafa bakarak gülümsüyordu. Bağdat üzerine bombala-

rın yağdırıldığı sıralarda Başkan saçını spreyleyip film yıldızları gibi konuşmasına hazırlanıyordu. Kısa bir süre sonra görüntü aniden kayboldu. Daha sonra BBC, görüntünün yanlışlıkla ekrana geldiğini açıkladı ama Beyaz Saray bu açıklamadan tatmin olmadı.

Başkan Bush'u destekleyenler ne yaptı?

Fransız ürünlerini ve kültürünü protesto ettiler.

Irak Savaşı konusunda Amerika'ya karşı tavır alan Fransa, artık Amerika'nın dostu değildi.

Ve artık Amerika'da "French Fries" yoktu!

10 gün öncesine kadar neredeyse her köşe başında ve restoranlarda bulunabilen "French Fries", yani bizim patates kızartması birden yok olmuştu. Aslında fiziken yok olmamıştı ama yok olmuş gibi davranıldı. Çünkü onun adı artık "Freedom Fries" olmuştu! Özgürlük Kızartması! Tadı, tuzu ve görünüşü aynı, fakat adı değişikti. Temsilciler Meclisi'nin idari işlerinden sorumlu Ohio Temsilcisi Bob Ney'in önerisiyle, Meclis'in tüm mönülerindeki "Fransız" sözcüğü bile çıkarıldı. Ney, bunun Washington'dakilerin Fransız hükümetinden duydukları rahatsızlığı anlatmanın sembolik bir yolu olduğunu söyledi. Amerikan Kongresi'nin en yaşlı, en kıdemli üyesi Demokrat Parti Senatörü Robert C. Byrd'in konuyla ilgili yorumu ise dikkate değerdi: "11 Eylül'den bir gün sonra Fransız *Le Monde* gazetesi, 'Hepimiz Amerikalıyız!' şeklinde başlık atmıştı. 18 ay sonra şimdi iki ülke Irak savaşı konusunda anlaşamadıkları için birbirine hakaret ediyor."

Gerçek olamayacak kadar saçma fakat şaka değil, ne yazık ki... Restoran mönülerinde adlarında "French" sözcüğü geçen yemeklere de yeni isimler verildi. 'French Onion Soup' denilen Fransız Soğan Çorbası, "Özgürlük Soğan Çorbası" oldu. California, Şili ya da İtalyan şarapları bulunabilirdi ama Fransız şarapları birden yok oldu ortalıktan. Üstelik işlerinde yüzde elli oranında azalma olan bazı Fransız restoran sahipleri, en azından işlerini tamamen kaybetmemek için

kapılarındaki tabelaları değiştirip Fransız restoranı ibaresi yerine, Akdeniz restoranı anlamına gelen “Mediterranean Restaurant” yazdılar.

Fransız Brie ya da Camembert peyniri sevenler, her zaman alışveriş yaptıkları marketlerde o peynirleri bulamadılar bir süre.

Uygulamaya karşı Amerikan halkının tepkisi de ilginçti. Bir grup Amerikalı, tüm ülke çapında Fransız ürünlerinin protesto edilmesi için sokak gösterisi yaptı. Amerika’daki birçok medya kuruluşu da uygulamayı gönülden destekledi. *New York Post*’ta çıkan bir haber, milyar dolarlık şişelenmiş su piyasasından Fransız sularını yok etme yollarını açıkladı. Haberde, Evian suyu yerine ona eşdeğer kalitedeki çok daha ucuz Poland Spring’i, Volvic marka su yerine Fiji Adaları’ndan gelen Fiji’yi, “Fransız politikacıları gibi gazla dolu olan Perrier marka soda” yerine Saratoga’yı almaları önerildi Amerikan vatandaşlarına.

Aklı başında bir kısım insan ise konuyla dalga geçmeyi sürdürdü. Hayati sorunlarla uğraşılan böyle bir dönemde patates kızartmasının adıyla uğraşmanın saçmalığına şaşırıp kalmışlardı. Konu, Amerikan televizyonlarının en uzun soluklu komedi şovu Saturday Night Live’a espri konusu oldu. Ünlü Fransız öpücüğü “French kiss”e atıf yapılarak, sokakta “Freedom kiss” yapan çiftlerden söz edildi.

Bütün bu gariplikler komedyasının içinde kalınca merak ettim: Ya Belçikalılar, French Fries’in aslının Belçika’ya ait olduğunu söyleyerek ayaklanırlarsa? Türkiye’den savaş konusunda istediklerini alamayan Amerika’da acaba Türk kahvesinin adı değiştirilebilir mi?

Güler misiniz, ağlar mısınız bu komedi-darama karşısında?

Birileri çıldırmıştı belli ki, yok muydu bir akıllı?

“Potansiyel Teröristler”

“FBI Başkanı Robert Mueller, Amerika’da yaşayan Müslümanların ve cami sayısının saptanması için 56 bölge temsilcisine talimat verdi. Uygulamanın, terörizmle mücadele kapsamında bölgelerin demografik yapısını belirleme amacıyla yapılacağı bildirildi.”

Yukarıda okuduğunuz satırlar, ünlü *Newsweek* dergisinde yer alan bir haberin kısa bir bölümü. Terörizmle mücadele için Amerika’daki Müslüman ve cami sayısını belirlemek ne anlama geliyor? Bu insanların ve mekânların peşinen birer potansiyel terör unsuru olarak kabul edildiğini mi gösteriyor? Bir FBI görevlisi yanıt veriyor:

“Uygulamanın politik olarak doğru olmadığına kuşku yok. Ancak dışarıdaki suç teşkil edebilecek cami sayısını araştırmamak aptallık olurdu.”

Bir başka FBI görevlisinin açıklaması ise şöyle:

“Cami sayısı, her bir bölgedeki terörizm tehdidini oluşturan unsurlardan sadece biri. Uçuş okulları gibi, İslami dernekler de terörizmle bağlantı içinde. Biz camileri hedeflemiyoruz. Terörizmle mücadele kapsamında hedeflerimizi gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Bu büyük bir değerlendirme sürecinin bir parçası.”

Amerika’da yaşayan Müslümanlar ise, FBI’in bu uygulamasına karşı tepki duyuyor, terörizmi desteklemediklerini ve birer potansiyel terörist olmadıklarını anlatmak için çeşitli gösteriler yapıyor, paneller düzenliyorlar. Amerikan İslami İlişkiler Konseyi’nin sözcüsü İbrahim Hooper, kararın, Müslüman nü-

fusa bu ülkede ne kadar kuşkuyla bakıldığını göstermekte, diyor.

Kimi İslami örgütler ile terörizm arasında bağlantı olduğu çok açıktır. Bu gerçeğin, sonunda FBI tarafından da dile getirilmesi ise sevindiricidir. Fakat yanlış olan, ana düşmanın bir din, “Müslümanlık” olarak belirlenmesi. Böyle bir yanlış, 21. yüzyılda mantıkla açıklanması olanaklı olmayan bir dinler savaşına yol açmaktan başka ne işe yarar? Dini, terörizmin hizmetine sokan örgütlerin faaliyetlerine son verilmesi, sadece Amerikalıların değil, İslam ülkelerinin ve bütün dünya ülkelerinin baş görevlerinden değil midir? İslami terör örgütlerinin faaliyetlerinden en büyük zararı kimler gördü? Bu örgütlerle olan mücadelesinde, uzun yıllar Amerika’nın ve Avrupa’nın desteğini görmeyi uman Türkiye’de nüfusun büyük bir çoğunluğu da Müslüman. Kendi çıkarları için terör örgütlerinin bugüne kadar yaptıklarına seyirci kalan ve kulaklarını tıkayan Batı dünyası, neden şimdi savaş arenasında?

FBI, temsilcilerine verdiği talimatın gerekçesi olarak, “terörizmle mücadele kapsamında bölgelerin demografik yapısını belirleme”yi gösteriyor. Gerekçe bu şekilde açıklanınca, akla bazı sorular geliyor. Acaba bu kapsamda ülkedeki Katolik kiliseleri ya da Budist manastırları da sayılıyor mu? FBI, Amerika’daki diğer dinlere mensup insan sayısını da bilmek istiyor mu? Ülkedeki Müslümanların ve camilerin sayısının belirlenmesine yönelik bu çalışma, din temelindeki ayrımcılığı körüklemeyi mi? 11 Eylül’den sonra New York’ta ve tüm Amerika’da daha önce hissedilmeyen ölçüde bir Müslüman korkusu ve düşmanlığı gelişti. FBI’ın temsilcilerine verdiği talimatın buna katkı yapacağı kesin. İnsanları dinsel ve etnik kökenlerine göre bölen zihniyet, Nazi Almanyası dönemini anımsatıyor. Herhangi bir dine inananları ya da herhangi bir etnik kökenden gelenleri, baştan suçlu adayı kabul eden anlayış, bir arada yaşamak ve birbirine tolerans göstermek zorunda olan insanlar arasındaki barışı nasıl kuracak?

Kendi dininden ve etnik kökeninden olsun ya da olmasın, terörist örgütlerle mücadele etmek, demokrasiye ve özgür düşünceye inanan her bireyin, her hükümetin ve her devletin en temel görevi. Terörizmi desteklemek, bir gün kendisinin de karşı terörizme kurban gidebileceğini kabul etmektir. Hiçbir zaman unutmamak gerekir ki, sahip olunan her silah bir gün sahibine de yöneltilebilir.

Bir Sergiden Amerika İmajı

Amerika'nın imajı sanata nasıl yansıyor? Bu soruya ilginç bir yanıt, New York'taki Whitney Museum of American Art'ta açılan "The American Effect" (Amerikan Etkisi) başlıklı sergiden geldi. Asya, Afrika, Avrupa, Avustralya, Kuzey ve Güney Amerika'yı kapsayan 30 ülkeden 47 sanatçı katıldı bu karma sergiye. Sanatçıların amacı, Amerika'nın dünyaya etkisini sanatsal formlarla anlatmaktı. Eserleriyle bunu öylesine canlı bir şekilde başarmışlardı ki, sergiyi gezdikten sonra siyasal, ekonomik, sosyolojik ve kültürel açıdan dünyanın bütün ülkelerini etkileyen ve bu yönüyle birçok araştırma ve çalışmaya konu olan Amerika'yı mercek altına yatırıp incelemiş gibi hissetti ziyaretçiler.

Sergiye katılan 38 yaşındaki Fransız sanatçı Gilles Barbier, gerçek boyutlardaki mumyalardan oluşturduğu eserinde, ünlü Amerikan çizgi roman kahramanlarını toplu halde bir bakımevinde göstermiş. Muhteşem Hulk, Catwoman, Superman ve diğerleri yaşlanmış ve bakıma muhtaç bir halde. Oysa biliyorsunuz, Amerika'da kahramanlar yaşlanmaz, yaralanmaz, muhtaç olmaz ve asla bakımevine düşmez. Amerikan rüyasının bir gereğidir bu. Her zaman genç, güzel, yakışıklı ve güçlüdür onlar. Fakat sanatçı Barbier'in gözünde Superman koltuk değneğiyle yürüyor, Hulk sedyede yatıyor. Sergiyi gezen Amerikalılar, belirgin bir şekilde en çok bu yapıta gülmekten kendilerini alamadılar.

Pakistanlı sanatçı Saira Wasim'in yağlıboya tablosu, bilgisayarında yazı yazan Pakistan Cumhurbaşkanı Pervez Müşer-

ref ile terörizme karşı gösterdiği çabalar nedeniyle ona şükranlarını sunan Amerikalı ve İngiliz tanrıçalar birlikte resmedilmiş. Aynı sanatçının bir başka tablosunda ise George W. Bush, zafer sarhoşu Roma imparatoru görünümünde.

Filipinli ressam Alfredo Esquillo, Amerika'nın Filipinler'de 1899-1901 yılları arasında sürdürdüğü savaş sırasında ABD Başkanı olan William McKinley'i Filipinli bir bebeği kucağında tutan anne kılığında gösteriyor. Fakat annenin elleri Amerikan kartalının pençeleri şeklinde.

Japon Miwa Yanağı'nın iki farklı fotoğrafı birleştirerek yarattığı kolaj, hayali Japon kadın karakter Yuka'nın Amerikan fantezisini anlatıyordu. Fotoğrafta, San Francisco'nun ünlü Golden Gate Köprüsü üzerinde yanında yakışıklı ve genç bir adamla birlikte motosiklet üzerinde hızla giden Yuka sanki mutluluktan uçacak gibi.

Amerika'nın, Güney Kore'deki Maehyong adlı köy yakınlarındaki Nong Adası'nda yaptığı bombalama deneyleri ile bunun sonucunda ortaya çıkan ve 50 yıldır süren sayısız ölüm, yaralanma ve sakatlanma olaylarını konu alan fotoğraf dizisi, serginin en çarpıcı eserlerinden. Amerikan kamuoyuna yansıtılmamış olan bu fotoğraflar, Güney Koreli Yongsuk Kang'e ait.

Amerika Birleşik Devletleri'nin yol açtığı facialarla karşı karşıya kalan Japon ulusunu konu alan Hisashi Tenmyou'ya ait bir diğer resimde Amerika, ağzından alevler çıkan bir canavar şeklinde.

Hollandalı Arno Coenen'in 18 dakikalık "The Last Road Trip" adlı videosu ise, sergide yer alan en ilginç çalışmalardan birisiydi. Tamamen dijital bir monopol oyunu olarak tasarlanan videoda oyuncular Los Angeles'a doğru bir yolculuğa çıkıyor ve bakın hangi duraklarda duruyorlar: "Yalnız Kalmak İstemiyorum!", "İsa Korur!", "Katil", "Aile Değerleri", "İntihar", "İflas", "Daha Fazla Para Daha Fazla Sorun", "Fast Food", "Tüketim", "Pornografi", "Dindar", "Günahkâr", "Si-

lah". Sona doğru, bir palyaço silahlı polisler tarafından sıkıştırılıyor ve doların sulara gömülüp batışıyla oyun sona eriyor.

Söz edilmesi gereken videolardan bir diğeri Polonyalı Pawel Kruk'e aitti. Sanatçının NBA liginin ünlü basketbolcusu Michael Jordan'ı canlandığı çalışmasının amacı, Amerikalıların bakış açısındaki "mükemmel" tanımını açıklığa kavuşturmak.

Michael Jordan'ı oynayan Kruk konuşuyor:

"Komünizmin yıkılışını hatırlamıyorum fakat Polonya'da NBA maçının yayınlandığı ilk gün benim hayatımı değiştiren gündü."

Bu cümle, Michael Jordan'ın otobiyografisinde yer alıyor.

Norveçli sanatçı Ane Lan ise, yöresel kıyafetleri içinde başı bağlı Ortadoğulu bir kadını canlandırmış videosunda. Sanatçının gerçekte erkek cinsiyetli oluşu görüntüyü daha da ilginç kılmış. Sevgilisine acı dolu bir aşk şarkısı söylüyor kadın. "Amerika, Amerika nerdesin? Bana ne yaptın? Sen burada yoksan kimi arayacağım, kimi bulacağım?"

Tahmin edilebileceği gibi, Ortadoğulu kadının sevgilisi Amerika.

Whitney Museum'daki sergi, Amerikan medyasına fazla yansımayan belli bir bakış açısını yansıtıyordu. Acaba dünyanın en ileri ülkesinin sanata bu yönde ilham olması birilerini düşündürür mü acaba?

Amerikan Halkı Neden Umursamıyor?

Eve dönmek üzere, bulunduğum duraktan kalkan son otobüse biniyorum. Tek yolcu benim. Otobüs şoförünün canı sıkılmış olmalı, konuşmaya başlıyor. Politikada sağ kanatta yer aldığını söyleyip, neden Başkan Bush’u takdir ettiğini anlatıyor. “Şükürler olsun Tanrı’ya ki, 11 Eylül olduğunda Clinton başkan değildi. Zamanında teröristleri önlemek için hiçbir şey yapmadı. 11 Eylül’den sonra Bush, Amerikan halkının güvenliğini sağlamak için teröristlerin üzerine ciddiyetle gitti. Irak’ta savaş gerekliydi” diyor. Otobüs şoförünün konuşması, Amerikan medyasındaki bazı bağımsız kalemlerin gündemde tutmaya çalıştığı soruyu akla getiriyor: Amerikan halkı Başkan Bush’un Irak’a savaş açılmasına sebep olarak gösterdiği kitle imha silahlarının bir türlü bulunamayışını neden umursamıyor?

Yanıtlanması gereken soru bu. Çünkü savaş çıkmadan önce George W. Bush tarafından yapılan ve Irak’ın bu silahlara sahip olduğu yolunda kuşku götürmez kesin açıklamalar var. Kitle imha silahları hakkındaki tartışma, savaşın bir noktasında, John Dean’in yazdığı bir makaleyle alevlendi. Dean, Başkan Richard Nixon’ı Watergate skandalı sırasında “başkanlığındaki kanserden” söz ederek uyaran o dönemin Beyaz Saray avukatı. John Dean makalesinde, güvenilir kaynakların haberlerine göre askeri güçlerin Irak içinde 300’den fazla şüpheli silah üretim bölgesini kontrol ettiklerini, müttefik kuvvetlerinin Irak’ta kontrolü ele geçirmesinin üzerinden ay-

lar geçtiğini fakat buna rağmen hiçbir kanıt bulunamadığını belirtiyordu. İnternet üzerinde yayımlanan ve muhalif çevrelerde, özellikle Demokratlar arasında büyük yankı uyandıran makale, federal ajanları kendi politik çıkarları için uygun-suz ve yanlış kullanmakla suçlanan Başkan Nixon'ın istifa etmek zorunda kaldığını, Vietnam savaşı hakkındaki gerçekleri çarpıtmakla suçlanan Başkan Lyndon Johnson'ın seçimlerden çekildiğini hatırlatıyordu. Buna karşılık Amerikan halkını Irak savaşının gerekliliğine ikna etmek için Bush yönetiminin güvenlik raporlarını farklı şekilde kamuoyuna yansıtıp yanlış bilgi vermiş olabileceğini savunarak seçimlerde Demokratların Kongre'de çoğunluğu ele geçirmesi durumunda yargı-lamanın gündeme gelebileceğinden söz ediyordu.

Fakat kim ne yazarsa yazsın, Irak'a saldırının asıl nedeni olarak gösterilen silahların bulunamayışı, yaşadığı evlilik dışı seksüel ilişkiyi reddedip bir süre gerçeği saklayan eski Başkan Bill Clinton'a karşı fırtınalar kopartılan bir ülkede aynı şiddetle tepki görmedi. Bunun nedenleri araştırıldığında bazı ilginç sonuçlar ortaya çıkıyor. Öncelikle savaş dönemlerinde, başlarındaki liderlerin söylediklerine tümüyle inanmak ve tehlikeye karşı bütünleşmek, her toplumda ortaya çıkan ortak bir eğilim. American Enterprise Institute (AEI) tarafından 21 Mart 2003'te açıklanan bir araştırmaya göre, 6 Mart ile 9 Mart arasında Irak'a karşı savaşı destekleyenlerin oranı yüzde 59 iken, bu oran 17 Mart'ta Başkan Bush Saddam Hüseyin'e ülkeyi terk etmesi için 48 saat verdikten sonra yüzde 71'e çıktı. Bush yönetiminin uluslararası platformda diğer ülkelerin askeri müdahaleye katılımları için yapılması gereken her şeyi yaptığını düşünenlerin oranı ise 17 Mart tarihinde yüzde 72'ydi. Ayrıca, Amerikalıların yarısı, 11 Eylül saldırısının arkasında Iraklıların olduğuna inanmıştı. Savaş sırasında *Los Angeles Times* gazetesinin yaptığı kamuoyu araştırması, katılımcıların yüzde 59'unun Saddam Hüseyin'in 11 Eylül olayından sorumlu olduğuna inandığını ortaya koydu. Bir baş-

ka araştırmanın bulgusu ise, Amerikalıların yüzde 40'tan fazlasının Irak'ta kitle imha silahlarının bulunduğunu sandığını yönündeydi.

Üniversite çevrelerinin tezi ise, Amerikan kamuoyunun, medyanın sunduğu filtrelenmiş bilgilendirmeye tabi olduğu, olan biteni yalnızca bu kaynaklardan duyduğu ve okuduğu kadarıyla bildiği. Bu sınırlandırılmış ve yönlendirilmiş bilgilendirmeyi, kamuoyunun duyarsızlığının asıl nedeni olarak gösteriyor bilim adamları. Kamuoyu görüşünün oluşturulmasında Amerikan medyasının etkisi büyük. Bu nedenle, Amerikan halkının savaş hakkında ne düşündüğüne bakarken öncelikle medyanın yayınlarını incelemek gerekiyor. Savaş sırasında CNN ve Fox başta olmak üzere, bütün televizyon kanallarında devamlı olarak Irak'tan canlı yayınlar gerçekleştirildi. Böylece bölgedeki muhabirlere sık sık bağlanılarak durum hakkında bilgiler alındı, Amerikan askerleri ile röportajlar yapılarak halkın morali yüksek tutulmaya çalışıldı. Çeşitli programlarda askerlerin aileleri ekrana çıkarıldı ve bütün tehlikesine karşın Irak'a savaşmaya giden askerlerin yaptıkları görevin önemi vurgulandı. Pentagon'dan verilen bilgiler düzenli bir şekilde haberlerde yerini alırken, Amerikan medyasının otosansür uyguladığı dikkat çekti. Örneğin Amerikalı savaş esirlerinin Iraklılar tarafından sorgulandığı görüntüler, televizyon kanallarının yayınlamayı "etik bakımdan uygun bulmamaları" sonucu hiçbir kanalda yer almadı, sadece çok kısa birer haber olarak verildi. "Arap dünyasının CNN"i olarak tanımlanan Katar'ın El Cezire televizyonunda ölü Amerikan askerlerinin görüntülerinin yayınlanması ise tüm Amerika'da büyük bir tepkiyle karşılandı. Bunun üzerine El Cezire televizyonunun yetkilileri, Amerika'ya basını özgür bırakma çağrısı yaptı.

Gazetelerde yer alan savaşla ilgili haberler, daha çok koalisyon güçlerinin başarıları üzerine kuruluydu. Amerikalıların en çok itibar ettiği günlük gazete *The New York Times*, sa-

vaş başladıktan hemen sonra “A Nation At War” (Savaşta Bir Ulus) başlığı ile özel bir ek yayınlamaya başladı. Bu ekte, büyük boy fotoğraflarla Amerikan askerlerinin kahramanlığı ve başarılarıyla ilgili yazılara yer verildi. Amerika’da çok satılan ucuz tabloid gazeteleri ise, Bush yönetimine ve savaşa açıkça destek verir biçimde yayın yaptılar. Fotoğrafların kullanılışından, dev puntolarla atılan başlıklara kadar haberlerin yansıtılışı, Amerikan ordusunun haklı bir savaşı yürüttüğü görüşünü yaydı topluma. Bu gazetelerden *New York Post*, Amerikan askerlerinin tek bir kayıp bile vermeden 300 Iraklı askeri öldürdüğünü kapaktan verdiği büyük boy bir fotoğrafla müjdeledi. Bütün bu taraflı bir şekilde yansıtılan haber bombardımanı içinde kalan Amerikan halkının yaklaşık dörtte üçü -bazıları Başkan George W. Bush’a seçimlerde oy vermemiş olsalar ve kendilerini siyasi yelpazenin solunda görseler bile- içinde bulunulan zor durumda ülkelerini desteklemeleri gerektiğine inandı.

Bunların dışında, Amerika’nın Irak savaşını petrol çıkarları için başlattığını savunan bir kesim de vardı. Bazı savaş karşıtı bağımsız yayın organlarında George W. Bush tüm dünyayı kaosa götürdüğü için eleştirildi. New York’ta yayınlanarak ücretsiz dağıtılan ve çok büyük bir kesime hitap eden haftalık *The Village Voice* gazetesinde, Amerika’nın GTEP (Georgia Train and Equip Program) çerçevesinde petrol endüstrisi için özel ordu kurduğu yazıldı. Fakat bunlar büyük bir çoğunlukla kamuoyunda benimsenen görüşe ters düştükleri için azınlıkta kaldı ve daha çok çatlak ses olarak değerlendirildi. İnterneti, televizyonları, radyoları, gazete ve dergileriyle Amerikan medyası, savaş Başkan Bush’un sözlerine paralel olarak, “Irak halkına barış ve refahı götürmeyi amaçlayan bir özgürleştirme hareketi” olarak tanımlandı ve bu görüşünü de kamuoyuna benimsetmekte başarılı oldu.

Öte yandan, savaş uzayıp ölen sayısı arttıkça, New York, San Francisco ve Washington gibi kentlerde düzenlenen sa-

vaş karşıtı gösterilerde milyonlarca insan sokağa döküldü. Amerikan televizyonlarının en çok izlenen dizilerinden “The West Wing”de ABD Başkanını canlandıran ünlü aktör Martin Sheen, ağzını bantla örterek elinde pankartla Los Angeles’ta yapılan savaş karşıtı gösteride yer aldı. Bu önemli. Çünkü komedi programlarına espri konusu olduğu gibi, Amerika’da Martin Sheen’i gerçekten Başkan sananlar olduğu söyleniyor. R.E.M., The Beastie Boys gibi ünlü Amerikan müzik grupları savaş karşıtı şarkılar bestelediler. Genç, yaşlı, özürlü, öğrenci, hep bir ağızdan savaşın durdurulmasını istedi ve protesto eylemlerinde çok sayıda gösterici tutuklandı. Tutuklananların arasında Nobel Barış Ödülü sahibi Mairead Corrigan Maguire ve Jody Williams da vardı. Fakat yine de Amerikalıların birçoğu protestocuları eleştiriyordu: “Bu göstericiler, sokakta eylem yapacaklarına, vakitlerini evsiz ve bakıma muhtaç olanlara yardım etmek için harcasalar daha yararlı olmaz mı?”

Sonuç olarak, bütün bu protesto eylemleri devam ederken, Irak’ta bulunamayan silahlar, İngiltere’de büyük bir skandal olarak karşılanıp Başbakan Tony Blair’i ciddi şekilde sıkıntıya sokarken, Amerika’da Başkan George W. Bush için aynı derecede sorun olmadı. Irak’ın Afrika’dan uranyum satın almaya çalıştığı yönündeki İngiltere kaynaklı yanlış istihbaratın konuşmasında yer almasını da atlattı Bush. Tartışmalara yol açan konu, bu bilginin Bush’un konuşmasından çıkarılmasını isteyen CIA Başkanı George Tenet’in sorumluluğu üstlenmesi ve Bush’un da Tenet’e tam güveni olduğunu açıklamasıyla kapatılmaya çalışıldı. ABD Başkanı, savaşın haklılığını sorgulayan sorulara, Saddam Hüseyin’in dünya için büyük bir tehlike olduğunu ve Amerika’nın onu devirmekle doğru yaptığına dair aklında hiçbir şüphe bulunmadığını söyleyerek yanıt veriyor. Fakat savaş, Irak’ın nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlara sahip olduğu gerekçesiyle çıktıysa, o silahların nerede olduğu ve neden bulunamadığı sorusunun yanıtı bu değil. Görüldüğü gibi bu konu, Amerikan politikasının yakın gele-

cekteki siyasi çekişmelerine malzeme olma potansiyelinin ötesinde, Amerikan demokrasisi için çok daha boyutlu bir tartışmayı beraberinde getiriyor. Fakat Amerikan halkının büyük çoğunluğu hâlâ umursamıyor. Seçimlerde oy kullanan Amerikan halkını ilgilendiren konu, ekonomi ve iş olanakları. Onca insanın yalan uğruna ölmesini umursamayanların demokrasiyi tehdit eden sorun hakkında duyarlı olmalarını beklemek hayalcilik olur. Başkanlarının kendilerini yanıltmış olabileceği konusunda bilgilendirilmeyen ya da bilgilendirilse bile bunu umursamayan bir halk çoğunluğu ile Amerikan demokrasisi nereye gider? Bu konu Amerikan halkının gündeminde değil.

Politik Eşcinsel Festivali

Dünyanın bazı büyük kentlerinde olduğu gibi New York'ta da her yıl geleneksel lezbiyen ve gay festivali düzenlenir. İki gün boyunca süren kutlamalar, haziran ayının son pazar gününü gerçekleştirilen bir yürüyüşle kapanır.

Rengârenk şatafatlı kıyafetleri, gökkuşağı renklerindeki bayrakları ve taşıdıkları ilginç pankartlarla binlerce insandan oluşan kalabalığın öğle saatlerinde 5. Cadde'den başlayan yürüyüşü, akşama doğru West Village'de son bulur.

New York'ta ilki 28 Haziran 1970'te düzenlenen festival için her yıl Amerika'nın diğer bölgelerinden insanlar kente akın eder, günlerce kutlamalara hazırlanır ve o günü tam bir bayram havasında geçirir.

Bu yıl da aynı etkinlikler tekrarlandı ancak kutlamaların öncekilere kıyasla daha heyecanlı ve daha politik bir atmosferde geçtiği dikkat çekti. Çünkü eşcinsellerin bu yıl kutlama yapmak için daha fazla nedenleri vardı. Festivalden birkaç gün önce çıkan bir yasayla, aynı cinsler arasındaki seksüel ilişki yetişkin insanların özel yaşantılarına ait bir hak olarak tanımlandı. Amerika'da süren 30 yıllık mücadele sürecinde eşcinsellerin kazandığı en büyük başarı olarak tanımlanan karar, tüm ülkedeki liberaller arasında alkışla karşılanırken, muhafazakâr Cumhuriyetçilerin büyük tepkisini çekti.

Festival katılımcıları, yeni çıkan yasanın, bütün insanlara eşcinsellerin de insan olduklarını hatırlatması bakımından son derece önemli olduğunu, 26 Haziran 2003'e kadar toplum tarafından suçlu ya da ikinci sınıf vatandaş gibi görüldükleri-

ni, yeni alınan kararlar bu ayrımcılığın yasal olarak sona erdiğini belirtiyorlar. “Benim Yatak Odam Benim Meselemdir” yazılı tişörtler giyerek, seksüel tercihlerin kişilerin kendi kararına bırakılması gerektiğini, devletin bu konuya müdahale yetkisinin olmadığını söylüyorlar. “Eğer eşitlik varsa, yasaların diğer insanlara tanıdığı bütün haklardan eşit olarak biz de yararlanmalıyız” diyor 40 yaşlarında bir eşcinsel. “Hep hayal ederdik, artık biz de yasal olarak seksüel tercihlerimiz doğrultusunda yaşayıp mutlu olabileceğiz.” Çok uzun yıllardır Amerika’da suçlu muamelesi gördükleri günleri hatırlatan bir diğeri, New York’taki barlarda eşcinsellere içki satılmasının yasaklandığı, gay festivalindeki yürüyüşün en büyük yasadışı gösteri haline geldiği, bir gay arkadaşının babasının gösterdiği tepki üzerine intihar ettiği günleri anlatıyor.

Eşcinsellerin bu sevincine Demokratlar yürekten katılıyor Amerika’da. Muhafazakâr Cumhuriyetçilerin âdeta yas tuttukları bugün, “liberalleşmenin önemli bir adımı” olarak tanınıyor ve mahkemenin aldığı bu kararlar toplumdaki kültürel değişmeyi ve ilerlemeyi yakaladığını söylüyorlar. Amerika’da sol kanat ile sağ kanadın taban tabana zıt görüşleri savundukları konuların önde gelenlerinden biri de bu. Aslında Cumhuriyetçilerin en büyük korkusu, bundan sonra olacaklar. Haziran ayı içinde Kanada’da eşcinsel evliliğinin yasallaşmasından sonra, Amerika’daki eşcinsel derneklerinin sözcüleri, ayrımcılığın tümüyle ortadan kalkması için yeni hedeflerini açık bir şekilde ortaya koydular: Karşıt iki cinsin evlenme hakkına ve bu hak dolayısıyla elde ettikleri her türlü olanağa (özellikle sağlık sigortası konularında) eşcinsellerin de kavuşması. Bunun üzerine hemen harekete geçen Cumhuriyetçilerin Senato’daki lideri Bill Frist, eşcinsel evliliğini engelleyecek anayasal bir düzenleme konusunda çalışmalar yapmaya başladı. Bunu yapmak istemelerinin gerekçesini de, “evliliğin kutsallığını korumak” olarak açıkladı. Amerikan siyaset arenasının muhafazakârları, dünyadaki diğer sağ kanat

politikacıları gibi din olgusuyla etkin olma yöntemini sıkça kullanıyor. Din ve devlet işlerini sürekli birbiriyle ilişki içinde tutarak halk kitlelerini bu sayede kısa yoldan güdümlmek, sağın değışmez stratejisi.

Amerika’da eşcinsel evliliğı yasallaşır mı ve bu ne zaman olur şimdiden bilmek olanaklı değil belki, ama bu tartışmanın başkanlık seçimlerinde önemli bir rol oynayacağı açık. ABD Başkan aday adaylığı için Demokrat Parti’deki seçimlere katılıp daha sonra çekilen siyah aktivist Al Sharpton’ın “Bir hükümetin görevi, yatak odanızda kiminle uyuyup uyuyamayacağınızı belirlemek değil, mutfağıınızda pişirecek yiyecek olduğunu garanti etmektir.” şeklindeki sözleri, liberallerin konuya bakış açısını özetliyor. New York ve San Francisco gibi büyük kentlerde sokakları dolduran görkemli kalabalıklar siyasal tercihlerini kesin biçimde yapmış durumda. “500 bin oyla seçimi kaybedip Amerikan Başkanlığı koltuğına oturan, dünyaya ve Birleşmiş Milletler’e rağmen Irak’ta savaş başlatan muhafazakâr George W. Bush’a oy yok!” diyorlar.

Kim Neden Korkuyor?

New York'a bir saat uzaklıktaki Jones Beach Tiyatrosu'nda binlerce insan sahneye çıkacak müzisyeni büyük bir heyecanla bekliyor. 20 yaşındaki gençlerle 50 yaşındaki müzikseverlerin bir arada olduğu ender konserlerden biri. Çok geçmiyor, ışıklar kararıyor ve "Rock'ın Bukalemunu David Bowie" sahnede. "Nothing Has Changed, Everything Has Changed" (Hiçbir şey Değişmedi, Her Şey Değişti) adlı şarkıyı seslendiriyor.

İlk albümünü yayınladığı 1967'den bu yana dünyada da çok şey değişti, Bowie de değişti. O, şimdi 57 yaşında, eşi top model İman ve kızı Alexandra ile birlikte Manhattan'da yaşıyor. Artık ağzına içki koymuyor, aspirin içerken bile düşünüyor. Değişmeyen şey, Bowie'nin izleyeni alt üst eden etkileyici performansı, muhteşem sesi ve unutulmayan şarkıları. Hâlâ Amerikalılara, "I'm Afraid of Americans" (Amerikalılardan Korkuyorum) şarkısını söyletiyor. Son yıllarda verdiği hemen her konserde bu şarkıyı seslendiriyor. Niye korkuyor David Bowie Amerikalılardan?

Bilenler hatırlar, bir Amerikalı Johnny karakteri vardır şarkıda. Coca Cola içip, sürekli eğlenceyi düşünüp gökteki yıldızları seyreden, saçını taramakla uğraşıp kadın ve araba isteyen Johnny, kimsenin başkasına ihtiyaç duymadığı Amerika'dadır.

Bowie, Amerikalılardan ve dünyadan korktuğunu ve Tanrı'nın Amerikalı olduğunu söyler şarkıda. Böyle bir şarkıyı niye yazdığı soruldu geçmişte ünlü sanatçıya. Parçanın alaycı bir havası olduğunu, Java'da seyahat ettiği bir sırada,

McDonalds'ı gördüğünde, homojenleştirilmiş kültürün ne kadar yıkıcı olduğunu düşündüğünü, bunun yerli kültürleri boğup, farklı hayat biçimlerini sınırladığını, şarkının da buna tepki olarak ortaya çıktığını söyledi. Amerikan kapitalizminin dünyaya ihraç ettiği tümüyle tüketime dayalı yaşam tarzından ve küreselleşmeden söz ediyordu.

İlginç olan, içinde bulunduğumuz dönemde Amerikalıların da ülkelerinden korkar hale gelmesi. Türkiye'de de Burger King, McDonalds, Subway, Dunkin Donuts gibi zincirlerin bulunduğunu öğrenince özür dileyen seramik sanatçısı bir kadın, Irak'ta olanlardan duyduğu utancı anlatmakta zorlanan mimar, Avrupa turnelerinde dünyadan Bush yönetimi adına özür dileyen müzisyenler... Hepsi Amerikalı. Küresel kapitalizmin yoksul ülkelerdeki sonuçlarından üzüntü duyuyor, Amerika'nın petrol çıkarları yüzünden izlediği Ortadoğu politikasını eleştiriyorlar. Amerika, Bowie'nin şarkısında söz ettiği Johnnylerin yanı sıra, bu tarz düşünen insanların da ülkesi.

Amerikan halkı, bozulan ekonomi ve savaş tartışmalarından iyice bunalmış durumda. Bush yönetiminin izlediği ekonomik politikaların sonucunda, Amerika, ekstra vergi indirimleri uygulanarak zenginlerin ödüllendirildiği, dar gelirlielerin geçinmek için ikinci, üçüncü işlerde çalışmak zorunda bırakıldığı bir ülke haline geldi. İnsanlar sürekli işsiz kalma korkusuyla karşı karşıya, herkes daha az harcama yapmaya çalışıyor, tasarruf için birlikte oturmaya başlayanlar çoğaldı, şirketler işten çıkarma ve zamları kısma dışında, yan ödemeleri durduruyor. Amerikan halkı Bill Clinton'ın Başkan olduğu günleri arıyor. Bush yönetiminin, iyi gitmeyen ekonomiyi, sağlık konusundaki acil çözüm bekleyen sorunları, sosyal sigortadaki yağmalamayı ve şirket skandallarını unutturmak için Irak savaşını ve terörist saldırıları kullandığını söylüyor liberaller.

Yıllar geçiyor, bazı şeyler tamamen değişirken bazı şeyler aynı kalıyor. Siyasetçiler, her zaman kapalı kapılar arkasında

Ülkelerin tarihini yazıyor. Küresel kapitalizm yerel kültürleri yok etmeye, zayıfı ezmeye devam ediyor. Politikalar halkların isteği dışında şekilleniyor. Bunun adına hâlâ “demokrasi” deniyor. Jones Beach Tiyatrosu’nda David Bowie, Amerikalılara bir kez daha aynı şarkıyı söyletiyor. Amerikalılar Bowie’ye hep bir ağızdan eşlik ediyor: “I’m Afraid Of Americans”...

şarkıyı dinlerken bir yandan da düşünüyorum.

Bazı politikacılar gerçekten ürkütücü.

Özellikle kişisel çıkarları peşinde koşan, seçilmemiş canavarların kuklası olmuş ilkesiz politikacılar.

30 Saniyede Bush

“Tahmin edin, Başkan Bush’un 1 trilyon dolarlık bütçe açığını kim ödeyecek?”

Bu sorunun yanıtını veren politik reklam, Amerika’nın en büyük liberal aktivist grubu MoveOn’un düzenlediği “30 Saniyede Bush” adlı politik reklam yarışmasının birincisi oldu. Ekranda siyah zemin üzerine yazılan bu sorudan sonra 7-8 yaşlarındaki çocuklar, düşük ücretli en zor işleri yaparken gösteriliyor 30 saniyelik reklamda. Fabrikada çalışıyor, çöpleri topluyor, sokakları süpürüyorlar. Reklam, hiçbir konuşma olmadan sadece etkileyici bir müzik kullanılarak kurgulanmış. İnternet üzerinde verilen oylarla halk tarafından birinci seçilen “Child’s Pay” adlı reklam, aynı zamanda ünlülerden oluşan jüriden de en fazla oyu aldı.

Reklamın yaratıcısı Charlie Fisher, 38 yaşında eski bir Cumhuriyetçi. Reklam fikrinden yine Cumhuriyetçi olan babasına söz ettiğinde, “İçinde yaşadığın dünyada rol aldığın için seninle gurur duyuyorum” karşılığını aldığını anlatıyor yaptığı konuşmada. Bu seçimle birlikte Amerika’da bir şeyler değişiyor. 2004 Başkanlık seçimleri bir ölüm-kalım meselesine dönüştü. New York’un ünlü Hammerstein Ballroom adlı salonunda yarışma için gerçekleştirilen ödül gecesinde söylenenler ve yaşananlar, bunun nedenini ortaya koyuyor.

Amerika’daki başkanlık seçimleri siyasi arenayı iyice kızdırmış durumda. Birçok organizasyon, Bush’un Beyaz Saray’dan çıkarılması için çeşitli etkinlikler düzenliyor. Bu etkinlikler arasında yer alan MoveOn’un düzenlediği rek-

lam yarışması epey ses getirdi. İki milyondan fazla üyesi bulunan MoveOn'un yarışması, internet üzerinde yürütülen Bush karşıtı kampanyaya önemli bir destek sağlayarak büyük ilgi topladı. 15 yaşından büyük bütün Amerikan vatandaşlarına ve ülkede yasal oturma iznine sahip olan herkesin katılımına açık olan yarışmaya tahminlerin ötesinde başvuru oldu. Katılımcılardan beklenen basitti: Bush ve yönetiminin değiştirilmesi veya düzeltilmesi gereken bir uygulaması hakkında (örneğin ekonomideki kötü gidiş, izlenen dış politika sonucu Amerika'nın yalnızlaştırılması, Irak'ta dayanaksız ve haksız bir savaşı başlatmak, Usame Bin Laden ailesiyle ilişkiler ve Enron skandalı gibi) 30 saniyeyi geçmeyen etkili bir reklam yaratmak.

MoveOn'a âdeta yağan reklamlar, "www.bushin30seconds.org" adresindeki internet sitesinde yayınlandı ve halkın katılımına açık bir oylama sonucu ilk 10 reklam önerisi belirlendi. Daha sonra aralarında film yapımcısı ve yazar Michael Moore, politik strateji danışmanları James Carville ve Donna Brazile, film yönetmeni Gus Van Sant, *The Nation* dergisinin editörü Katrina Vanden Heuvel, müzisyen Moby, R.E.M. grubunun solisti Michael Stipe, kamuoyu araştırmacısı Stan Greenberg, Pearl Jam grubunun solisti Eddie Vedder, aktör-müzisyen Jack Black ve komedyen Margaret Cho'nun da yer aldığı bir jüri, ilk 10 film arasından birinciyi seçti. Bu prosedür sonucunda birinciliği kazanan "Child's Pay" adlı reklam, Bush'un ocak ayındaki ulusa sesleniş konuşmasının olduğu hafta televizyonlarda MoveOn'un reklamı olarak yayınlandı.

Her şeyden önce halka açık bir politik reklam yarışması düzenlemek, son derece parlak bir fikir. Öncelikli yararı, Bush hakkındaki gerçekleri ortaya çıkarması. Ancak bunun ötesinde, böyle bir organizasyonla elde edilebilecek başka büyük yararlar da var. Bu yarışma sayesinde, halktan birçok insanın politik alana aktif katılımı sağlandı. Politik katılım

mın yüksekliği, demokrasinin en önemli göstergelerinden biri olduğuna göre, bu tarz bir organizasyonla halktan insanların yarattığı “etik değerlerden ödün vermeden etkili olmayı başaran politik reklamlar”, hiç kuşkusuz toplumdaki demokrasinin gelişmesine hizmet edecektir. Bir diğer önemli yararı ise, bugünkü büyük medya ve sermayenin yönlendirdiği sistemin dışladığı grupların sesini duyuracak bir platform oluşturması.

Bush yönetimi, medyanın büyük çoğunluğunu yanına almış olmanın verdiği avantajı sonuna kadar kullanmaya devam etse de, internet üzerinde epey güçlü bir Bush karşıtı kampanya var. Birçok bağımsız yazar, sanatçı ve aydın, 2004 seçimlerinde Bush’un tekrar seçilmesini önlemek için, çeşitli organizasyonlar bünyesinde bir araya geliyor. Cumhuriyetçilerse, aktivist grupların Bush yönetimi aleyhine düzenledikleri kampanyaları öfkeyle karşılıyor ve tüm güçleriyle medyayı ve elbette interneti tamamen kontrol etmek için uğraşıyorlar. Bir süre önce medya sahipliği yasa önerisinin kabul edilmesi için her türlü baskıyı uygulayıp Kongre’de büyük bir fırtına yarattılar. Amerikan halkı, zaten birkaç büyük holdingin tekelinde olan medyanın etkisi ve Bush yönetiminin yanlış bilgilendirmesi nedeniyle sağa kaymış durumda. Özellikle televizyon kanalları, Irak savaşının yarattığı milliyetçilik dalgasını palazlandırmak için her şeyi yapıyor. Bir yandan CNN, MoveOn’un reklam kampanyasıyla dalga geçiyor, öte yandan NBC Irak’ta Amerikan komandoları yandan kurtarılarak bir kahraman haline gelen eski savaş esiri er Jessica Lynch’in hikâyesini film olarak yayınlıyor. Arkasından ünlü erkek dergisi *Hustler*’ın sahibi Larry Flynt çıkıp, elinde Jessica Lynch’in çıtır çıtır fotoğrafları olduğunu iddia ediyor. Fakat Lynch’in Irak’taki savaşı haklı çıkarmak için Bush yönetimi tarafından kullanılan bir kurban olduğunu söyleyip Amerikan halkının kendisinden nefret etmemesi için fotoğrafları yayınlamaktan üzülmeye vazgeçiyor.

Bütün bu inanılması güç gariplikler sürerken, medyanın Bush ve takımına verdiği desteğin tek aksayan noktası, birkaç bağımsız dergi ve gazete ile birlikte liberallerin internet üzerinde giderek güçlenen organizasyonları. MoveOn'un yaptığı bir diğer ilginç çalışma ise, Başkan George W. Bush'un konuşmalarını günlük olarak takip edip, her bir satırda söylediklerinin gerçeklerle nasıl ters düştüğünü saptamaları. Yüz binlerce kişi her gün elektronik posta aracılığıyla Amerikan Başkanının bir önceki gün söylediği yalanlarla karşılaşılıyor. Basın mensupları için ayrı bir liste hazırlanıp Bush'a sorulabilecek sorular listeleniyor ve ilgili kişilere yine elektronik posta ile gönderiliyor. MoveOn'un yürüttüğü muhalefet takdiri hak ediyor.

O gece Hammerstein Ballroom'daki törende Bush'a karşı olan hemen her kesimden demokrat insanlar buluştu. Her sahneye çıkan neden Bush'a karşı olduğunu anlattı. Eşcinsel evliliğinden Irak savaşına, bütçe açığından dış politikadaki hatalara ve terörizmle mücadele etmek için çıkarılan "Patriot Act" yasasına kadar Bush yönetiminin bugüne kadar yaptığı uygulamalar çok sert bir biçimde eleştirildi. Hip-hop'ın ünlü gruplarından Public Enemy'den Chuck D, Bush yönetimi altındaki Amerikan hükümetinin uygarlığın kanseri olduğunu söyledi. Sahneye çıkan stand-up sanatçıları, müzisyenler ve diğer konuşmacılar öfkeliydi. Hemen hepsinin George W. Bush'u zaman zaman küfürlerle anışı, salondaki kalabalığın coşkun alkış ve kahkahalarıyla karşılandı.

MoveOn'un genç yöneticisi Eli Pariser'in konuşması, kırımca gecenin önemini en iyi biçimde ortaya koyan konuşma oldu. "Paranız yoksa ve sadece kâr peşinde koşan büyük holding medyasına sahipseniz, ihtiyacınız olan bilgiyi nereden alacaksınız?" diye sordu Pariser ve MoveOn olarak yapmak istediklerini, gerçeklerin ortaya çıkarılarak politik bilinçlenmenin sağlanmasına yardımcı olmak şeklinde açıkladı. Konuşmasına, "Size kime oy vermeniz gerektiğini söyle-

miyoruz. Bush yönetiminin medya ile el ele vererek Amerikan halkını yanlış bilgilendirdiğine inanıyoruz ve reklam kampanyasıyla hedeflediğimiz amaç, halkın bu konuda uyandırılması. Bu bir demokrasi hareketidir” sözleriyle devam etti Pariser ve sordu kalabalığa:

“Kazanan reklamı Süper Bowl (Amerikan halkını televizyonların karşısına kilitleyen geleneksel futbol turnuvası) sırasında yayınlayalım mı?”

Kocaman bir “YES!!” yankılandı salonda.

Bir reklamın ülke çapında Süper Bowl sırasında yayınlanması için gereken para, 1.6 milyon dolar. Gözleriniz faltaşı gibi açıldı mı? Burası Amerika... MoveOn’a maddi destek veren George Soros gibi milyarderler de var diye düşünsek de olmadı; MoveOn parayı verse bile Superbowl’u yayınlayan NBC kanalı, reklamı “yayın ilkelerine uygun bulmadığı” gerekçesiyle reddetti. Fazla şaşırmamak gerek, NBC’nin sahibi Amerikan ordusuna askeri malzeme üreten şirketlerin en büyüğü General Electric.

Salondaki heyecanı iyice artıran bir diğer konuşmayı, komedyen ve yazar Al Franken yaptı. Amerikan sağını ele alan “Lies and the Lying Liars Who Tell Them” adlı kitabıyla en çok satan kitaplar listesinin üst sıralarına oturan Franken, “Gerçek kitle imha silahları yalanlardır” diyerek salondakileri coşturmasını bildi.

Gecenin kapanış konuşmasını ünlü film yönetmeni ve yazar Michael Moore yaptı. Geçen yılki Oscar töreninde konuşmasını tamamlamasına fırsat verilmediğini, eğer verilseydi, herhangi birisini utandırdıysa üzgün olduğunu söyleyeceğini belirterek başladı konuşmasına. “Fakat belli ki birisini, Bush’u utandırdım” diye devam etti. Dünyanın her yerinden insanı bir araya getirme gücüne sahip olan internetin nasıl mükemmel bir keşif olduğunu, bu muhteşem buluşun ticari holding medyasını “by-pass” etmek için kullanılması gerektiğini söyleyerek salondaki herkesten gelecek seçimlerde oy kullanma-

sını istedi: “Dışarı çıkın, gidin ve oy verin! Çünkü ben inanıyorum ki, ülkemizi geri alabiliriz.” O gece salondaki hâkim duyguyu Moore, bu tek cümleyle özetledi. Demokrasiye inanan her Amerikalı, ülkesini kabadayılığın ve zorbalığın elinden geri almak istiyor.

Gazeteci Kimdir?

Irak savaşı, insanlık tarihinin en medyatik savaşı oldu ve Amerikan gazeteciliği ile savaş muhabirliğinde incelenmesi gereken bir dönemi başlattı. İnsanlar oturma odalarında oturup ekranlardan savaşı izlediler. Körfez Savaşı sırasında da füzelerin hedefleri vuruşunu televizyonların karşısında izlemiştik ama tarihte ilk kez görülen bir uygulama gerçekleşti bu savaşta.

ABD Savunma Bakanlığı Pentagon, aralarında yabancı basın mensuplarının da bulunduğu 600 civarında gazeteciye, Amerikan askerleriyle birlikte Irak'a yerleştirdi. Gazeteciler askerlerle birlikte cepheye yer aldı, yemek yedi ve kameralar önünde sohbet etti. Onlardan tek farkları silah taşımamalarıydı. Ölen, yaralanan ve kaybolan gazeteciler oldu. Onca gazetecinin cepheye girişine izin veren Pentagon, onlardan yalnızca halka moral verecek haberler yapmalarını, yani Amerikan ordusu için düzenlenen bir reklam kampanyasının parçası olmalarını bekledi. Bu beklenti büyük ölçüde gerçekleşti. Fakat gerçeği yazmak ya da söylemek isteyen gazeteciler ortaya çıkınca işler bozuldu.

Örneğin, Amerikan NBC Televizyonu deneyimli gazeteci Peter Arnett'i Irak Savaşı devam ederken işten çıkardı. Neden? Ne yaptı Peter Arnett? Bir Irak televizyonuna çıkıp düşüncelerini söyledi. Ne dedi? Koalisyon güçlerinin ilk savaş planlarının başarısız olduğunu, çünkü Irak halkının direnişinin hesaba katılmadığını, bu nedenle savaşın bir hafta ertelenerek yeni planlar hazırlandığını ifade etti. Ne oldu Arnett bunları söy-

leyince? Kamuoyundan ve özellikle Bush yönetiminden büyük tepki geldi. Amerikan kamuoyunda dile getirilen görüşe göre, Arnett verdiği bu demecin, Irak tarafından propaganda malzemesi olarak kullanacağını biliyordu ve deneyimli bir gazeteci olarak bunu yapmamalıydı. Amerikalıların azımsanmayacak bir bölümü, sokaktaki insandan üniversitedeki profesöre kadar birçok insan konuyu bu şekilde değerlendirdi. Bir senatör kızgınlığını, “Arnett vahşi Batı’da yaşasaydı, kasaba meydanında sallandırılmıştı” diyecek kadar ileri götürdü. Bu tepkiler, Washington’ın duyduğu öfkeyle de birleşince, önce Arnett’in objektif görüşlerini aktardığını açıklayan NBC Televizyonu, ardından ünlü gazeteciyi işten attı.

Bu olayda yanlış nerde? Neden söyledi bunları Peter Arnett? Çünkü Bağdat’ta olan buydu. Sorumlu her gazetecinin yapması gerektiği gibi “olanı olduğu şekliyle” yansıttı. Bu tarz görüşleri Amerikan medyasında dile getiren başka gazeteciler de oldu ama onlar işten atılmadılar. Bir gazetecinin kamuoyuna aktardığı görüşlerin niteliği mi önemli, yoksa o görüşleri nerede dile getirdiği mi? Amerikan medyasında yer aldığı anda bu denli tepki görmeyen bir görüş, Irak televizyonunda açıklandığında bağışlanmaz bir hata olarak değerlendirildi. Bu durumda acaba gazeteci karşı tarafla işbirliği yapmış mı sayılıyor? Bir gazetecinin milliyetçi duyguları objektif haber verme sorumluluğundan önce mi gelmeli?

Buna benzer bir diğer örnek de, Amerika’nın savaştaki müttefiki İngiltere’de yaşandı. “İngiliz Başbakanı Tony Blair ve hükümetinin Irak’ta kitle imha silahları olduğuna ilişkin istihbaratının düzmece olduğunu” savunan BBC muhabiri Andrew Gilligan, çalıştığı kurum BBC’nin üzerinde kurulan yoğun baskı sonucu istifa etmek zorunda kaldı.

Çünkü gazetecileri, savunma bakanlıklarının moral destek gücü yerine koyan anlayışa göre, sadece cephede yaşanan ilginç olaylar, askerlerin kahramanlıkları ve yaşadıkları zorluklar haber yapılmalıydı; bombardıman sonucunda ve-

rilen sivil kayıplar ya da yapılan yanlışlıklar ekrana gelmemeliydi.

Sonunda, birkaç örnek dışında, genel olarak Amerikan medyasının Irak savaşı sırasında sergilediği gazetecilik, öyle boyutlara vardı ki asıl görevi gerçekleri halka iletmek olan gazeteciler, araştırma inceleme yapmadan sadece hükümet sözcülerinin açıklamaları doğrultusunda haberlerini yapar hale geldi. Oysa görevlerini yerine getirmiş olsalardı, yalanlara dayanan bir savaşa halk desteği büyük ölçüde sağlanamaz ve durum çok daha farklı olabilirdi. Ancak medyadaki bazı kişilerin bunu anlaması için aradan zaman geçmesi gerekti.

Nitekim, aylar sonra Irak'ta kitle imha silahlarının olmadığı ortaya çıkınca, Amerika'nın en önemli gazetesi *The New York Times*'in editörlerinden yazılı bir özür geldi. Hata yaptıklarını, gazetenin birinci sayfasında yer alan bazı haberlerin yanlış olduğunun ortaya çıktığını, gazetenin savaşla ilgili haberleri verirken özenli davranmadığını, muhabirleri hükümetten gelen bilgilere karşı daha kuşkucu yaklaşmaları konusunda uyarmadıklarını itiraf ediyorlardı.

“Irak hakkında sığ iddialara dayanan yazılar gazetede sürekli yer bulurken, bu haberlerin doğruluğunu sorgulayan devam haberleri bazen çöpe atılmıştır. Bazı durumlarda devam haberi hiç olmamıştır” ifadesi, bir gazetenin kendi editörlerinin kaleminden çıkarsa, bunun sorumluluğu ağırdır. George Monbiot, 20 Temmuz 2004 tarihinde İngiltere'nin saygın gazetelerinden *The Guardian*'da yayınlanan “Yalanlarımız bizi savaşa götürdü” başlıklı makalesinde Irak'ın işgalinden önce üretilen yalanlardan basın da sorumlu tutulması gerektiğini belirtti. “Irak'ın işgalinden önce medya tarafından üretilen yalanlar ağır bir sonuca hizmet eden cinstendi: Basın işini yapmış olsaydı, Britanya'nın nasıl olup da savaşa girebileceğini tasavvur etmek zor” diyen Monbiot, okuyuculardan basın üzerinde kontrol kurmalarını talep etti.

Amerikan medyası, Irak'ta kötü bir sınav verdi. Bir savaş

sırasında yanlış yapan hükümeti desteklememek, vatanseverliğe aykırı mıdır? Amerikalılar, bu konuda kendi kendilerine otosansür uyguladılar âdeta. Birçok kişi, savaşın yanlış olduğunu düşünse bile konuşmak istemedi, çevresinden gelebilecek tepkiden çekindi. İşin üzücü yanı, gazeteciler de aynı hataya düştü. Oysa gazetecinin sorumluluğu açıktır: Olanı objektiflikle kitle iletişim araçlarına taşımak ve halka yansıtmak. Bir gazeteci eğer bağımsızsa, bir holdingin, hükümetin ya da çıkar grubunun temsilcisi değilse, konuşur, yazar ve çizer.

Peter Arnett'e ne mi oldu? NBC televizyonu tarafından işten atıldı fakat ertesi gün İngiliz *Daily Mirror* gazetesi ile Belçika'nın VTM televizyon kanalındaki yeni görevlerine başladı. *Daily Mirror*'daki "Bu Savaş Yürümüyor" başlıklı ilk yazısında, "Bağdat'ta olup bitenin gerçeğini yazdım ve bunun için özür dilemeyeceğim" dedi.

Güvenlikte miyiz?

New Yorklular 11 Eylül'den bu yana bu soruyu tartışıyor.

Dünyanın en büyük metropollerinden birinde farklı kültürlerden gelen milyonlarca insanın arasında yaşamamanın yarattığı güvensizlik duygusuna, gündelik hayatın bir parçası haline gelen terör saldırısı uyarıları da eklendi. New York Belediye Binası'nda meydana gelen silahlı saldırıda bir konsey üyesinin yaşamını yitirmesiyle, korku paranoyaya dönüştü. Çünkü kentin en güvenli olması beklenen resmi binasına silahlı bir kişi kolaylıkla girip bir konsey üyesini öldürebiliyorsa, sokakta yürüyen veya bir restoranda yemek yiyen sade vatandaşın güvenliği iyice şüpheli hale geliyor. Üstelik sadece dış kaynaklı terör değil, ülke içinde gelişen şiddette alarm veriyor.

Bu durum karşısında Amerikalı yetkililer halkı rahatlatmaya ve güven aşılamaya çalışıyorlar. Nitekim belediye binasındaki saldırıdan sonra hayatının en kötü günlerinden birisini yaşadığını açıklayan Belediye Başkanı Michael Bloomberg, New York'un mükemmel bir şehir olduğunu bir kez daha vurgulama gereği duydu. Ancak yaşanan her şiddet ve terör olayı, Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırıdan sonra giderek kötüleşen kent ekonomisini iyileştirme çabalarına büyük bir darbe indirerek kentteki güvenliğin yeterli olmadığı izlenimini artırıyor. Günlük hayatın ayrılmaz bir parçası olan metro istasyonlarında, her an bir saldırı olabileceğine ilişkin bir his klostrofobik bir şekilde ortaya çıkıyor. Devasa alışveriş merkezlerindeki ve büyük caddelerdeki kalabalığın kontrol

edilebilirliği kafalarda sorgulanıyor sürekli. Öte yandan, terörist saldırıların baş hedefi olarak gösterilen New York eyaletinin federal bütçeden aldığı antiterör ödeneği giderek azalıyor. 2003 yılında ABD İç Güvenlik Bakanlığı bütçesinden eyalette yaşayan kişi başına 21.78 dolar ödenek alan New York'un bu ödeneği, 2004 yılında kişi başına 10.03 dolara indi. New York terör hedefi olma bakımından birinci sırada ama kişi başına aldığı güvenlik ödeneği açısından Amerika'nın eyaletleri arasında 35. sırada!

Sonunda başta New Yorklular olmak üzere Amerikalıların, güvenlik konusuna ilişkin endişelerinde ne kadar haklı oldukları ortaya çıktı. Kongre tarafından Ağustos 2002'de 11 Eylül terör saldırısını araştırmakla görevlendirilen iki partili bağımsız komisyon, Temmuz 2004'te kitap olarak da basılan 585 sayfalık raporunda açıkladı: "Güvenlikte değiliz."

Hükümet yetkililerinin hâlâ tamamen Soğuk Savaş mantığına kapılmış olduğunu ve terörist saldırıları önlemekte etkili olabilmek için güvenlik birimleri arasındaki iletişim eksikliğini ortadan kaldırmak gerektiğini belirterek tüm güvenlik ve istihbarat birimlerini koordine edecek bir genel örgütün kurulmasını önerdi. Öneriye olumlu yaklaştığını açıklayan Bush, yalnızca bir çekince koydu: Ulusal güvenlik birimlerinin koordinesinden sorumlu olacak bu kişinin toplam 40 milyar dolara varan güvenlik bütçesi üzerinde ve atama-işten çıkarma konularında yetkisi olmasın ve Beyaz Saray'da ofisi bulunmasın. Ulusal güvenlik gibi son derece ağır bir görevle sorumlu olacak ama yetkisi olmayacak!

Uluslararası terörün yarattığı dehşetle birlikte, birçok Amerikalıyı güvenlik sorununun bir diğer boyutu da dehşete düşürüyor: Bu da, ülkedeki silah edinme ve taşıma prosedüründeki kolaylık. Araştırmalara ve belgesellere konu olan bir silah ve şiddet tutkusu var bu ülkede. Televizyonu açıyorsanız bütün kanallarda defalarca gösterilen şiddet dolu filmler; haberleri dinliyorsunuz, gün geçmiyor ki birisi bir diğeri-

ni evde, sokakta, metroda ya da okulda öldürmesin; gazetele-
rin ilk sayfalarında hemen her gün saldırıya uğrayan ve öldü-
rülen bir insanın fotoğrafı yer almasın. Birçok kişi bu soruna
çözüm bulmak için uğraşüyor. Örneğin, ülkemizde “Bowling
For Columbine” (Benim Cici Silahım) adlı belgesel filmi de
gösterilen Michael Moore, tüm gücüyle bir an önce silah so-
runu konusunda önlemler alınması gerektiğini anlatmaya ça-
lışanlardan biri.

Yaşamını kaybeden 41 yaşındaki New York Belediyesi Kon-
sey Üyesi James Davis’in sürekli dikkat çekmeye çalıştığı nok-
ta da buydu. Davis’in kardeşi televizyonlardaki haberlerde bü-
yük bir öfkeyle bağırıp, kardeşini sistemin öldürdüğünü söy-
lerken bunu kastediyor. Haberi sunan muhabir hemen ardın-
dan söze karışıp, “Elbette sistem Davis’i değil, silahlı saldırı-
yı öldürdü” diyerek düzeltme yaptığını sanıyor ama aslında
asıl işaret edilmek istenen sorunu örtbas ediyor.

Kimileri sorunun ciddiyetinin farkında olmasa da, 8
Temmuz 2003 tarihinde açıklanan bir araştırmaya göre,
“Amerika dünyanın en fazla silahlanmış ülkesi”. Cenova’daki
Uluslararası İlişkiler Enstitüsü tarafından düzenlenen ve bir-
çok Batı ülkesinin destek verdiği küçük silahlar konusunda-
ki bu araştırmanın sonuçları gerçekten çarpıcı. Amerika’da
her 100 kişiye 83 ila 96 arasında silah düşüyor. İstatiksel ola-
rak bir kişiye bir silah düzeyinde. Toplam 375 milyonluk nü-
fusu içeren Avrupa Birliği’nde bu oran, her 100 kişiye 17.4 si-
lah... Tehlike kendi kapısına gelene kadar sorundan habersiz
görünenlerin, bir an önce bu sonuçlara bakması ve düşünmesi
gerekıyor Amerika’da. Dış ülkelerden gelebilecek uluslararası
terör tehlikesinin yanı sıra, kendi toplumunda kişi başına bir
silahın düştüğü bir ülkede kim güvenlikten söz edebilir ki?

Sizin Silahınız Yok mu?!

Amerika'da neredeyse her toplum kesiminin ayrı bir televizyon kanalı var. Kadın kanalı, çocuk kanalı, genç kanalı, göçmen nüfusa hitap eden kanal vs. derken, geçenlerde müzik kanalı MTV, ilk gay kanalını kuracağını açıkladı. Çok geçmedi, bir yeni kanal daha kurulacağı duyuruldu. Bu kez medya dünyasına girenler Amerika'nın yönetenler kesimiydi: The National Rifle Association (Ulusal Silah Birliği). Böylece, Amerika'nın haber kaynakları arasına bir yenisi daha katıldı: NRA News. 1 milyon dolarlık bir yatırımla faaliyete geçen şirket, internet üzerinde başlattığı haber programları aracılığıyla izleyicileriyle buluştu bile. İnternete bağlanıyor, www.nranews.com adresini yazıyorsunuz. Ekranda çıkan sayfa üzerinde, günlük olarak hazırlanan sabah ve öğlen haber bültenlerini ve üç saatlik haber programını izleyebiliyorsunuz.

Radyo ve televizyon kurarak seslendiği kitleyi genişletme çalışmalarını sürdüren NRA News'ün Başkanı Wayne LaPierre, kuruluş amaçlarını, First Amendment (Amerikan Ana Haklar Sözleşmesi Bill Of Rights'ın birinci maddesi) ile güvence altına alınan basın ve konuşma özgürlükleri ile açıklamaya çalışsa da, aslında işin içinde diğer bir yasayı bir şekilde aşma çabası var. Amerika'da Aralık 2003'te kabul edilen bir yasaya göre, ticari şirketler ve işçi örgütlerinden gelen paraların, seçim dönemlerinde başkan adaylarını hedef alan reklamların finansmanı için kullanılması yasaklanmış durumda. NRA News, yayınlayacağı politik reklamları, toplayacağı "ba-

ğışlarla” finanse etmeyi ve bu şekilde yasal engeli aşmayı planlıyor. Amerika’da Kasım ayındaki başkanlık seçimi öncesinde, silah taşıma hakkını savunan reklamlar aracılığıyla George Bush’a destek olunması ve seçim atmosferinin etkilenmesi hedefleniyor.

Bireysel olarak silah sahibi olma ve taşıma konusu, Amerika’yı tam anlamıyla ikiye bölen ve tarafların üzerinde uzlaşmasının olanaklı görünmediği başlıca tartışma konularından biri. Sonuç olarak, bu mesele, siyasetin vazgeçilmez gündem maddeleri arasında başı çekiyor. Cumhuriyetçilerin ve sağ kanadın öncüleri, “bireylerin silah edinme ve taşıma hakkının”, Bill of Rights’ın 2. maddesiyle güvence altına alındığını ve hiçbir şekilde ihlal edilemeyeceğini savunuyorlar. NRA News’ün internet sitesinde yer alan reklamlara göz atıldığında da bu noktanın ısrarla öne çıkarıldığı görülüyor.

Ünlü aktörler Charlton Heston ve Tom Selleck’in de aralarında bulunduğu bir dizi tanınmış kişinin yer aldığı reklam metinleri, NRA’yı “özgürlük savaşçısı kahramanların örgütü” rolüne sokmuş. Biz, tüm dünyaya silah satan Amerika’nın ve bu örgütün kurucularının bu işten kazandıkları maddi çıkarın büyüklüğünden hiç haberdar olmasaydık bile, yine de ortaya koydukları argümanları çürütebilirdik.

Amerika’daki sağ kanadın gözden kaçırdığı çok önemli bir husus var. Bill of Rights, bireyleri federe devletlerden gelebilecek şiddete karşı korumak ya da diğer bir federe devletin saldırısına uğrayan ancak askeri gücü yetersiz kalan ülke vatandaşlarının kendilerini koruma haklarını garanti altına almak düşüncesinden hareketle, 1789 yılında önerilip 1791 yılında onaylanmış. Yüzyıllar önceki devlet ve toplum yapısını düzenlemek için çıkarılmış bir yasanın, bugün devasa ordular besleyen devletlerin nükleer ve biyolojik silahlarla savaştığı bir dünyada aynen uygulanmaya çalışılması mantık dışı.

Demokratlar ve sol kanadın öncüleri ise, hem bu noktayı dile getiriyorlar hem de kişi başına birer silah düşen

Amerika’da giderek artan silah kaynaklı şiddet olaylarını kanıt göstererek, her isteyenin silah taşıyamayacağını belirtiyorlar. Bu konunun Amerika’da daha uzun zaman tartışılacağı kesin.

Bush’un yardımcısı Dick Cheney, NRA’nın 133. geleneksel kongresine katıldı ve Bush ile kendisini “Second Amendment şampiyonları”, Demokrat Parti’den başkan adayı olan John Kerry’i ise “silah sahiplerine potansiyel bir tehdit” olarak nitelendi. Acaba sivil bir insanın elinde tuttuğu silah kime tehdittir? Hem karşısındakine hem de kendisine. Bunu öğrenmeyen politikacılar da topluma tehdit.

SAVAŞIN SİSİ

Sosyalistlerin New York Toplantısı

Başlığı okuyup sosyalistlerin orada işi ne diye düşünenler olabilir ama Amerika'nın da sosyalistleri var ve geleneksel olarak 20 yılı aşkın bir süredir Socialist Scholars Conference (Sosyalist Uzmanlar Konferansı) çerçevesinde toplanıyorlar ve solun dünyada olup bitenlere vermesi gereken yanıtları tartışıyorlar.

Amerika'nın Demokratik Sosyalistleri (DSA-Democratic Socialists of America) organizasyonu konferansı düzenleyen ana kuruluş, Berlin'deki Rosa Luxemburg Vakfı ve Roma'daki Fondazione Lelio ve Lisli Basso Vakfı ise bu yılın diğer sponsorları. 2004 konferansının, Manhattan'daki Cooper Union binalarında düzenlenmesi oldukça anlamlı. Sanat, mimarlık ve mühendislik alanlarında yüksek derecede eğitimin verildiği Cooper Union'ın Amerika'nın eğitim tarihinde ayrı bir yeri var. 1859 yılında kurulan bu ünlü eğitim kurumu, ülkenin tek özel ve aynı zamanda tamamen burslu eğitim kurumu.

Konferansın yapıldığı akşam, Amerikan sosyalistlerinin neler tartışacağıнын merakı içinde giriyorum salona. Peynir ve şarabın ikram edildiği sade açılış kokteylinden sonra, herkes yerini alıyor. Amerikan solunun bu en büyük toplantısını izlemek için hiçbir televizyon ekibi gelmemiş. Konferans düzenleyicileri, kendi olanaklarıyla kaydediyorlar etkinliği. Toplantının ana teması, "özeleştirme giderek tüm dünyada yayılırken kamusal alanda hızlanan erozyon". Açılış oturumunu, New York Kent Üniversitesi (CUNY) profesörle-

rinden David Harvey yapıyor. Harvey, yeni muhafazakârlılığın devlet gücünü elinde bulunduranların, bu gücün özgürlüğü için en uygun koşulları yaratmaya çalıştığını anlatıyor. Bush'un "Amerikalıların Irak'a özgürlük taşıdıkları iddiası"-nı, "Bu pazarın, paranın özgürlüğü için yapılmış bir işgaldir" diyerek yanıtlıyor. Bir diğer konuşmacı Bill Fletcher. Afrika, Karayipler ve Latin Amerika halklarının eğitim ve savunması için çalışan ve kâr amacı gütmeyen TransAfrica Forum'un Başkanı. Konuşmasının içeriğini değiştirip Haiti'de olanlardan sonra bu konu hakkında konuşmaya karar verdiğini söylüyor. Açılış oturumunun başlığını oluşturan ve dünyanın satılık olmadığını anlatan "The World Is Not For Sale!" cümlesine atıf yaparak tok ve kalın sesiyle üzüntü içinde âdeta haykırıyor: "Dünya satılık! İşgücünün her bir parçası satılık! Biz kuzeydekiler güneyde kendimiz için güvenli bölgeler, güvenli ülkeler yaratmaya çalıştıkça da bu sürece!" Büyük bir alkış kopuyor salonda. Tüm dünyada sol kesimin başucu kitaplarından biri haline gelen *No Logo* (Bilgi Yayınevi, 2002) kitabının yazarı Naomi Klein da oturumun konuşmacılarından. Klein, Amerikan seçim kampanyaları sırasında televizyon reklamlarında kullanılan iyilik ve merhamet sembolleri hemşire ve rahibelerin yerini artık itfaiyecilerin aldığını anlatıyor. Halkın gözünde kahramanlaşan itfaiyeci sembolü, Bush'a umutsuzca ihtiyaç duyduğu sempatiyi kazandırmaya yetecek mi? Klein, "Biz dünyanın satılık olmadığını iddia ediyoruz, onlar dünyayı bizden satın almayacaklarını, sadece 'alacaklarını' söylüyorlar. Fakat ben umutsuz değilim. İnanıyorum ki bazı şeyleri hep birlikte değiştirebiliriz" diyerek iyimser bir mesajla ayrılıyor kürsüden.

No-War-TV'nin Başkanı İtalyan aktivist Luciana Castellina'nın sözleri ise salonda gülüşmelere yol açıyor: "Kapitalistlere, 'Bu dünya satılık değil!' dediğinizde, size, 'Dünya çoktan satıldı bile, sen neden bahsediyorsun?' diyorlar."

Bu sırada izleyicilere dikkatlice bakıyorum ve salonda yal-

nızca birkaç tane genç olduğunu fark ediyorum. İlerici düşüncelerin gençlerin ilgisini çekmesi gerekmez mi? Gerekir elbette ama burası Amerika. Bu konudaki fikrini sordüğüm Amerikalı bir arkadaşımın yanıtı ilginç. “Ben dahil olmak üzere, Amerika’daki Demokrat lar için şu andaki öncelik Bush’un yeniden seçilmesini önlemek. O nedenle bizi bu hedefimizi gerçekleştirmekten alıkoyacak herhangi bir platformu desteklemiyoruz.”

Demokratların bu konferansa soğuk bakmalarının nedeni, bağımsız başkan adayı Ralph Nader ile bu oluşum arasında bir bağ kurmaları. Oysa, konferansın herhangi bir partiyle ilişkisi yok. Tüm dünyadan gazeteci, yazar ve bilimadamlarının ilerici sol politikaları tartışmak için bir araya geldiği akademik bir platform bu. Üstelik katılımcıların hepsinin amacı da Bush’dan kurtulmak. Demokratik sosyalistler arasında Demokrat Parti’ye üye birçok kişi var. Fakat Amerika’daki demokratik sosyalistler ile Demokrat Parti’lilerin arası bir süre önce soğumaya başlamış. Bunun önemli nedenlerinden biri ise, eski başkan Bill Clinton ve yardımcısı Al Gore’un Demokrat Parti içinde hâkim olması ve partiyi neo-liberal bir çizgiye çekmeleri. Sonuç olarak, Amerikan solu da parçalanmış durumda. Solun hiç sona ermeyen evrensel sorunu yine huzurlarınızda.

Bir Temel Hak Olarak Haber Alma ve Yayma Özgürlüğü, Amerikan Medyası

Klişe deyimdir “Özgürlükler Ülkesi Amerika”.

Hollywood filmlerinde anlatıldığı gibi insanların özgürce yaşadığı, temel hakların çiğnenmediği rüyalar ülkesi olarak birçok insanın hayallerinde yatar burası.

Dünyanın her tarafından göçmenler gelir bu ülkeye büyük umutlarla. Oysa içinde yaşamaya başlayınca filmlerdeki o özgür ülke’nin gerçekte çok daha farklı olduğunu anlırsınız. Aldatıldığınızı hissedersiniz. Hollywood prodüktörlerinin işidir hayal ürünü filmler yapmak, zira onlar affedilebilir. Ama gerçeği yansıtmakla yükümlü gazetelerin, dergilerin, televizyon ve radyoların neden doğruyu aktarmadıkları sorusu takılır aklınıza. Haklı bir sorudur bu. Çünkü Amerika’nın dayandığı temel ilkeleri biçimlendiren Amerikan Ana Haklar Sözleşmesi’nin (The Bill of Rights) meydana gelme sürecinde ülkenin üçüncü başkanı Thomas Jefferson ile dördüncü başkanı James Madison arasında yapılan yazışmalara bakıldığında, basın bugünkünden çok farklı bir konumda olmasının hedeflendiği görülüyor.

Bu yazışma metinleri incelendiğinde, “basın özgürlüğünün, demokrasinin bir gereği ve seçkinlerin toplumu yönetmesine karşı bir koruma olarak düşünüldüğü dikkat çekiyor.”¹ Amerikan halkı, medya-ticaret-siyaset bağlantılarına karşın bugün hâlâ medyanın kendilerini olan biten hak-

kında bilgilendirerek politik ölçütlerin koruyucusu olarak işlev yaptığına inanıyor. Bu inanç temelini, Amerika’da hemen her siyasetçinin her fırsatta ifade ettiği fakat ne yazık ki içi boşaltılmış olan The Bill of Rights’ın birinci maddesi First Amendment’a yapılan referanslardan alıyor. Harvard Üniversitesi profesörlerinden Akhil Reed Amar’a göre, özgür basınla ilgili bu maddenin ortaya çıkış koşullarına bakıldığında, federal hükümetin antidemokratik yapısına karşı duran bir görüş tarafından motive edildiği görülüyor.²

1700’lerin sonlarındaki toplum yapısı düşünüldüğünde, bu maddenin hükümet etme gücünü elinde tutan seçkin nüfusa karşı demokrasinin korunma yöntemlerinden biri olarak ortaya çıktığı anlaşıyor.

Öte yandan, “tarihsel olarak gazetecilik, gazetelerin, dergilerin, yayıncıların ve gazetecilik okullarının kabul ettikleri tanıma göre, demokrasi için yaşamsal olan kamusal amaçlara ve güç odakları tarafından değiştirilemeyecek temel hedeflere yönelir. Profesyonel gazetecilikte haberin içeriğinin, medya sahiplerinin emirleri, reklam verenler ya da editör ve muhabirlerin önyargılı görüşlerinin etkisiyle değiştirilmemesi ve işin kamu hizmeti anlayışıyla yerine getirilmesi gerektiği öngörülmüştür.”³ Bütün bunlara karşın, temel hak ve özgürlükler arasında yer alan ve Amerikan Ana Haklar Sözleşmesi The Bill of Rights’ın ilk maddesi olarak 1791’den bu yana güvence altına alınmış olan haber alma ve yayma özgürlüğüne ne olmuştur ki bazı gerçekler asla ortaya çıkamamaktadır?

Amerika, kâr sağlama amacının kapitalist sistemin devamı açısından zorunlu atfedilip her şeyin üstünde tutulduğu bir ülke. Bu kuralın bir ülkede sosyal, ekonomik ve siyasi her alanda geçerli oluşu, medya kuruluşlarının da haber verme işlevini ikinci plana atarak ne pahasına olursa olsun kâr sağlamaya odaklanmış şirketler olarak işletilmesi sonucunu yaratıyor. Zaman içinde medyadaki kâr marjı artıp milyar dolarlarla ifade edilen büyüklüklere varınca, politikada etkin ola-

bilecek kadar çok paraya sahip olma hedefindeki holdingler, bu sektör ile yakından ilgilenir hale geldiler. Yazılı ve sözlü basın kuruluşlarına sahip olma ve işletme kuralları, işadamlarının ve politikacıların istekleri doğrultusunda haber alma hak ve özgürlüğünü kısıtlayıcı yönde değiştirilmeye başlandı ve Amerika’da büyük sermaye-siyaset-medya ilişkisi çok daha geniş bir boyut kazandı. Hızla ilerleyen teknolojinin yardımıyla, özellikle kablolu televizyonların ve uydu sistemlerinin geliştirilmesiyle, elektronik medyanın ulaştığı kitle giderek büyüdü. “Bugün ortalama Amerikalı okulda geçirdiğinden çok daha fazlasını televizyon önünde geçiriyor. Hatta okullarda öğretilen günlük olaylar hakkındaki bilgiler dahi medyadan alınıyor. Normal bir günde, ülke nüfusunun yarısı akşam 8 ile 9 arasında televizyon izliyor. Eğer özel bir yayın varsa bu sayı artarak 75-80 milyon arasında insana ulaşıyor.”⁴

“Ulusal boyutta 24 saatlik periyot içerisinde, bir Amerikan evinde televizyon yaklaşık yedi saat açık kalıyor. Bireysel TV izleme ortalama haftada 31 saati buluyor. Tipik bir Amerikalı 16 yaşına kadar, 200 bin şiddet olayına ve 300 bin reklama TV ekranından şahit oluyor.”⁵ Yetişkinlerin önemli bir kesimi, haberlerin büyük çoğunluğunu televizyondan aldıklarını söylüyor. Bütün bu gerçekler sonucunda, kapasitesi büyüyen ve kamuoyu üzerindeki etkisi artan bu sektör, dev şirketler için çok cazip bir hale geldi. 1990’ların başından 2001’e kadar, ticari medya Amerika’da en hızlı büyüyen üç sanayi sektöründen birisi oldu. Ancak ne yazık ki, büyüyen medyanın tarafsızlığı aynı oranda geriledi. Amerika’nın önde gelen medya eleştirmenlerinden Ben Bağıdikian, “Çünkü giderek artan bir şekilde büyük şirketlerin sahip olduğu medya - bir milyar dolarlık skandal olmadıkça- bu şirketleri soruşturmaya karşı ilgi göstermemektedir. Ortada bir milyar dolarlık skandal olduğunda da zaten bu bir federal bir devlet kurumu tarafından ortaya çıkarılır, medya tarafından değil” diyor.⁶ Ben Bağıdikian’ın şirketlerin medya sahipliği konusun-

da ortaya koyduğu bir diğer veri de oldukça ilginç. 1983 tarihli kitabı *The Media Monopoly* (Medya Tekeli)'nin ilk baskısı yayınlandığında birçokları, panik yarattığını ima etmek için Bağdikian'ı "alarmist" olarak adlandırılmış. Çünkü büyük şirketlerin medya üzerindeki denetiminin giderek artacağı tehlikesini sürekli gündeme getirmiş. 1980'lerde kitabını yazmaya başladığında 50 kadar şirket gazete, dergi, radyo, televizyon, film ve kitap sektöründe söz sahibiyken, Bağdikian'ın kitabının her basımında bu şirketlerin sayısı azalmış fakat ulaştıkları kitle büyümüş. Kitabın 1992 baskısı çıktığında, 23 şirket Amerikan medyasını kontrol eder hale gelmiş. Bugün 2004 yılında 5-6 dev şirket medya alanında etkin.

Medyanın böylesine az sayıda şirketin elinde toplanması, politik gücün de bir grup insanın hâkimiyetine geçmesi tehlikesini yaratır. "Eski CBS News Başkanı Fred Friendly'nin söylediği gibi holdingler, televizyonlardaki programları finanse ederek bir çeşit pozitif veto yöntemi denemektedirler."⁷

Reklama bağlı olarak yaşayan medyanın ticari şirketlerin güdümüne girdiği, haber alma ve verme hakkının sınırlandığı bir toplumda, duyulan ve görülen her şey bu grupların süzgecinden geçirilerek kamuoyuna sunulur. Medya gerçeği yansıtmamakta, asıl gerçekten farklı, "kurgulanmış sahte bir gerçeklik" yaratmaktadır. Bu durumda özgür basından söz etmenin olanağı yoktur. Çünkü parayı veren düdüğü çalmaktadır.

Örneğin NBC televizyonunun sahibi dev şirket General Electric, aynı zamanda Amerika'nın askeri ihalelerini üstlenen en büyük firmalardan biri. "GE, Körfez Savaşı sırasında Amerika tarafından kullanılan bütün ana silah sistemlerinin, Patriot ve Tomahawk Cruise füzeleri, Stealth ve B-52 bombardıman uçakları, AWACS uçakları ve NAVSTAR casus uydusu sistemleri dahil- tasarımlarını yapan, bu silah ve araçları üreten ya da malzemeleri temin eden şirket. Başka deyişle, bu televizyonun muhabirleri ve maaşlı yorumcuları, Amerikan silahlarının performanslarını övdüklerinde, aslında kendileri-

ne maaş ödeyen General Electric şirketinin ürettiği malzeme-yi övüyorlardı.”⁸

Bugün Amerika’da, medya kuruluşlarının kapitalizmin kişisel kâr sağlama hırsıyla güdülenmiş dev şirketlerce yönetildiği ve hükümetlerin gazete patronları ile çıkar bağlantılarının giderek güçlendiği bir ortamda basının özgür ve tarafsız olabilmesi sözü, bir ütopya gibi geliyor kulağa. Gazete ya da televizyon muhabiri editöre, editör gazete patronuna, gazete patronu da siyasetçilere tam göbeğinden zincirlenmiş. *Los Angeles Times*’ın yayıncısı Otis Chandler gazetede varolan ideolojik seçim hakkındaki sözleri ilginç:

“Ben sorumlu yöneticiyim. Kuralları ben koyarım ve benimle aynı fikirde olmayan insanlar arasında olmayacağım. Muhafazakârlığın liberalizme karşı olduğu genel konularda, benim yolumu anlayan insanlar arasında olacağım. Kendimi yolun orta noktasında duran birisi olarak görüyorum ve editörlerimin büyük kesiminin merkezde olduğunu hissediyorum.”⁹

Bu itirafta da görüldüğü gibi, gazete patronlarıyla aynı doğrultuda düşünmeyen gazetecilerin haber akışına hâkim olan büyük medyada iş bulması olanağı neredeyse yok gibidir. Eğer bir şekilde işe alınmışsa bile, çalıştığı süre içerisinde susmak zorunda kalacaktır. 20 yıla yakın bir süre, her akşam CBS ekranından seyirciye seslenen ünlü anchorman Walter Cronkite’ın, 1980 yılında son haber programını şu cümleyle noktalayışı bu gerçeği gözler önüne seriyor: “Dudaklarım 20 yıldır bir şekilde iliklenmiş durumda”¹⁰ CBS Haber, fikir açıklamaya gerçekten inanmıyor.

Medya alanında yapılan düzenlemeler Amerika’da her zaman büyük bir önem taşıyagelmiş. Sonuçta 1934 yılında The Federal Communication Commission (Federal İletişim Komisyonu- FCC) kurularak büyük kitlelere yayın yapan elektronik medya (televizyon ve radyo) alanındaki düzenlemeleri yapma yetkisi hükümetlerin kontrolüne alınmış.

(Yazılı basın, kablolu TV ve internet FCC'nin yetki alanı dışında) FCC, televizyon ve radyo sahiplerinin sahip olabileceği istasyon sayısını kontrol ettiği gibi, bir şirketin aynı pazarda sahip olabileceği gazete, radyo ve televizyon sayısına da sınırlamalar getiriyor. Ayrıca bir yayın grubunun seslenebileceği izleyici kitlesinin büyüklüğünü de koyduğu kurallarla denetim altında tutuyor. Bu kurum ile hükümetlerin ilişkisi, yapılan düzenlemelerin tarafsızlığına gölge düşürmüştür durumda. Örneğin, FCC'nin koyduğu kural uyarınca bir televizyon kanalının hitap edebileceği kitlenin, marketin yüzde 35'inden fazlasını aşmaması gerekirken, ABC, CBS, NBC, Fox gibi kanallar, ulusal izleyici kitlesinin yüzde 90'ına ulaşıyorlar. FCC başkanlarının önemli bir kısmının görevlerinden ayrıldıktan sonra, politikacılarla yakın ilişkileri olan çokuluslu büyük şirketlerde danışman ya da uzman olarak çok yüksek maaşlarla işe alınmaları da politikayla kurum arasındaki bu yakın ilişkinin bir diğer sonucu. Buna verilebilecek birçok örnek arasında İkinci Dünya Savaşı yıllarında FCC Başkanlığı yapan Charles Deny de bulunuyor.

“Onun döneminde televizyonları geliştirme amacına yönelik olduğu iddia edilen bir plan yürürlüğe konularak, NBC ve CBS televizyonlarına neredeyse tekele yakın bir kontrol veriliyor. Planın gerçekleşmesi için büyük çaba sarf eden Deny, altı ay sonra FCC'yi terk ederek, üç katı maaş öneren NBC'de işe başlıyor.”¹¹

Alabama'da meydana gelen bir başka olay ise, siyasetin medya alanında yapılan düzenlemelere müdahalesini çarpıcı bir şekilde ortaya koyması bakımından ilginç.

“Bir Arap prensesinin idamını araştıran bir gazetecinin hikâyesini anlatan 1980 yapımı İngiliz filmi ‘Death of a Princess’in Alabama’da gösterimi, Suudi Arabistan Kraliyet ailesinin protestosu ve ekonomik boykot tehdidi üzerine Alabama Eğitsel Televizyon Komisyonu tarafından engelleniyor. Bunun üzerine, bilgi edinme haklarının çiğnendiğini

ve yapılanın politik bir sansür olduğunu savunan bir grup, Komisyon aleyhine dava açıyor. Fakat bölge federal mahkemesi vatandaşlarla aynı görüşü paylaşmadığını açıklıyor.”¹²

Bugün Amerikan basınına ve televizyonlarında birçok konunun es geçildiğini, hiç ele alınmadığını, bazı toplum kesimlerinin ve olayların tamamen yok farz edildiğini kolaylıkla tespit etmek mümkün. Örneğin işçilerin çalışma koşulları ve sendikal haklar, bunlar arasında başı çekiyor. Ancak çok büyük grevler olduğunda, bu olaylar, halkın hayatını cehenneme çeviren eylemler olarak negatif bir bakış açısıyla yansıtılıyor.

Cumhuriyetçi Parti ve Demokrat Parti dışında üçüncü partilerin adayları hiçbir zaman büyük kitle iletişim araçlarında yeterli ilgiyi görmüyorlar. İnsanları tüketime yönleltecek her türlü bilgi, ünlülerin nerede kiminle ne yaptığının ilişkin en detaylı dedikodular, en büyük gazete ve televizyonların haber programlarını işgal ederken, dış dünyada olup bitenler, savaş olmadıkça Amerikan halkının gündemine giremiyor.

“1997 yılında Harvard Üniversitesi tarafından yapılan bir çalışma, Amerikan televizyonlarında yer alan uluslararası haberlerin 1970 ile 1995 yılları arasında yüzde 70’den fazla düşüş gösterdiğini ortaya koyuyor. Tyndall Araştırma tarafından gerçekleştirilen daha yeni bir çalışma ise, bu trendin sürdüğünü ve 1989 ile 2001 arasında yüzde 65’ten fazla bir düşüşün gerçekleştiğini gösteriyor.”¹³

Amerikalılar ancak kendi ülkeleri savaşa girerse, medyada uluslararası haberlerle karşılaşılıyor. Savaşla ilgili haberler ise, milliyetçiliği palazlandıracak şekilde, cepheden askerlerle yapılan röportajlar ve yakınlarını kaybeden Amerikan ailelerinin dramları olarak son derece taraflı bir şekilde ekranlara yansıyor. Özellikle Irak Savaşı sırasında Amerikan medyasının sergilediği gazetecilik, tarafsız haberciliğe büyük bir darbe niteliğindeydi. Ünlü film yapımcısı Michael Moore’un Cannes Film Festivali’nde En İyi Film Ödülü’nü kazanan belgeseli Fahrenheit 9/11’de gösterdiği gibi, Irak’taki Amerikan

üslerine askerlerle birlikte gönderilen gazeteci ordusu, objektifliği bir yana bırakıp Pentagon'un emrindeki görevliler gibi çalıştı. Örneğin, savaşın en dramatik hikâyelerinden biri, Iraklılara esir düşen Amerikalı kadın asker Jessica Lynch'in Irak'taki bir hastaneden kaçışydı.

Konu, medyada günlerce ordu için bir zafermiş gibi yansıtıldı ve kamuoyuna yanlış bilgiler verildi. "Olay meydana geldikten bir ay sonra, BBC Televizyonu konuyu bir kez daha ele aldığında görüldü ki, gerçek hikâye çarpıtılmış ve sanki bir televizyon filmi için yeniden yaratılmıştı. *Los Angeles Times* gazetesinden Robert Scheer, Lynch'in ne vurulduğunu ne de bıçaklandığını sadece içinde bulunduğu araç ters dönünce yaralandığının ortaya çıktığını söyledi. Amerikalı doktorlar tarafından yapılan sağlık kontrolü, Amerikan medyasının bütün iddialarının tersine, Iraklı doktorların Jessica Lynch'i özenle muayene ettikleri, kırık kol ve kalçası ile çıkık bileğini tedavi ettikleri şeklindeki raporu doğruladığını da ekledi. Savaşın bir diğer dramatik anı ise, Saddam Hüseyin anıtının yıkılışıydı. Ted Rall gibi birçok medya eleştirmeni bu hikâyenin gerçek yüzünü ortaya çıkardı. 9 Nisan'da Saddam Hüseyin'in heykelinin devrilisinin, ordu tarafından heykelin karşısındaki Filistin Oteli'nde kalan medya için düzenlenmiş sahte bir malzeme olduğu ortaya çıktı. Bu büyük bir sürpriz olmamalı. İkinci Dünya Savaşı'nın en çok yankı uyandıran iki fotoğrafı, Iwo Jima'da yükselen bayrak ve General MacArthur'un Filipinler sularında seyredişini gösteren fotoğraflar da düzmece diyordu Ted Rall."¹⁴

11 Eylül 2001'de New York'ta İkiz Kuleler olarak da bilinen World Trade Center binalarına yapılan terörist saldırıdan sonra, Amerikan medyasında görülen habercilik ise, ülkenin habercilik tarihinde utanç verici yeni bir sayfa olarak yerini almıştı.

"CNN, Fox News, ve NBC, bomba yüklü bir araçla Kongre'ye saldırıda bulunulduğunu, Başkanın Washington'a gel-

memesi için uyarıldığını, kaçırılan başka uçakların Amerika'nın havasahasında dolaştığını, Los Angeles, San Francisco ve diğer bazı kentlerin hedeflendiğini duyurmayı sürdürdüler.”¹⁵

Günlerce bu isterik haber bombardımanı altında kalan Amerikan halkının düştüğü dehşet, aşırı milliyetçiliğin palazlanması sonucunu yarattı. Basın ve yayın organlarının bu dönemde kullandıkları terminolojiye bakıldığında, bu oluşumun medya tarafından son derece planlı bir şekilde yürütüldüğünü görmek olanaklı. “Armageddon”, “Üçüncü Dünya Savaşı”, “Amerikalılar asla bir daha güvende hissedemez”, “Listedeki yeni hedef siz olabilirsiniz”, “Biyo-terörizm”, “Şehirlerdeki nükleer ataklar”, medyanın sık sık kullandığı ifadeler arasındaydı.

Irak Savaşı boyunca belli başlı büyük televizyonlardan ve gazetelerden haber almaya çalışan Amerikan halkı, ülkelerini yalan söyleyerek savaşa sürükleyen Başkan Bush ve çalışma arkadaşları ile onların yalanlarını ekrana taşıyan gazetecilerin yorumlarından başka bir şey ne duydu ne de gördü, ta ki Ebu Garib hapishanesinde Amerikalı askerlerin Iraklı esirlere uyguladığı işkenceler ortaya çıkana kadar. İngiliz Televizyonu BBC’de de gösterilen ve artık dünya kamuoyuna mal olan görüntülerin yadsınması imkânsızdı ve skandal, nihayet Amerikan medyasının da gündemine girmek zorunda kalmıştı.

Körfez Savaşı sırasında medyanın ortaya koyduğu habercilik anlayışı da, Amerikan gazeteciliğinin sorunlarını yansıtmaması bakımından önemli bir dönem oluşturuyor. Özellikle büyük ticari televizyonlardaki muhabirlerin tarafsızlığı tamamen bırakıp neredeyse Pentagon’un maaşlı görevlileri gibi çalıştıklarına şahit oldu Amerikan halkı. Bu konuda verilecek bazı örnekler, basının özellikle savaş haberlerini yansıtırken kullandığı dilin önemini ve kaygı verici şekilde taraflı olabileceğini gösteriyor. “CBS kanalından Bob Schiefer:

Irak güçlerinin yarısını yok ettik. CBS'in ünlü yorumcularından Walter Cronkite: Onların Scud füzelerinden birini düşürdük”¹⁶ Amerikan medyasında savaş haberleri verilirken sayısız örneklerine rastlanan bu tarz anlatım, haberi verenin ya da yorumu yapanın tuttuğu tarafı apaçık ortaya koymaktadır. Oysa, bu örneklerde görüldüğü gibi, Irak güçlerini yok eden, füzeleri düşüren Amerikan ordusudur, yayın organları değil.

“Gazetecilerin savaş hakkında güçlü duygularının olduğuna kuşku yok. Bu beklenebilecek bir durum. Fakat profesyonel medya çalışanlarının, hükümetleri adına konuşmaları değil, onlar hakkında haber vermeleri gerekir. Amerikan askeri gücünün Irak’a saldırılarıyla ilgili haberlerde ‘biz’ ve ‘bizim’ kelimelerinin sık kullanımı, Amerikan gazeteciliğinin başarısızlıklarından biri. Muhabirler, ‘özgür’ ya da ‘karşıt’ olmaktan çok uzak ama güç odaklarına çok yakınlardır.”¹⁷

Bütün bu gazetecilik adına utanç verici örneklerin yanı sıra Amerikan basınında fazla olmasa da yüz ağartıcı basın kuruluşları da var. Örneğin tarihsel olarak çok saygın bir yer edinmiş olan *The New Yorker* dergisi. Yayınladığı makalelerin cesaretli söylemleri dikkat çeken bu haftalık derginin, kamuoyu oluşturma ve gündem yaratma konusunda tarihten gelen haklı bir ünü var. Ebu Garib hapishanesinde meydana gelen skandala ait fotoğrafları da ilk yayınlayan bu dergi oldu. Sol içerikli ilerici dergiler *The Nation* ve *The Progressive*’i de burada anmak gerek. Çok büyük kitlelere ulaşamamaları da, yerel bazı radyolar da büyük bir çabayla gerçek ve dürüst gazetecilik yapıp ayakta kalmaya çalışıyor.

Bunların yanı sıra, internet üzerinde yayın yapan ve üyeleri aracılığıyla binlerce kişiye ulaşan organizasyonlar var. Bunlardan biri de, medya çalışmalarını ele alan ve internet üzerindeki kâr amacı gütmeyen ilk portal MediaChannel.org. Bağımsız film ve prodüksiyon firması Globalvision Media ve 750’den fazla kuruluşu bir araya getiren One World adlı organizasyon tarafından kurulan MediaChannel.org’un Sorum-

lu Müdürü ABC ve CNN haberlerinin eski prodüktörlerinden Danny Schechter. Dünya çapında 300'den fazla medya kuruluşunun içeriğine katkıda bulunduğu organizasyonun kurucuları, Amerikan medyasının sosyal, politik ve kültürel etkilerinden kaygı duyuyor ve medya reformunun yapılabilmesi için sürekli kampanya yürütüyor.

İşin ilginç yanı, bu kuruluşlar için çalışan ve işini yapmaya çalışan gazeteciler, bazı devlet görevlileri tarafından “terörist” olarak nitelendiriliyorlar. “CNN’in ‘Late Edition’ adlı programının sunucusu Wolf Blitzer Şubat 2004’te Pentagon strateji danışmanlığı görevinden istifa eden Richard Perle’yi bir programına konuk ediyor ve sohbetin bir yerinde *The New Yorker* dergisinin 17 Mart tarihli sayısında yayınlanan Seymour Hersh imzalı makale hakkında ne düşündüğünü soruyor. Blitzer, Hersh’ün makalesinde Richard Perle’nin devletin İçgüvenlik Bölümü’yle ilişkili şirketlerdeki yatırımları nedeniyle hükümetle yakın temas kurup kurmadığını sorduğunu hatırlatıyor. Bunun üzerine Perle, Hersh’ün Amerikan gazeteciliğinde teröristliğe en yakın unsurlardan biri olduğunu söylüyor.

Blitzer bu tepkiye oldukça şaşırıyor ve soruyor: “Neden böyle söylüyorsunuz?” Perle ısrar ediyor: “Çünkü gerçekten aşırı şekilde sorumsuzca davranıyor.” Blitzer, soruyu yineliyor: “Fakat anlamıyorum. Neden onu terörist olmakla suçluyorsunuz?” Perle’nin yanıtı inanılır gibi değil: “Çünkü zarar vermek için yaratılmış ve bunu konuları çarpıtarak yapıyor.” Gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışan gazeteciyi “terörist” olarak gören anlayış, medyada kendine yandaş olabilecek şakşakçıları, her ülkede olduğu gibi Amerika’da da sonuna kadar destekliyor.

Sonuç olarak, bugün geline nokta birkaç büyük ticari şirket Amerikan medyasına çok büyük ölçüde egemen olmuş durumdadır ve hükümetlerin faaliyetlerini eleştirel bir şekilde sorgulayan muhalif basının sesi geniş kitlelerce duyul-

lamamaktadır. Time Warner, Disney, General Electric, News Corporation, Viacom bu sektördeki en büyük beş şirket olarak Amerikan halkının izlediği haberlerin kontrolünü elinde tutuyor. Çokuluslu ortaklıklar yaparak faaliyet alanlarını uluslararası alana taşıyan bu şirketler, radyo ve internet sektörüne de girerek insanların çevresine âdeta ağlar örüyor. Bu ağları aşmanın yolu nedir? Bu karamsar tabloyu dağıtmak nasıl mümkün olabilir?

Medyanın ticari şirketlerin kontrolü altına girdiği ve bunun demokrasi için büyük bir tehlike yarattığı konusunda başlayan tartışma aslında hiç de yeni değil, tarihi 20. yüzyılın başlarına kadar uzanıyor. Amerikalı sosyalist yazar Upton Sinclair 1919 tarihli kitabı *The Brass Check*'de olacakları daha o günden yazmış. Buradaki tezinin, Amerikan gazeteciliğinin zenginlere hizmet edip fakirleri tekmeleyen sınıfsal bir kurum olduğunu söylüyor Sinclair. Gazeteciler ile fahişeler arasında bir benzerlik kurarak, politika, gazetecilik ve iş dünyasının halkı kandırmak ve iş gücünü yağmalamak için el ele vererek çalıştığını anlatıyor kitabında. Tahmin edilebileceği gibi o dönemde kitabı hiçbir yayınevi basmak istememiş, sonunda Sinclair, kendi olanaklarıyla çıkarmış kitabı ve on yılda on baskı yaparak 150 bin adet satmış. Üstelik herkesin istediği kadar alıntı yapmasını serbest bırakmış. Fakat kimse bunu yapmadığı gibi, sadece birkaç gazete kitabın olumsuz eleştirisini yayınlamış. *The Brass Check*, Amerikan gazeteciliği hakkında yazılmış en ağır ve en etkili kitap olarak tarihe geçmiş. Hatta “ünlü yazar Bernard Shaw, 1941 yılında Sinclair’e, ‘İnsanlar bana yaşamım boyunca ne olduğunu sorduklarında onlara gazete kupürlerini ya da yazarlarını değil, sizin kitabınızı referans gösteriyorum?’ diyor.”¹⁸

Amerika’da medyaya yöneltilen sosyalist eleştiri, o günlerden bu yana aynı tehlikeleri işaret ediyor ve bu tehlikeleri aşabilmek için kapitalist sistemde hiçbir umut olmadığını belirtiyor. Buna karşın muhafazakâr sağ kanadın medya-

ya eleştirisi ise, Amerikan medyasının fazla “liberal” ağırlıklı oluşu. İlginçtir, bu tarz yorumları, sağ eğilimli yazar ve eleştirmenlerden çok sık duymak mümkün. Her iki görüşte aynı ülke ve aynı medya hakkında olduğuna göre, birbirine taban tabana zıt olan bu iki eleştiri aynı anda nasıl varolabiliyor? Gazetecilerin Amerikan toplumunun geneline oranla, sosyal ve politik konularda daha liberal oldukları gerçek. Fakat bu onların yaptıkları yayınların, ekonomik ve siyasal nedenlerle, gerçek anlamda “liberal ve tarafsız” olması sonucunu doğurmuyor. Çünkü dünyanın hiçbir ülkesinde olmadığı gibi, Amerika’da da medya tam anlamıyla özgür değil.

Demokrasilerin olabildiğince çok insanın yararını sağlamaya dönük bir ekonomik sistemle bütünleştirilebildiği toplumlarda, medyanın da toplumun yararını ön plana alabileceği açık. İzlenmesi gereken yol, reklama bağımlı olmayan, kâr amacı gütmeyen kamu destekli radyo ve televizyonların geliştirilip güçlendirilmesi. Bunu gerçekleştirmek zaman alsa ve zor olsa da, izlenecek tek yol bu. Ancak Amerika gibi kapitalizmin en vahşi şekilde uygulandığı, paraya sahip olanın zayıfı ezdiği bir toplumda medyanın sadece seçkin ve güçlü bir kesimin ayrıcalıklarını koruma amacına hizmet eden bir araç olmaktan çıkarılması kolay değil. İngiliz aktör John Cleese, kapitalizmin yalnızca kâr obsesif mantığı sınırlandırıldığında “en iyi sistem” olabileceğini, çağdaş medyanın kapitalizmin bozuk tarafı olduğunu söylüyor ve ekliyor:

“Rupert Murdoch’un sahibi olduğu bir gazete için çalışmaktansa, Çekoslovakya’da Dubçek yönetimi altında yaşamayı tercih ederdim.”¹⁹

Amerika’daki sorun, demokrasinin sadece “bireysel özgürlükler” ekseninde tanımlanışı. “Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler” anlayışı her alanda olduğu gibi medyada da egemendir. Bu kuralı sadece para gücüne sahip olanlar için işlettirip, yoksulu, güçsüzü, zayıfı görmezden gelen bir medya belli bir kesimin borazanı olmaktan kurtulamaz. Böyle bir med-

yaya sahip bir ülkenin siyasal sisteminin adı da demokrasi değil, *mobokrasi* olur. (Mobocracy: İngilizcede mafya kurallarının hâkim olduğu sistem.) Bir demokrasinin işleyebilmesi için sosyal bilinci gelişmiş eğitilmiş yurttaşların varlığı; eğitilmiş yurttaşların varlığı içinse, bireylerin toplumda yaşanan gelişmelerden haberdar olmalarını sağlayacak özgür bir basın gereklidir. Fakat çarpıcı olan şu ki, 1989 yılında yapılan bir araştırmaya göre, “Amerikan halkının ancak yüzde 20’si Amerikan Ana Haklar Sözleşmesi–The Bill of Rights’ın ilk maddesi ile 1791’den bu yana kendilerine verilmiş olan bu temel hakkı tanımlayabiliyor.”²⁰

İşte en büyük sorun bu.

NOTLAR

- 1 Robert W. McChesney, *The Problem of the Media: U.S. Communication Politics in the 21st Century*, Monthly Review Press, New York, s. 29
- 2 Akhil Reed Amar, *The Bill of Rights: Creation and Reconstruction*, Yale University Press, New Haven & London, 1998, Bölüm 2. s. 20-45.
- 3 Robert W. McChesney, “Rich Media Poor Democracy, Communication Politics in Dubious Times,” University of Illinois Press, 1999, s. 49
- 4 Doris A. Graber, *Mass Media and American Politics*, University of Illinois at Chicago, Congressional Quarterly Inc., 4. basım, 1997, s. 3
- 5 Martin A. Lee & Norman Solomon, *Unreliable Sources, A Guide To Detecting Bias In News Media*, Carol Publishing Group, 1992, s. 3
- 6 *American Review*’in internet sitesinde yer alan röportajdan alınmıştır. <http://www.americanreview.us/monopoly.htm>

- 7 Martin A. Lee & Norman Solomon, *Unreliable Sources...*, s. 86
- 8 Martin A. Lee & Norman Solomon, *Unreliable Sources...*, s. xviii
- 9 Micheal Parenti, *Inventing Reality, The Politics of the Mass Media*, St. Martin's Press, 1986, s. 44
- 10 a.y., s. 7
- 11 Gerd Horten, *Radio Goes To War: The Cultural Politics of Propaganda During World War II*, Berkeley, University of California Press, 2002, s.181
- 12 Doris A. Graber, *Mass Media and American Politics*, s. 65
- 13 Danny Schechter, *Media Wars: News at a Time of Terror*, Rowman & Littlefield Publishers Inc., 2003, s. 17
- 14 Danny Schechter, *Embedded: Weapons of Mass Deception: How The Media Failed to Cover the War on Iraq*, Prometheus Books, 2003, New York, s. 22
- 15 Danny Schechter, *Media Wars-News at a Time of Terror*, s. 114
- 16 Martin A. Lee & Norman Solomon, *Unreliable Resources...* s. xvii
- 17 a.y., s. xvii
- 18 "Upton Sinclair and the contradictions of capitalist journalism" Review of the Month – Book Review, *Monthly Review*, Mayis, 2002, Robert W. McChesney, Ben Scott
- 19 Micheal Parenti, *Inventing Reality...*, s. 24
- 20 Michael X. Delli Carpini and Scott Keeter, *What Americans Know About Politics and Why It Matters*, Yale University Press, New Haven & London, 1996, s. 20.

En Saygı Duyulan Amerikalılar

Hillary Clinton ve George W. Bush, CNN Televizyonu, *USA Today* gazetesi ve Gallup şirketi tarafından Aralık 2003'te yapılan bir kamuoyu araştırmasında Amerika'da en saygı duyulan kadın ve erkek olarak seçildiler. Bunda şaşılacak bir şey yok diye düşünebilirsiniz. Eski First Lady Hillary Clinton, Beyaz Saray'daki anılarını yazdığı kitaptan sonra Amerika'da neredeyse kahraman ilan edildi. Çünkü birçok kadının hayalindeki güçlü, akıllı Amerikan kadınıni temsil ediyor. New York Senatörü olarak başarılı da bulunuyor. Hatta Amerika'nın bir kadını Başkan olarak seçmeye hazır olmadığı çok açık olmasına karşın, Bush'u koltuğundan edebilecek en güçlü adayın Hillary Clinton olduğu konusunda hemfikir olanlar az değil.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonucun rahatsız edici olan tarafı Bush'la ilgili. Irak'ta yalanlar üzerine kurulu haksız bir savaşı başlatıp binlerce insanın ölümüne neden olan, izlediği politikalarla Amerikan ekonomisinde tarihin en büyük bütçe açığını yaratan ve büyük bir iş kaybına yol açan George W. Bush'un hâlâ Amerika'nın en saygı duyulan erkeği oluşunu anlamak zor. Bir insana neden saygı duyarız? Yaptığı yararlı işler, söylediği güzel sözler veya kişiliğindeki olumlu özelliklerden dolayı. İlginç olan, Bush'un yaptıkları tüm dünyaya zarar verirken hâlâ bu unvanı kazanabilmesi.

Aslında araştırma, Amerikan toplumunun içinde bulunduğu keskin ayrışmayı da göstermesi bakımından ilginç. Bugün Amerikalılar, Vietnam Savaşı'ndan beri hiç olmadıkları ka-

dar radikal bir biçimde ikiye ayrılmış durumdalar. Bir yanda Cumhuriyetçiler var, diğer yanda Demokratlar.

Amerika'daki siyasal sistem hep iki partiliydi. Fakat özellikle son 20 yıldır, toplumdaki insanların sanki bıçakla kesilmiş gibi ikiye bölünmediği bir gerçek. Bush yönetiminin uygulamaları, Irak savaşı, ekonomiye, İsrail'le ilişkilerden Ortadoğu politikasına, eşcinsel haklarından, doğanın korunması çabalarına kadar hemen her konuda insanlar arasında uzlaşmaz fikir ayrılıkları yaratmış durumda.

Demokratlar, 2004'teki başkanlık seçimlerini, demokrasi-nin zorbalığa karşı savaşı olarak niteliyor ve bu nedenle yaşamsal bir önemi olduğunu ısrarla söylüyorlar. Buna karşı başkanlarını çok seven Amerikalılar, Demokratları vatan ha-ini ilan ediyor. Bütün bu kendisi hakkında yapılan tartışmalara karşı yanıt vermek için Bush'un izlediği yöntem ise, süper milliyetçiliği körüklemek. "Amerika Dünyanın En Büyük Ülkesi" diyor her fırsatta. Ayrıca, gazete ve dergilerde kendisi hakkında yazılanları okumadığını, gerekli bilgileri çevresindeki danışmalarından ve eşinden aldığını söylüyor. Böylece çevresindeki birkaç kişiden aldığı bilgilere dayanarak sadece iyi işler yaptığını sanıyor ama aslında bir fanusun içinde yaşıyor. Sokakta üzerinde Amerika'nın bütünleştğini anlatan "Amerika United" yazılı tişörtler giyenlerin yanı sıra, kendisini "Dünyanın 1 Numaralı Teröristi" olarak gösteren tişörtler giyenler olduğunu bilmiyor. Ne de olsa o artık ülkesinin en saygı duyulan erkeği!

Michael Moore'un *Fahrenheit 9/11* adlı filminde ortaya serilen kirli çıkar ilişkilerinin temsilcisi olsa da, hâlâ Amerika'nın en saygın erkeği Bush mu merak etmemek elde değil.

CNN-USA Today-Gallup araştırmasının bir diğer düşündürücü ve üzücü yanı ise, yazarların, bilimadamlarının, sanatçıların- öğretmenlerin ya da kütüphanecilerin hiçbir zaman en çok saygı duyulan insanlar olarak seçilmediğini bir

kez daha gostermesi. Oysa toplumlara en önemli ve kalıcı yararı onlar sağlıyor.

Sanırım olan bitenlerin garipliği hakkında en güzel açıklamayı bir süre önce ünlü komedyen ve oyuncu Chris Rock yaptı:

“En iyi rap’çinin bir beyaz, en iyi golfçünün bir siyah, NBA Basketbol Ligi’ndeki en uzun oyuncunun bir Çinli olduğu, Fransa’nın Amerika’yı küstahlıkla suçladığı, Almanya’nın savaşa gitmek istemediği, Amerika’daki en güçlü üç adamın Bush, Dick ve Colon adını taşıdığı zaman dünya çıldırıyor demektir.”

Daha fazla bir şey söylemeye gerek var mı?

Amerikan Radyo Savaşları

Seçime yaklaştıkça, Amerikan radyolarında müthiş bir tartışma başladı. Amerika, sanki radyonun temel iletişim aracı olduğu günlere geri döndü. Hani sabahtan akşama kadar radyonun dinlendiği, dünyada neler olup bittiği hakkında haberlerin yalnızca o küçük kutudan alındığı günlere. Amerikalı Demokratlar, Cumhuriyetçilerin radyo yayıncılığındaki egemenliğine son vermek ve liberal politikaları konuşup topluma yaymak üzere Air America Radio'yu kurdular. 31 Mart'ta yayına başlayan radyo, şu anda New York, Los Angeles, Chicago, Portland (Oregon), Inland Empire (California) ve Minneapolis'te dinlenebiliyor. Yakında bu bölgelere San Francisco da eklenecek.

Zamanlama öylesine iyi ayarlandı ki, medyanın bütün sağcı takımı kafa kafaya vermiş Bush'u nasıl yeniden seçtireceğini düşünürken, sürekli Bush'un yalanlarını ve başarısızlıklarını dinleyicilerine aktaran bir radyo yayına başladı. Hatta Bush'un rakibi başkan adayı Demokrat John Kerry'nin seçim kampanyasının geçen sonbaharda başkanlığını yapan Mark Walsh da Air America'nın ekibine katıldı.

Başkanlığını reklam ve pazar araştırmaları alanlarında 15 yıldır çalışan medya dünyasının ünlü ismi Ewan M. Cohen'in yaptığı radyo, bir grup internet ve medya uzmanını, politika-yakınlıklarıyla bilinen sanatçı, yazar ve popüler isimle buluşturan son derece akıllıca tasarlanmış bir ekip çalışması.

Oyuncu ve komedyen Janeane Garofolo, çevre aktivisti Robert F. Kennedy Jr., başarılı radyo programlarıyla tanı-

nan Randy Rhodes, siyah nüfusun kahramanlarından ve hip-hop'in en önde gelen gruplarından Public Enemy'den Chuck D, program sunucularından bazıları. Fakat Air America Radio'nun en büyük kozu ünlü komedi şovu Saturday Night Live'in egzantrik karakteri komedyen-yazar Al Franken. Franken, medya devi Rupert Murdoch'un kanalı Fox News'ta program yapan, sağcı kesimin çığırtkanlarından Bill O'Reilly'e karşı program sunmaya başladı. İlkesinin, savunmaya yönelik Japon dövüş sistemi "jiu-jitsu"dan esinleneceğini söylüyor Franken. Yani karşı taraf size ne yapıyor ya da ne söylüyorsa onlara aynı yöntemle karşılık vermek. Bu yüzden, Al Franken'in şovunun adı, The O'Reilly Factor'e karşılık olarak, The O'Franken Factor.

Yetkili Müdür Mark Walsh, Air America Radio'nun bugüne kadar devam eden politik radyo yayıncılığında sağ seslerin baskınlığına karşı bir dengeleme sağlayacağını söylüyor. Amerika'nın kırmızı (Cumhuriyetçiler) ve mavi (Demokratlar) olarak ikiye bölündüğü seçim öncesi dönemde son derece önemli bir girişim bu. Böylece, düşünen ama seslerini radyoda duyuramayan milyonlarca Amerikalı için büyük bir şans yaratılmış oluyor. Air America'da yayınlanan programlar, hem bilgi verici hem de son derece eğlendirici.

Bush ve Başkan Yardımcısı Dick Cheney'in nasıl tüm dünyaya yalan söyleyerek Irak'a saldırdıkları, hükümetin ekonomideki başarısızlıkları, Savunma Sekreteri Donald Rumsfeld'in Saddam için "yaklaşan tehlike" ifadesini o güne kadar hiç kullanmadığını iddia etmesinden sonra bir televizyon röportajı sırasında söylediği kanıtlandığında gösterdiği zavallı tepki, Amerika'daki sağ kesimin giderek ırkçılığa varan politikaları ve daha niceleri...

Liberal aktivist grup MoveOn'un düzenlediği yarışma ise olan biteni daha da ilginç kılacağı benziyor: Sağın sözcülerinden birinin söylediği en aptalca sözü bulma yarışması! Yarışmaya katılmak için sağ kanattan herhangi bir kişinin ya

da Bush yönetiminden bir yetkilinin televizyon ya da radyoda yayınlanan aptalca bir sözünü yakalayıp Al Franken'in programına göndermek gerekiyor. Son günlerde Amerika'da radyo dinlemek gerçekten zevkli. İktidarın şakşakçılığını yapan tek sesli televizyon kanallarından sonra, radyodaki hareketlilik oldukça cezbedici.

Bu Monopol Monopoli Değil!

24 Haziran 2004 tarihi, medya egemenliğinin birkaç büyük şirketin eline geçtiği Amerika'da demokrasi için önemli bir gündü. Tıpkı bir yıl önce, 2 Haziran 2003 tarihinde, demokrasi için tehlike çanlarının daha şiddetle çaldığı günde olduğu gibi, Amerikalıların büyük bir kesimi bugünü de fark etmedi. Üzücü olansa, neyi fark etmediklerini belki de hiç fark etmeyecek olmaları.

Amerikan vatandaşlarının haberi olmadı. Çünkü konu, büyük medya kuruluşlarının haberlerinde yer almadı. Oysa, 24 Haziran'da bireylerin haber alma ve yayma hakkı adına medya devlerine karşı verilen mücadelede çok önemli bir başarı sağlandı. İlgili Amerikan mahkemesinin aldığı bir kararla, FCC'nin (Federal Communication Commission) 2 Haziran 2003'te bünyesindeki Cumhuriyetçilerin çabaları sonucu dayatılmaya çalışılan medya düzenlemeleri 1'e karşı 2 oyla reddedildi. Eğer bu aradaki 1 oy farkı 2 Haziran kurallarının kabulü yönünde çıksa ne olacaktı?

FCC'nin 2 Haziran 2003 günü yaptığı bir oylamada 3 kabule karşı 2 ret oyuyla Amerika'da medya şirketlerine sahip olma kurallarını değiştirme yönünde aldığı kararlar uygulanacaktı. Böylece dünyanın en büyük gücüne sahip birkaç medya patronu daha da güçlü bir hale gelecekti. Önerilen değişiklik kapsamında bir medya şirketinin ülkedeki televizyon pazarında erişebileceği büyüklüğün toplam izleyicinin yüzde 35'inden yüzde 45'ine çıkarılması planlanıyordu. Ayrıca, radyo-televizyon ve basılı yayıncılık alanında daha önce geçerli olan ya-

salar da kaldırılarak, medya kuruluşlarına sahip olabilme koşulları pazarda faaliyet gösteren şirket sayısı baz alınarak yumuşatılıyordu. Örneğin sadece 5 yerel televizyonun yayın yaptığı küçük bir pazarda bile, bir şirket, biri en çok izlenen olmak üzere, 2 kanala birden sahip olabilecekti. Ya da tek bir şirket yerel bir pazarda 3 TV kanalı, 8 radyo istasyonu ve 1 gazeteye sahip olabilecekti.

FCC'nin dayatmak istediği uygulamaların, 24 Haziran'da mahkeme kararıyla reddedilişi, medyanın, para gücünü elinde tutan ticari şirketlerin borazanı haline geldiği bu ülkede demokrasi adına önemli bir kazanç. Bugün Amerika'da kamuoyunu yönlendiren milyarlarca dolarlık kitle iletişim araçlarını kontrol eden kapitalist azınlığın gücüyle, artık ne devlet adamları ne de ruhani dünyanın temsilcileri tek başlarına yarışabiliyor.

Bu medya devlerinin etkisi öylesine bir etki ki, her an evlerin oturma odalarına giriyor, hiçbir aracıya gerek olmadan mesajlarını doğrudan veriyor, genç, yaşlı, kadın, erkek, herkesi güdülüyor. İnsanların aklında şekillenen imajlar ve olaylara bakış açısının yanı sıra, neyin, ne kadar ve nasıl duyurulacağını ya da hiç duyurulmayacağını da medya patronları belirliyor. Bildiğimiz ya da bildiğimizi sandığımız her şey, bu birkaç düzine insan tarafından önceden saptanıyor. Bir korku filminin bir sahne anlatmıyorum ne yazık ki. Bu gerçek dünyanın ta kendisi.

Günümüzün iletişim çağında kamuoyu, aynı sesle ve aynı tonda konuşan medya tarafından tek yanlı bilgilendiriliyor. Televizyonda, sinemada, radyoda, internette, gazetelerde karşınıza çıkan haber ya da eğlendirmeye yönelik bilgi, her türlü görsel ve işitsel malzeme milyarlarca dolarlık medya tekelleri tarafından üretilip piyasaya sunuluyor.

Bugün dev şirketlerin hemen hepsinin televizyon kanalı var. Amerika'da medyanın kontrolünü elinde tutan bu büyük holdingler ve faaliyet alanlarına göre sahip oldukları firmalar şu şekilde listelenebilir.

Time Warner (2003 yıllık geliri 39.6 milyar dolar)

Ulusal kanal: WB

Kablolu kanallar: CNN, TBS HBO, TBS ve TNT, Turner South, Turner Classic Movies, Cartoon Network, Court TV (kısmen), New York 1 (New York'un en çok izlenen yerel haber kanalı.)

Prodüksiyon/Dağıtım: Warner Bros, Warner Bros Stüdyoları, WB Television (prodüksiyon), WB TV Animasyon, Hanna-Barbera Cartoons, Telepictures Productions, Witt-Thomas Productions, Castle Rock Entertainment, Warner Home Video, WB Pay-TV, WB yerel ve uluslararası TV program dağıtımı, New Line Cinema, Fine Line Features, Turner Original Productions

Sinemalar: 12'den fazla ülkede Warner Bros. Uluslararası Sinemaları'nın sahibi ve işleticisi.

Müzik: Warner Music Group Atlantic (Classics, Jazz, Nashville, & Theatre markaları dahil), Big Beat, Blackground, Breaking, Igloo, Lava, Mesa/Bluemoon, Modern, Rhino Records, Elektra Entertainment Group, Elektra, EastWest, Asylum, Elektra/Sire, Warner Brothers Records, Warner Brothers, Warner Nashville, Warner Alliance, Warner Resound, Warner Sunset, Reprise, Reprise Nashville, American Recordings, Giant, Maverick, Revolution, Qwest, Warner Music International, WEA Telegram, East West ZTT, Coalition, CGD East West, China, Continental, DRO East West, Erato, Frazer, Finlandia, Magneoton, MCM, Nonesuch, Teldec)

Kitap/Yayıncılık: Time-Life Books (Time-Life International, Time-Life Education, Time-Life Music, Time-Life Audiobooks, Book-of-the-Month Club, Paperback Book Club, Children's Book-of-the-Month Club, History Book Club, Money Book Club, HomeStyle Books, Crafter's Choice, One Spirit, International, Little, Brown and Company, Bulfinch Press, Back Bay Books, Little, Brown and Company

(U.K.), Warner Books, Warner Vision, The Mysterious Press, Warner Aspect, Warner Treasures, Oxmoor House (subsidiary of Southern Progress Corporation), Leisure Arts, Sunset Books, TW Kids, Leisure Arts)

Dergiler: Time (Time for Kids ve uluslararası versiyonları), Fortune, Business 2.0, Life, Sports Illustrated (bütün çeşitleri), Inside Stuff, Money, Your Company, Your Future, People (ve çeşitleri), Who Weekly, Entertainment Weekly, The Ticket, InStyle, Southern Living, Progressive Farmer, Southern Accents, Cooking Light, The Parent Group, This Old House, Sunset, Sunset Garden Guide, The Health Publishing Group, Real Simple, Asiaweek (Japan), President (Japan), Dancyu (Japan), Wallpaper (UK), Field & Stream, Freeze, Golf Magazine, Outdoor Life, Popular Science, Saltwater Sportsman, Ski, Skiing Magazine, Skiing Trade News, SNAP, Snowboard Life, Ride BMX, Today's Homeowner, Transworld Skateboarding & Snowboarding, Verge, Yachting Magazine, Warp, American Express Publishing'de ortaklık, Mad Magazine

İnternet: America Online, AOL Instant Messenger, AOL.com portal, AOL Europe, AOL MovieFone

Diğer: Netscape Communications, Netscape Netcenter portal, Winamp, CompuServe Interactive, ICQ, theknot.com (% 8), MapQuest.com (pending), Spinner.com, iAmaze, Amazon.com (kısmen), Quack.com, Streetmail (kısmen), Switchboard (% 8), DrKoop.com, Legend (Chinese, % 49), Africana.com, Road Runner İnternet Servis Sağlayıcı. Warner Bros mağazaları, Warner Bros Eğlence ve Dinlenme Merkezleri.

Viacom (2003 yıllık geliri 26.6 milyar dolar)

Ulusal kanallar: CBS ve UPN

Kablolu kanallar: MTV, MTV2, Nickelodeon, TNN, VH1, Spike TV, Comedy Central, The Movie Channel, CMT,

Sundance Channel, BET, Flix, Showtime, 35'ten fazla yerel kanal.

Prodüksiyon Şirketleri: Paramount Pictures, MTV Films, Nickelodeon Movies, BET Films, Paramount Home Entertainment.

Radıyo: Amerika'nın en büyük 22 marketinde 175'ten fazla radyo kanalı.

Yayıncılık: Simon & Schuster yayıncılık.

İnternet: MTVi Group, CBS İnternet Group, Nickelodeon Online, BET.com.

Diğer: United Cinemas Int'l (% 50), Famous Players sinema zinciri, Blockbüster Video (Viacom şirketi bir süre önce Blockbuster'daki yatırımının yüzde 82'sini satacağını duyurdu. Bu gerçekleştiğinde şirket, 738 milyon dolar kazanmış olacak.) Paramount Eğlence Parkları.

General Electric (2003 yıllık geliri 134.2 milyar)

TV Yayıncılığı: NBC, Paxson Communications [PAX] (% 32), Telemundo Communications Group, 14 NBC televizyon istasyonu, 14 yerel Telemundo TV istasyonu, Kablolulu kanallar: Telemundo, Bravo, CNBC, MSNBC (Microsoft ile ortak) mun2, Sci-Fi Channel, TRİO, USA Network, CNBC Europe, CNBC Asia-Pacific, Telemundo Internacional, NBC Europe, Avrupa ve Latin Amerika'da Sci-Fi adı altında 8 ayrı kanal. 13th Street, Studio Universal, USA.

Film: Universal Pictures (Imagine Entertainment, Tribeca Films, Shady Acres, The Kennedy/Marshall Company, Double Feature Films, Playtone Company, Strike Entertainment, Type A Films, Depth of Field, Stephen Sommers, Working Title Films, Focus Features

Parklar ve Eğlence Merkezleri: Universal Parks & Resorts

Prodüksiyon/Dağıtım: NBC Universal Television Studio, NBC Universal Television Distribution, Universal Studios Home Video.

NewsCorp (2003 yıllık geliri 17.5 milyar)

Uydu yayıncılığı: DirecTV (Amerika'daki en büyük uydu TV servis sağlayıcı şirket), BskyB (İngiltere), FOXTel (Avustralya), Phoenix Television (Çin), Sky Italia (İtalya).

Kablolu yayın: Fox News Channel, Fox Movie Channel, FX, National Geographic Channel, SPEED Channel, Fox Sports Net, Fox Sports (17 yerel/bölgesel kablolu istasyon), Sunshine Network, Madison Square Garden Network, FOXTEL, SKYPerfecTV, STAR, Stream.

Yerel kanallar: New York ve Chicago'da ikişer adet olmak üzere toplam 34 yerel kanal.

Film: 20th Century Fox, Fox Searchlight Pictures, Fox Televizyon Stüdyoları.

Gazeteler: U.S.- New York Post. U.K.- News International, News of the World, The Sun, The Sunday Times, The Times of London. Australasia, Daily Telegraph, Fiji Times, Gold Coast Bulletin, Herald Sun, Newsphotos, Newspix, Newstext, NT News, Post-Courier, Sunday Herald Sun, Sunday Mail, Sunday Tasmanian, Sunday Territorian, Sunday Times, The Advertiser, The Australian, The Courier-Mail, The Mercury, The Sunday Telegraph, Weekly Times.

Dergiler: InsideOut, donna hay, SmartSource, The Weekly Standard, TV Guide (kısmen).

Kitap Yayıncılığı: Harper Collins Publishers, Regan Books, Zondervan.

Müzik: Festival Records, Mushroom Records.

Walt Disney (2003 yıllık geliri 28.4 milyar dolar)

Ulusal kanal: ABC.

Kablolu kanallar: BC Family, The Disney Channel, Toon Disney, SoapNet, ESPN Inc. (% 80, ESPN & ESPN2 dahil, ESPN News, ESPN Now, ESPN Extreme, Classic Sports Network, ESPNHD), A&E Television (% 37.5, Hearst ve GE ile birlikte), The History Channel (Hearst ve GE ile birlik-

te), Lifetime Television (% 50, Hearst'le birlikte), Lifetime Movie Network (% 50 Hearst'le birlikte), E! Entertainment (Comcast ve Liberty Media ile birlikte).

Uluslararası Yayıncılık: The Disney Channel UK, The Disney Channel Taiwan, The Disney Channel Australia, The Disney Channel Malaysia, The Disney Channel France, The Disney Channel Middle East, The Disney Channel Italy, The Disney Channel Spain, ESPN INC. International Ventures, Sportsvision of Australia (% 25), ESPN Brazil (% 50), ESPN STAR (% 50), Net STAR (% 33)The Sports Network of Canada'nın sahibi.

Prodüksiyon ve Dağıtım: Buena Vista Television, Touchstone Television, Walt Disney Televisi.

Yerel Kanallar: 10 istasyon -KABC (Los Angeles), WABC (New York City), WLS (Chicago), WJRT (Flint), KFSN (Fresno), KTRK (Houston), WPVI (Philadelphia), WTVD (Raleigh-Durham), KGO (San Francisco), WTVG (Toledo).

Radyo: Radio Disney, ESPN Radio, 60'dan fazla yerel radyo kanalı.

Prodüksiyon: Disney Interactive, ABC Internet Group, ESPN Internet Group.

İnternet Siteleri: BC.com, ABCNews.com, Oscar.com, Disney.com, Family.com, ESPN.com, Socccernet.co (% 60), NFL.com, NBA.com, NASCAR.com, Toysmart.com (kısmen), Go Network.

Film Prodüksiyon ve Dağıtım: Walt Disney Pictures, Touchstone Pictures, Hollywood Pictures, Caravan Pictures, Miramax Films, Buena Vista Home Video, Buena Vista Home Entertainment, Buena Vista International.

Müzik: Buena Vista Music Group, Hollywood Records, Lyric Street Records, Mammoth Records, Walt Disney Records.

Kitap Yayıncılığı: Walt Disney Company Book Publishing, Hyperion Books, Miramax Books.

Dergi Grupları: ABC Publishing Group, Disney Publishing Inc., Diversified Publications Group, Financial Services and Medical Group, Miller Publishing Company.

Dergiler: Automotive Industries, Biography (GE and Hearst'le birlikte), Discover, Disney Adventures, Disney Magazine, ECN News, ESPN Magazine, Family Fun, Institutional Investor, JCK, Kentucky Prairie Farmer, Kodin, Top Famille (Fransız), US Weekly (% 50), Video Business, Quality.

Tiyatro Prodüksiyonları: Walt Disney tiyatro prodüksiyonları, (The Lion King, Beauty and the Beast, King David v.b.)

Oyun Parkları: Disneyland (Anaheim), Disney-MGM Studios, Disneyland Paris, Disney Regional Entertainment, Disneyland Resort, Disney Vacation Club, Epcot, Magic Kingdom, Tokyo Disneyland (kısmen), Walt Disney World (Orlando, FL, Epcot, Magic Kingdom, Sports Complex v.b.), Disney's Animal Kingdom, Disney Cruise Line, The Disney Institute.

Mağazalar: The Disney Mağazaları.

Vivendi Universal (2003 yıllık geliri 30.1 milyar dolar).

Time Warner'ın 26.8 milyon dolarlık gelirini paylaşıyor.

TV Prodüksiyon ve Dağıtım: CANAL+ (% 51, Avrupa paralı TV kanalı), Brillstein-Grey Entertainment (% 50, production), Multimedia Entertainment.

Ortaklıklar: HBO Asia Telecine (Brezilya) Cinecanal (Latin Amerika), Showtime (Avustralya) Star Channel (Japonya), Telepiu (İtalya'nın paralı televizyonu).

Film Prodüksiyon ve Dağıtım: October Films (büyük ortak), United International Pictures (% 33 - uluslararası dağıtım), Cinema International BV (% 49 - video dağıtımı).

Müzik: Universal Music Group: MCA Records, MCA Records Nashville, Polygram, Motown, Decca Records,

Deutsche Grammophon, GRP Recording Company, Geffen/DGC Records, Universal Records, Rising Tide, Interscope Records, Hip-O Records, Universal Music and Video Distribution, Universal Music International, MCA Music Publishing, Interscope Music Publishing, All Nations Catalog, Universal Concerts (konser promosyonu).

İnteraktif Üretim: Universal Studios New Media Group, Universal Studios Online, Vivendi Universal Games (software ve video oyunları), Universal Digital Arts, Interplay (büyük ortak- video oyunları prodüksiyonu), Vizzavi.

İnternet Siteleri: Education.com, Flipside.com, GetMusic (online müzik satışı), @viso (% 50 Softbank ile ortak), Allocin, Bonjour.fr, Ad2-One, Atmedica, Scoot, EMusic.com, Duet (Sony ile birlikte), MP3.com

Telecom: Vivendi Telecom International, Cegetel (Fransa), SFR (Fransa), Maroç Telecom (Fas- yüzde 35'inin sahibi.)

Spencer Gifts hediyeelik eşya mağazaları.

Bertelsmann (2003 yıllık geliri 19.3 milyar dolar).

TV: Avrupa çapında 11 kanal.

Radio: Avrupa çapında 8 kanal.

Prodüksiyon ve Dağıtım: Dünya çapında 250'den fazla izleyiciye ulaşan 260 program. Dünyada Amerika dışında gelişen en büyük TV dağıtım şirketi.

Yayıncılık: Random House Yayıncılık (Alfred A. Knopf, Ballantine, Bantam Dell Publishing Group, Broadway, Crown Publishing Group, Doubleday, Pantheon, Random House UK, Transworld, Sudamericana, C. Bertelsmann-Karl Blessing Verlag, Goldmann, Siedler Verlag, Wolf Jobst Sielder Verlag, Plaza & Janes (% 50), Grijalbo Mondadori (% 50)).

Dergiler: U.S.-Family Circle, Fast Company, Inc., Fitness Parents.

Gazeteler: Almanya ve Doğu Avrupa'da 5 gazete.

Müzik: BMG (Arista Records, BMG Ariola, BMG Kanada,

BMG Japonya, BMG Ricordi, BMG İngiltere & İrlanda, Jive Records, Milan Records, RCA Records, RCA Label Group - Nashville, RCA Victor Group, Tablao, Windham Hill, Zomba Music Group), 700 binden fazla şarkının yayın hakkı.

Bu uzun listeye göz atıldığında görüldüğü gibi, dünyanın bu en büyük 6 şirketinin sahipleri, daha da büyümek için her şeyi yapıyorlar. Fakat onlar büyüdükçe bizim dünyamız daralıyor.

2 Haziran'da medya sahipliği hakkındaki yasa oylanmadan önce bazı bağımsız internet siteleri üzerinden izlenebilen bir video klip yayınlandı. Önce bir erkeği koltuğuna oturmuş televizyon seyrederken görüyorsunuz videoda. Televizyon ekranında ünlü medya patronu Rupert Murdoch'un yüzü beliriyor. Murdoch'un sahip olduğu dev kuruluşlar sıralanarak daha fazlasını istediği ve FCC'deki Cumhuriyetçilerin bunun gerçekleşmesi için yeni yasa çıkarmaya çalıştığı söyleniyor.

İzleyici hangi kanala geçse ekranda Rupert Murdoch gözüküyor. Sonunda televizyon izleyen kişi elindeki kumandayı fırlatıp atıyor ve ekranda bir yazı beliriyor: "This Monopoly is no Game [Bu monopol, monopoli oyunu değildir.]"

Murdoch gibi medya tekalcilerinin sahip oldukları, yalnızca televizyon kanalları ile sınırlı değil, onlar iletişim alanında her sektörde karşımıza çıkıyorlar. Bir şirket iletişim alanında bu derece söz sahibi olduğunda neler olur? Yine Amerika'da yaşanan bazı çarpıcı gelişmelere bakarak durumu anlamak mümkün. 1995'ten bu yana bu ülkede ticari televizyon kanallarına sahip olan şirketlerin sayısında % 40 azalma var. Tekel güçleniyor, farklı kanallardan bilgi edinme olanağı yok oluyor ve toplum parayı elinde tutan güç odaklarının istekleri doğrultusunda yönlendirilebiliyor. Politikada etkin olmak isteyenler, bu nedenle medyada gücü ele geçirmek istiyorlar.

"Amerika'da medya sahipliği yasasının gevşetilmesinden çıkar sağlayacak büyük şirketler, 1995'ten bu yana yerel

politikacılar ve partileri desteklemek için 13.3 milyon dolar, Washington'daki lobi faaliyetleri içinse 1999'dan itibaren 68 milyon doları aşan miktarda para harcadı. Amerikan ordusu için askeri malzeme üreten, aynı zamanda medya alanında büyük yatırımlar yapan ve FCC'nin 2003 yılındaki düzenlemelerini yürekten destekleyen General Electric, lobi faaliyetleri için 1 Ocak 1999'dan 31 Aralık 2003 tarihine kadar tam 69 milyon 610 bin dolar harcarken, aynı faaliyetler için Walt Disney 19 milyon 540 bin dolar, News Corp 10 milyon 620 bin dolar, Viacom ise 5 milyon 250 bin dolar bütçe ayırmış. Bu şirketler, lobi faaliyetlerine harcadıkları paraların yanı sıra, siyasi partiler ve adaylar üzerinde etkili olabilmek için milyonlarca dolar bağışta bulunuyorlar. Örneğin, 1 Ocak 1995-31 Aralık 2003 arasındaki dönemde General Electric, 1 milyon 993 bin 504 doları Demokratlar'a, 3 milyon 143 bin 346 doları Cumhuriyetçiler'e olmak üzere toplam 5 milyon 136 bin 850 dolar bağış vermiş." (Bu bilgiler, www.freepress.net web sitesindeki grafiklerden alınmıştır.)

Bütün bunların topluma etkisi ne? Büyük ticari şirketlerin çıkarları doğrultusunda yaptıkları yayınlar sonucunda tek taraflı haberler tarafından güdülenmiş cahil kamuoyu ve bir türlü kurulamayan demokrasi.

Ve Artık Eşcinsel Çiftler de Evleniyor...

Amerika’da evlilik ciddi bir sorun. Hem toplumsal hem de politik bir sorun. Çünkü artık bu ülkede birçok yetişkin evlenmek istemiyor; evli olanların önemli bir bölümü ise evliliklerini sürdürmek istemiyor.

The New York Times’da yayınlanan bir makaleye göre, Amerikan toplumunda 30 yıl önce evli yetişkinlerin oranı yüzde 75 iken, bugün bu oran yüzde 56’ya inmiş durumda. (Laura Kipnis, 25 Ocak 2004) Düşüşün nedenleri arasında akla ilk gelen maddi sıkıntı ya da geçimsizlik gibi sorunların yanı sıra, kısa bir süre öncesine kadar, evlilik kurumunu tanımlayan yasayı protesto etme amacı da yatıyordu. Yasal olarak evlenme hakkı olan çiftler, bu haklarını kullanmayarak, eşcinsel çiftlere olan desteklerini gösteriyorlardı. “Eğer onlar evlenemiyorsa, biz de yasanın bize verdiği bu ayrıcalığı istemiyoruz” dediler ve evlenmeyi reddettiler.

Yaklaşık son bir yıldır devam eden bu tartışmaları iyice hızlandıran en önemli etkenlerden bir diğeri de, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George W. Bush’un ulusa seslendiği geleneksel “Birliğin Durumu” konuşmalarından biri oldu. Amerikan ulusunun evliliğin kutsallığını koruması gerektiğini kesin bir dille yineleyerek muhafazakârların beklentilerini boşa çıkarmadı Bush. Massachusetts eyaletinde bir yargıcın eşcinseller arasındaki evliliği onaylayan kararına atıf yaparak, yargıçların ihtiyari kararlarında ısrarcı olmaları durumunda, geriye kalan tek seçeneğin gay ve lezbiyen çiftler ara-

sındaki evliliği engelleyecek anayasal süreci başlatmak olacağını söyledi. Bush'un, konuşmasında 1996 yılında Kongre'den geçen Evlilik Akdini Savunma Yasası'ndan da söz ederek bir önceki Başkan Bill Clinton'ı ismen anması ise, alışılmadık bir durumdu. Bunu yaparak, Demokrat kesimden gelebilecek eleştirileri engellemeyi planlıyordu belli ki. Çünkü Clinton döneminde çıkan bu yasa, evliliği bir erkek ve bir kadın arasında gerçekleştirilen bir birlik olarak tanımlayarak, aynı cinsten kişiler arasındaki evliliğe izin veren federal oluşumları yasaklıyor.

Ülkemiz için şu anda oldukça aşırı görünen bu olgu, Amerika'da politik gündemin en sıcak tartışma konularından biri. Muhafazakâr kesim, konuyu 2004 başkanlık seçim kampanyasına taşıyarak avantaj elde etmeye çalışıyor. Yapılan kamuoyu araştırmalarına göre, Amerikan halkının çoğunluğu eşcinsel evliliğine sıcak bakmıyor. Cumhuriyetçiler, bu konuda çıkarılacak bir yasadan politik yarar elde etmeyi umarken, Demokrat politikacılar, konuyla ilgili soru sorulduğunda "ne yardan ne serden geçerim" hesabıyla muğlak yanıtlar veriyorlar. Eşcinsel evliliğine 'evet' deseler muhafazakâr oyları, 'hayır' deseler liberal kesimden alabilecekleri oyları kaybedeceklerini düşünüyorlar ve net bir açıklama yapmaktan çekiniyorlar. Satır aralarında bu tarz evliliğe pek yanaşmadıkları anlaşılrsa da, tek söyleyebildikleri, 1996'da çıkan yasanın evliliği yeterince koruduğu, ayrıca yeni bir anayasal düzenlemeye gerek olmadığı. Demokrat Parti'nin başkan adayı John Kerry de bu çizgide.

Politik arenada bu kavga sürerken, 14.7.2004 günü Senato'da yapılan bir oylama ile şimdilik konuyu askıya alınmış gözüküyor. Başkan Bush'un ve Cumhuriyetçilerin, evliliğin "bir kadın ile bir erkek arasındaki birlik" olduğu yolunda Anayasa'da değişiklik yapılmasına ilişkin önerisi, Senato'da 48 kabul oyuna karşı 50 oyla reddedildi. Bush'un liderliğini yaptığı öneriye Cumhuriyetçi Parti'den John McCain dahil altı senatör karşı çıktı. Senato'dan bir kararın geçmesi için 67 oy

gerekiyor. Anayasal bir değişikliğin yapılabilmesi içinse, hem Senato'dan hem de Temsilciler Meclisi'nden üçte iki çoğunlukla onay alan bir teklifin, Amerika'daki bütün eyalet meclislerinin dörtte üçü tarafından kabul edilmesi gerekiyor.

Kısacası Cumhuriyetçilerin eşcinsel evliliğini yasaklayarak, bunu Bush'un seçim kampanyasında kullanma hedefleri gerçekleşemedi ve konu, gelecek yıl yeni Kongre dönemi başlayıncaya kadar gündemden çıktı. George W. Bush, Senato oylaması sonrasında, "derin bir hayal kırıklığı içinde olduğunu ve bu konuda çabalarının süreceğini" açıkladı. Demokratlarsa, üzerinde tartışılması gereken başka konular olduğunu, Senato'nun artık bu konuyla vakit harcamaması gerektiğini belirttiler. Boston'da seçim kampanyası yürüten Demokrat Parti'nin Başkan adayı John Kerry ve Başkan Yardımcısı adayı John Edwards, oylamaya katılmak yerine yazılı açıklama yaparak, Cumhuriyetçileri konuyu politik malzeme yapmakla suçladılar.

Politikacılar arasındaki kavga, toplumsal yaşama da yansımış durumda. Liberaller, evliliğin, cinsleri ne olursa olsun birbirini seven ve sayan iki insan arasında kurulabileceğini, bunun bir toplumsal hak olduğunu, zaten birlikte yaşayan milyonlarca eşcinsel çiftin yasal evlenme hakkına sahip olması gerektiğini savunuyor. Pop şarkıcısı Britney Spears'ın 55 saatliğine evlenip boşanabildiği bir toplumda, bu gibi örneklerin evlilik kurumuna çok daha büyük zarar verdiğini de ekliyorlar. Muhafazakârlar, konuya ideolojik nedenlerle karşı çıkarken evlilik kurumunun temeline aykırı buluyorlar eşcinsel evliliğini.

Aynı cinsten çiftler arasındaki evliliğin bir eyalette serbest kalması durumunda, bunun diğer eyaletlere de ilham vermesinden ve giderek tüm ülkeye yayılmasından korkuyorlar. Evlenmek isteyen gay ve lezbiyen çiftlere "Kanada'ya gidin" diyenler bile var.

Bu tartışma bitecek gibi değil. Aslında bu durum, son ay-

larda hemen her konuda birbirine tamamen zıt iki kesime bölünmüş olan Amerika için çok da alışılmadık değil. Ya ak var, ya kara. Ya “A” doğru, ya da “B”. Ya Cumhuriyetçisiniz ya Demokrat. İnsanlar içinde bulundukları grubun benimsediği görüşlerin tümünü hiç sorgulamadan, peşinen kabul etmiş durumda.

Bu zıtlaşmanın galibi olan grup, kasım ayındaki seçimde ABD Başkanını belirlemiş olacak. Bir boks ringine döndü Amerika.

Onlar Her Yerde: Dönen ve Yalpalayan Politikacılar

Tarih 18 Mart 2003.

Irak Savaşı başlamadan 2 gün önce. Amerika’da bir politikacı konuşuyor:

“Başkan diplomaside korkunç bir şekilde başarısız olduğu ve savaşa mecbur kaldığımız için çok üzgünüm. İçinde bulunduğumuz durum, bizi düşünebileceğimden çok daha fazla izole bir pozisyona soktu. Ülkemiz için son derece kritik olan diplomatik çabayı Başkan gösteremediği için çok, çok üzgünüm.”

Bu tarihten sonra Amerika, Birleşmiş Milletler’in uyarılarına karşın Irak’ı bombaladı. 21 gün sonra Saddam rejimi yıkıldı. Bush’un keyfine diyecek yoktu.

Tarih 4 Mayıs 2003.

Manhattan’ın lüks caddelerinden birindeki Fox News binasının dış cephesindeki elektronik banttan günün önemli haberleri geçiyor. 18 Mart’ta Bush’u kıyasıya eleştiren politikacı bu kez, “savaş sırasındaki liderliği için George W. Bush’a büyük itibar duyulması gerektiğini ve koalisyon güçleri Irak’ta kitle imha silahları bulamasa bile savaşın haklılık kazandığını” söylüyor.

Nedenini de şu şekilde açıklıyor:

“20 yıldır kendi insanlarına işkence eden, sadece kendi ülkesi için değil, Amerika dahil tüm dünya için büyük bir risk oluşturan bir insanı 21 günde yok ettik.”

Bu sözleri sarf eden kişi, Amerikan Senatosu’nu azınlık li-

deri Güney Dakota Senatörü Demokrat Tom Daschle. Önce elektronik banttaki haberi iyi okuyamadığımı düşünüyorum. Fakat internette yaptığım kısa bir araştırma sonunda haberin doğru olduğunu anlıyorum.

Bir insan 48 gün içinde nasıl bu kadar taban tabana zıt iki görüşü savunabilir? Bir politikacı, bu kadar hayati önem taşıyan bir konuda nasıl bu kadar radikal bir şekilde görüş değiştirebilir? “Oooo, daha alışamadın mı bu politikacılara?” diyenleri duyar gibi oluyorum. Ancak ülkemizde de örnekleri oldukça fazla görülen bu tarz politikacılara alışmak, onları kabul etmek anlamına gelmiyor mu?

Tom Daschle neden bu derece tavır değiştirmiş olabilir?

18 Mart’taki çıkışından sonra Amerika’yı suçladığı için birçok kesim tarafından şiddetle kınandı ve sözleri politik açıdan çok yanlış bir taktik olarak nitelendirildi. Cumhuriyetçilerin Ulusal Komite Başkanı Marc Racicot, bölücülük yaratan açıklamaların cesaret kırıcı ve utanç verici olduğunu söyledi. Senatonun Cumhuriyetçi çoğunluk lideri Bill Frist ise, Daschle’in sözlerini “derin hayal kırıklığı yaratan sorumsuz sözler” olarak değerlendirdi.

Senatör Tom Daschle’in gelecek seçimlerdeki olası rakibi Güney Dakotalı John Tune’un yorumu da ilginçti:

“Güney Dakota’dan değil, Güney Fransa’danmış gibi konuşuyor.”

Demokratların bile birçoğu Senatör Daschle’in talihsiz bir konuşma yaparak kendisini politik açıdan çok zor bir duruma soktuğunu belirttiler. Neden? Çünkü Irak’a karşı savaş başladıktan sonra Amerika’da tam bir bütünleşme oluştu. Amerikan milliyetçiliği her şeyden önemli hale geldi.

Ülkenin en popüler ve en çok ödül kazanan country müzik grubu Dixie Chicks üyelerinden Natalie Maines, Londra’da bir konser sırasında izleyicilere, “Amerika Başkanı Bush Teksaslı olduğu için utanıyoruz” dedi ve radyolar grubun şarkılarını çalmama kararı aldı. Hatta Amerika’da bu olaya atfen

yeni bir ifade türetildi. Grubun başına gelen benzer tepkilerle karşılaşma durumunu anlatmak için “Being Dixie Chicked” ifadesi kullanılıyor.

Eski Demokrat Başkan Bill Clinton da zamanın Başkan’ın arkasında olma zamanı olduğunu, konunun politikaya alet edilmemesi gerektiğini söyleyerek Bush’a destek verdi. Hemen tüm medya Pentagon reklamlarını yayınlar ve Amerikalılar cephedeki Amerikan askerleri için dua ederken, birisi çıkıp doğruyu söyledi ve dokuz köyden kovuldu.

Olayın buraya kadar olan bölümü siyaset sahnesinde bir klasik aslında. Bir politikacının 48 gün sonra fikir değiştirmesi ilk değil; çok daha kısa sürede taraf değiştirenler görüldü.

Anlaşılması güç olan nokta, dramatik bir şekilde taraf değiştiren politikacıların bundan zarar değil, fayda sağlayacaklarını sanmaları. George W. Bush, Irak hakkında ne zaman konuşsa, Saddam rejimini devirmek istediklerini söylüyordu.

Neden 18 Mart’ta basın toplantısı yapıp Bush’un politikalarını kıyasıya eleştiren Tom Daschle, savaş sonrasında sergilediği liderlik yüzünden Bush’u kutladı? O liderlik yüzünden yalanlar üzerine kurulu bir savaş çıkmadı mı? O liderlik yüzünden neredeyse tüm dünyada Amerika’ya karşı büyük bir öfke gelişmedi mi? O liderlik yüzünden onca insan can vermedi mi?

Madem ki, Irak’ta kitle imha silahları bulunmasa da, Saddam yönetiminin devrilmiş olması tek başına savaşı haklı çıkarmaya yetiyordu, o zaman neden Bush savaşı sadece bu nedene dayandırmadı? Yanıtlanması gereken sorular çok ama karşısında olan politikacılar bile, Bush’un savaş sonrasında yükselen popülaritesinden yararlanmayı düşündü belli ki. Belki de doğruyu söyleyip yalnız kalmaktansa, yanlışa ortak olup yıldızlarını parlatmaya çalıştılar. Savaşın Bush açısından en büyük kazançlarından birisi de, Saddam’ı 21 günde devirmenin yanı sıra, 48 günde en büyük rakiplerini bile ya-

nına çekmiş olması denebilir. Ancak Bush'un bu mutlu dönemi fazla uzun sürmedi. Saddam'ı yakalamanın sarhoşluğu geçip hükümetin yalanları birer birer ortaya çıktıkça Irak savaşı bir skandal halini aldı.

Bir zamanlar savaşa karşı olanlar yine eski pozisyonlarını alıp, aslında savaşa ne kadar karşı olduklarını hatırladılar ama yine de kamuoyunun tepkisini çekmemek için çok açık konuşamadılar. Demokrat Parti'den başkan adayı gösterilen John Kerry başta olmak üzere, Demokrat ların çoğu, Bush'un savaşa gitme yöntemiyle hemfikir olmadıklarını söylediler. Sonunda olan oldu ve basın John Kerry'nin açıklamalarının tutarsızlığı için bir tanımlama buldu: Flip-flop. (Yaz aylarında büyük rağbet gören parmak arasından geçirilerek giyilen lastik terliklere Amerikalılar "flip-flop" diyorlar. Birbiriyle çelişen sözler sarf edenlerin tutumunu anlatmak için de bu terim kullanılıyor.)

Politika dünyasında çıkara göre değişen açıklamalar yapmak yani "flip-flop", geleneksel bir yöntem. Fakat unutulmamalı ki, U dönüşleri, zigzaglar, politikada tehlikeli ve risklidir. Senatör Tom Daschle'inki de öyle oldu. Amerika'da siyaset çevrelerinde senatörün en büyük düşmanının artık kendisi olduğu konuşuluyor. Herkesin kafası karıştı.

Bir ricaları var: "Gerçek Tom Daschle ayağa kalkabilir mi lütfen?"

Savaşın Sisi

Amerikalıların, savaşın yıkıcılığını, kontrol edilemezliğini ve yarattığı kaosu anlatmak için kullandıkları bir deyim var: The Fog Of War (Savaşın Sisi). Bu deyim, 41. New York Film Festivali'nin odak noktasını oluşturan belgesel filmin adıydı. Birçok arşiv görüntüsünün de kullanıldığı film, ilginç bir şekilde günümüz siyasal ortamıyla da çağrışım yapıyor.

Errol Morris'in yönettiği belgesel film, biyografik ve tarihsel yenilikler getiren bir yirminci yüzyıl hikâyesi. Geçen yüzyılın en önemli olaylarına tanık olmuş, 1930'ların ekonomik bunalımını yaşamış, savaş yıllarının sosyal çöküşünü görmüş, tarihin en yıkıcı savaş makinesi B-29 bombalarının üretim sürecini çok yakından izlemiş bir adam anlatıyor hikâyeyi: Robert S. McNamara. Bu film II. Dünya Savaşı'nda Amerikan ordusunun askeri stratejisti, Vietnam Savaşı sırasında Amerika'nın Savunma Bakanı olan teknokrat Robert S. McNamara ile yapılan sinemasal bir diyalog aslında.

Soruları soran yönetmen Morris'i ekranda hiç görmüyoruz, arada bir sesini duyuyoruz. Fakat Morris'in kullandığı özel bir alet sayesinde, McNamara izleyicinin gözünün tam içine bakarak yanıtlıyor soruları. II. Dünya Savaşı yıllarının "dahî" olarak anılan bu gözde teknokratının Başkan Lyndon B. Johnson ile konuşmaları ve Vietnam savaşı sırasında Başkan John. F. Kennedy ile yaptığı görüşmelerin kayıtları kullanılmış filmde. Bu telefon kayıtları, iki başkanın farklılığını da çarpıcı biçimde ortaya çıkarıyor.

Robert S. McNamara hakkında daha önce yazılmış bir-

çok kitap ve belge var. Fakat bu film, bazı konularda oldukça ayrıntılı bilgiler veriyor. Örneğin, ünlü Amerikan generali Curtis LeMay ile McNamara arasındaki ilişki ve bu ikilinin 1945'te 67 Japon kentindeki bombalamadaki rolleri. The Fog Of War'da ele alınan bir başka olay ise, 1962 Küba krizi. Film, alışlagelmişin aksine John Kennedy'nin dünyayı nasıl kurtardığını değil, rasyonel karar verme sürecindeki tıkanmanın dünyayı nasıl etkilediğini anlatıyor.

Filmin festival kapsamındaki gösteriminden sonraki basın toplantısında yönetmen Morris, II. Dünya Savaşı'nın sadece bir "savaş" olarak görüldüğünü, müttefiklerin iyilerin tarafında yer aldığına ve bunun da savaşı haklı çıkardığına inanıldığını söylüyor. Ardından da ekliyor: "Fakat çok az sayıda insan bilir ki, Amerika'nın Hiroshima ve Nagasaki'ye atom bombası atmasından önce, Le May'in B-29 bombaları, Tokyo'da bir gecede 100 bin kişi dahil, Japonya'da 1 milyon insanı öldürmüştü."

Filmde atom bombaları konusu anlatılırken, kendi kendisini ahlaki açıdan yargılıyor McNamara: "Savaşı kazanmak adına, bir gecede 100 bin Japon sivil öldüren bir ulus haklı olabilir mi?" Ardından içine düştükleri açmazı sergileyen bir başka soru soruyor: "100 bin Japonu öldürmek yerine yüz binlerce Amerikalının hayatını bir Japon saldırısında kaybetmek ahlaki olur muydu?"

Film süresince bazen ağlıyor, bazen kendini savunuyor, bazen olayların akışı içinde içine düştüğü çıkmazdan söz ederek çaresizliğini anlatıyor McNamara.

Robert S. McNamara, bugün savaşın yanlış olduğunu söylüyor. "Tarihte oynadığınız rol nedeniyle hiç pişmanlık duydunuz mü?" sorusunu gözleri dolu, çenesi titreyerek yanıtlıyor: "Ben sadece birlikte çalıştığım başkanların işini kolaylaştırmak için görevimi yaptığımı düşünüyordum. Bir mekanizmanın parçasıydım. Oysa yanıldık."

Dünya üzerinde kim McNamara'nın yerinde olmak ister?

Hiç kimse. Bundan 50 yıl sonra buna benzer filmler yapılacak kuşkusuz. Devlet adamları ve yöneticiler ne kadar hatalı olduklarını, suçsuz insanların nasıl öldürüldüklerini anlatıp ağlayacaklar kameraların önünde. “Ben bu filmi daha önce görmüştüm” diyeceğiz.

Ne garip ve acıdır ki, başrol oyuncularını ve öykülerini şimdiden biliyoruz.

Zenginliğin Önlenmeyen YükseliŖi

Amerikan bankası Merrill Lynch ve teknoloji araŖtırma Ŗirketi Capgemini tarafından dünyanın zenginleri hakkında yapılan bir araŖtırmanın sonuçları giderek büyüyen tehlikeyi ortaya koyması bakımından ilginç.

Buna göre, dünyadaki aŖırı zenginlerin elinde tuttuğu toplam para miktarı, 2003 yılında yüzde 7.7 oranında artarak 28.8 trilyon dolara  ıkt . AraŖtırmacılar, yüzde 7'lik trendin aynı hızla süreceğini varsayarak, bu miktarın 2008 yılına kadar 40.7 trilyon dolara ulaŖacaėını  ng r yorlar. Tahmin edilebileceği gibi, bu zenginliğe Amerika'nın katkısı büyük. Zenginliğin belli ellerde toplanıŖında hiçbir  lke Amerika'y  geçemiyor. Dünya  zerindeki bütün diğer ülkeleri geride bırakan bu artıŖ yüzde 14'  buluyor.

Bu araŖtırmanın kamuoyuna a ıklanıŖından çok kısa bir süre önce, Amerikan senatörlerinin yıllık gelir durumlarını ve malvarlıklarını gösteren belgeler de basına yans d  ve bir kez daha görüldü ki, toplumdaki zenginlik belirgin bir Ŗekilde yönetenler kesiminin elinde toplanmaya devam ediyor. Her biri yıllık 154.700'er dolar maaŖ alan senatörlerden birçoğunun açıkladığı malvarlığı beyanları, bu maaŖların çok ötesinde büyük yatırımları gerektiriyor. Örneğin, Senato'nun Bankacılık, Konut ve Kent İŖleri Komitesi BaŖkanı Richard Shelby, değerini 5 milyon dolar olarak gösterdiği Alabama'daki bir konut kompleksi dahil olmak üzere 25 milyon dolarlık gelir beyan etti. Bir diğer senatör Edward Kennedy, aile yatırımları-

nın da dahil olduğu 40 milyon dolarlık bir liste açıkladı. John D. Rockefeller'ınki ise 80 milyon dolar. Demokrat Parti'nin başkan adayı John Kerry, Mayıs ayında 2.1 milyon dolarlık malvarlığı beyanı açıklarken, ketçap üreten bir şirkete sahip olması nedeniyle Amerika'da 'ketçap kraliçesi' olarak anılan eşi Teresa Heinz Kerry'nin servetinin 500 milyon doları geçtiği biliniyor. Eski Başkan Bill Clinton'ın ve eşi New York Senatörü Hillary Rodham Clinton'ın gösterdikleri beyan ise, 10 milyon doları aşıyor. Bu miktarın içinde Hillary Clinton'ın anılarını yazdığı kitaptan kazandığı 2.3 milyon dolar da yer alıyor.

Liste bu şekilde milyon dolarlık rakamlar arasında uzayıp gidiyor. Siyasetle hiç ilgisi olmayan 12-13 yaşlarında bir çocuğa bu listeyi gösterip ne anladığını sorsak, siyasetin zenginlerin egemenliğinde olduğunu söyler miydi? Söylerdi. Ya da politikacı olmak için zengin olma koşulunun şart koşulduğunu düşünürdü. Belki de yoksulların para kazanmaya kendilerini tamamen adadıklarına, bu nedenle bedenlerinin yorgun düştüğüne ve hiç vakitlerinin kalmadığına inanırdı.

Daha ileri mi giderdi? Ne anlar yoksul halk siyasetten mi derdi? Yoksa Amerika'da sınıflar yok mu derdi?! İşte o zaman kapitalist Amerikan kültürünün dayattığı teze kapılırdı.

Kesin olan şu ki, zaman geçip de olan biteni yeterince anlayabildiğinde farkına varırdı ki, Amerika'da ve dünyada azınlıktaki aşırı zengin kesim giderek zenginleşirken, demokrasiler ters orantılı bir şekilde giderek zayıflıyor.

**HAYDİ BARBEKÜ
PARTİSİNE!**

Amerika Başkanını Nasıl Seçiyor?

Amerika Birleşik Devletleri'nde Başkanlık seçimi oldukça karışık ve uzun bir sürece yayılıyor. 2000 yılında Congressional Research Service tarafından Amerikan Kongresi'ne sunulan "Presidential Elections in the United States: A Primer" adlı detaylı raporda anlatıldığı şekilde, bu seçim sürecinin aşamaları 4 ana başlıkta toplanabilir.

1. Kurultay delegelerinin seçildiği, başkan aday adaylarının yarıştığı "Primary (önseçim)" - "Caucus (Kongre)" Süreci.
2. Başkan ve başkan yardımcısı adaylarının resmi olarak belirlendiği kurultaylar.
3. Genel seçim
4. Electoral College (Seçmenler Kurulu ya da "İkinci Seçmenler" tarafından ABD Başkan ve Başkan Yardımcısının nihai olarak seçilmesi.)

ABD Başkanı ve Başkan Yardımcısı Olabilmek

İçin Aranılan Koşullar:

Amerikan Anayasası'na göre, en az 35 yaşında ve en az 14 yıl Amerika'da yaşamış Amerika doğumlu yurttaşlar başkan ya da başkan yardımcısı seçilebiliyor. (Guam, Porto Riko ve Amerikan Virgin Adaları'nda doğanlar da doğuştan Amerikan vatandaşı olarak kabul ediliyorlar. Bu gruptakiler, diğer koşulları yerine getirdiklerinde, seçilmek için yeterli sayılıyorlar.)

Başkanlık için aday olmak isteyenler, partilerin eyalet ve

bölgelerde yaptığı önseçimler ve kongrelerden önce yarışa katılıp kampanyaları için fon oluşturmaya çalışabilirler. Adaylık yarışında yer almak isteyenler, bu isteklerini Federal Seçim Komisyonu'na (FEC- Federal Election Commission) yaptıkları bir başvuru ile açıklar. Bu başvuru ile adaylık resmileştirilmiş olur. Federal Seçim Kampanya Yasası'na göre (FECA-Federal Election Campaign) adaylara fon oluşturmaları ve harcama yapabilmeleri için başlangıç parası olarak 5 bin dolar verilir. Bu andan itibaren harcamaların belgelendirilmesi ve FECA'nın koşullarının yerine getirilmesi gerekmektedir. FEC nezdinde başvuru yapılana kadar adaylık resmileşmediğinden, aday olmak için zemin yoklayanlar henüz yasa ile bağlı değildir ve bu aşamada limitsiz para harcayabilirler. Fakat adaylık sürecinin başlayabilmesi için sonuçta başvuru yapılması gerekmektedir.

FEC'e adaylık başvurusunda bulunup 5 bin dolarlık başlangıç fonunu alanların, 15 gün içinde, bağışları toplayıp harcamaları yapacak bir kampanya komitesi kurması ve bu komitenin hangi adaya çalışacağını, aday adına komite içinde harcama yapma ve bağış toplama yetkisi olan kişinin adının ve banka işlemlerini yürütme yetkisini kimin kullanacağını açıklanması gerekmektedir.

Adaylar bu şekilde kampanyaları için fon oluşturmaya başladıktan bir süre sonra yeterli miktarda bağış toplayıp toplayamayacakları ortaya çıkıyor. Bu nedenle Amerika'daki seçim kampanyaları, adaylar arasında kıyasıya bir para toplama yarışına dönüşmüş durumda. Adaylar hiç durmadan yardım geceleri düzenleyerek Amerika'yı bir uçtan diğer uca dolaşırken, toplanan paralar çok büyük ölçüde televizyon ve gazete reklamlarına harcanmaktadır.

1. DELEGE VE BAŞKAN ADAY ADAYLARININ YARIŞTIĞI TOPLANTILAR: ÖNSEÇİM-KONGRE

Partilerin, delegeleri ve başkan adaylarını belirlerken, yarattıkları sonuçlara bakarak uyguladıkları iki ana yöntem

var: Primary (önseçim) ve caucus (kongre). Bu iki yöntem, halkın, başkan adaylarının belirlenme sürecine katılımını sağlar. Bazı partiler, “primary” sürecini dışlayarak, delegelerini, tarihini ve kurallarını kendisinin belirleyeceği “caucus” sürecinde seçebilir. Fakat “primary” sonuçları, delegelerin çeşitliliği bakımından çok önemli bir faktör olarak görülmektedir.

Önseçim (Primary): Daha çok genel seçime benzer. Seçmenlerin, genel seçimde parti adına yarışacak başkan adayını ya da o adayı kurultayda temsil edecek delegeleri belirlemesi için kullanılan temel yöntemdir. Gerçekte, oy kullananlar, doğrudan başkan adaylarını değil, başkan adayını seçecek olan kurultay delegelerini belirlemiş olur. Bu önseçimlerin tarihleri ve düzenleme kuralları eyalet ya da bölgelerin yasama meclisleri tarafından belirlenir. Bazıları, sadece parti üyelerinin oy kullanabildiği “kapalı” seçimlerdir. Bazıları ise, parti üyeliğinin şart koşulmadığı ‘açık’ seçimlerdir. Bu yöntemin bir sakıncası, herhangi bir seçmenin aslında genel seçimde desteklemediği bir partinin açık önseçim (open primary) toplantısına katılarak oy kullanmasına yol açabilmesidir. Bunu önlemek için, bir kişinin sadece tek bir partinin oy kullanma sürecine katılması kurala bağlanmıştır.

Kongre (Caucus): Yerel üye ve liderlerin, partinin politik platformunu tartışmak ve eyaleti ulusal kurultayda temsil edecek delegeleri seçmek için eyalet çapında yaptığı kongre. Tarihleri ve düzenleme kuralları, eyaletlere ve partilere göre değişir. Bu toplantılarda, parti liderleri ve aktivistler, çeşitli toplumsal ve siyasal sorunlar hakkında tartışır, partinin ilkelerini belirler ve eyalet delegelerini seçer.

Delege Belirleme Yöntemleri

Partilerin eyaletlere göre değişen farklı delege belirleme yöntemleri var.

Demokrat Parti

Demokrat Parti, delegeleri ve yedek delegeleri, eyaletlerin nüfus oranlarına, genel seçimlerdeki electoral college (seçmenler kurulu) gücüne ve Demokrat Parti adaylarına önceki seçimlerde oy verme düzeyine bağlı olarak tahsis ediyor. Demokrat Parti Ulusal Komitesi, 5 bölge için, (American Samoa, 12 ülkedeki Demokratları temsilen yurt dışındaki Demokratlar, Guam, Porto Riko ve Virgin Adaları) delegelikler (ve yedek delegelikler) tahsis ediyor. Kurultayda çoğunluğu oluşturan bölge ve eyalet delegeleri, belli bir adayı desteklemeyi taahhüt eden delegeler (Pledged Delegates). Belli bir adayı desteklemeyi taahhüt etme durumunda olmayan delegeler ise (Unpledged Delegates), kurultay delegelerinin yüzde 15'ini oluşturuyor. Bunlar otomatik olarak oy hakkına sahip olan eski parti liderleri, seçilmiş eski Demokrat görevliler, Demokrat Parti'nin Amerikan Senatosu ve Temsilciler Meclisi'ndeki bütün üyeleri, Demokrat Ulusal Komite üyeleri. Bu gruptakiler için fazladan delegelikler belirleniyor.

Cumhuriyetçi Parti

Cumhuriyetçi Parti, kongrede temsil edilen her bir bölge için (congressional district) 3, her bir eyalet için 6 delegelik ayırıyor. Ayrıca, bir önceki Amerikan Başkanlığı, Senato, Temsilciler Meclisi ve vali seçimlerinde Cumhuriyetçi Parti'ye verilen oylara bağlı olarak fazladan delegelikler saptıyor.

II. KURULTAYLAR

Parti kurultayları, başkan ve başkan yardımcısı adaylarının resmileştirilip, önerdikleri program ve hedeflerin delegelerce onaylandığı ulusal toplantılardır. Uygulamada kurultaydan önceki önseçim-kongre sürecinin sonunda bir aday, delegenin bazında diğerlerinin önüne geçer ve yeterli oy alamayan diğer adaylar yarıştan çekilir. Kimisi en çok oy alan adayın, ki-

misi de yarıştaki diğer adaylardan birisinin lehine çekildiğini açıklar. Böylece, partileri genel seçimde temsil edecek başkan ve başkan yardımcısı adayları, 6-7 ay süren seçim sürecinin sonunda ortaya çıkmış olur. Sonuç olarak, 30-40 yıl öncesine göre kurultaylar, adayların kamuoyuna sunulmasını amaçlayan büyük bir reklam platformuna dönüşmüş durumdadır.

Bu nedenle iki ana parti, Cumhuriyetçi ve Demokrat Parti'nin yaz aylarında yapılan kurultayları, seçimlere katılacak başkan ve başkan yardımcısı adaylarının tanıtılması bakımından büyük önem arz etmekte ve medyanın ilgisini çekecek dört günlük bir siyasi şov şeklinde organize edilmektedir. Partilerin ulusal komiteleri, kurultay tarih ve zamanını, ayrıca delege seçimlerinde uygulanacak yöntemleri, kurultayın yapılacağı tarihten 18 ay önce açıklaması gerekmektedir.

III. GENEL SEÇİM KAMPANYASI

Kurultayla birlikte, genel seçim kampanyası resmen başlar. Kurultayların hemen ertesinde seçilen başkan ve başkan yardımcısı adayları, partiyi kendi arkalarında bütünleştirmeye, genel seçim kampanyasını yerel, eyalet ve ulusal düzeylerde yürütecek organizasyonu oluşturmaya ve kampanya planını hazırlamaya başlar.

Amerikan politikasının en renkli ve en hareketli günleri bu kampanyalar sırasında yaşanır. Bu dönemde adaylar kıyasıya birbirlerini eleştirir ve televizyonlardaki tartışma oturumlarına katılarak kamuoyunu kendi yanlarına çekmeye çalışırlar. Dönemin sonunda seçmenler oylarını kullanır.

IV. GENEL SEÇİM

Amerikan Anayasası'na göre genel seçim günü, kasım ayının ilk pazartesi izleyen salı günü olarak saptanmıştır. Başkan ve başkan yardımcılığı seçimi, her dört yılda (sayı olarak dörde bölünebilen yıllarda. 1992, 1996, 2000 vb.) bir yapılır. Kasım ayının seçilmesinin nedeni, 1845 tarihin-

de Kongre'nin aldığı bir karara dayanıyor. Kırsal alanlarda yaşayan çiftçi Amerikan yurttaşlarının oy kullanabilmesi için hasat mevsiminin tamamlandığı dönem uygun görülmüş. Ayrıca, oy kullanabilmek için seyahat etmeleri gerekenler düşünülerek, kış şartlarının henüz ağırlaşmamış olduğu kasım ayı tercih edilmiş.

Salı gününün seçilmesinin nedeni ise, pazar günü ile seçim günü arasında seyahat için zaman bırakmak. Pazar günleri resmi tatil olduğundan, pazartesi yola çıkacak bir vatandaşın salı günü oy kullanacağı yere varmak için yeterli zamanı olacağı düşünülmüş.

Electoral College—“Seçiciler Kurulu” Sistemi

Amerika'da başkanlık seçimi iki aşamalı olarak yapılır.

- 1- Kayıtlı seçmenler, genel seçim gününde oylarını kullanarak başkan olmasını istedikleri adaya oy verirler. Fakat aslında bu oylarıyla doğrudan başkan değil, bir ay sonra başkan seçmek için oy kullanacak olan “seçiciler kurulu”nu belirlemiş olurlar.
- 2- Genel seçim gününden bir ay sonra, aralık ayında 538 kişiden oluşan seçiciler kurulu oy kullanır.

Amerikan Anayasası'na göre, seçiciler kurulu, her senatör (100 adet) ve temsilciler meclisi üyesi (435 adet) için birer, Columbia bölgesi için 3 adet olmak üzere toplam 538 üyeden oluşur. Her bir eyaletin senatör ve temsilciler meclisi üye sayısının toplamına eşit sayıda ikinci seçmen vardır. Anayasa, seçiciler kurulu seçimleri için herhangi bir yöntemi zorunlu kılmayıp, izlenecek yöntem ve tahsis edilecek oy sayısını eyaletlere bırakmıştır. Bu kurulların seçimi, bazı eyaletlerde parti kurultaylarınca, bazılarında da eyalet parti komitelerince yapılır. Pratikte, seçiciler kuruluna aday olacaklar, önde gelen eyalet ve yerel kamu görevlileri, parti aktivistleri ve partilerle ilişkide olan vatandaşlar arasından çıkmaktadır.

Seçiciler Kurulu üyeleri, Anayasa'nın belirlediği şekilde, kendi eyaletlerinin başkentlerine giderek oylarını kullanır. Oy pusulaları eyalet valisi gözetiminde kayıtlara geçirilir ve sonuçlar Amerika Birleşik Devletleri Başkan Yardımcısı'na iletilir. Başkan Yardımcısı, Washington D.C.'ye ulaşan oy pusulalarını, yeni seçilmiş Kongre'ye özel bir oturumda sunar. Pusulalar Kongre'nin özel bir oturumunda sayılarak, kayıtlara geçirilir. Seçiciler Kurulu oylarının sonucu, seçimi kazanan başkan ve başkan yardımcısını belirler.

Eyaletlerin seçiciler kurulu oyları sayılırken, "winner-take-all-system" ya da "general ticket" olarak ifade edilen, "fazla oy alan tüm oyları kazanır" ilkesi geçerlidir. Bir eyaletteki popüler oyların çoğunluğunu bir aday kazanır ve o eyaletin ikinci seçmen oyları da aynı kazanan adayın hanesine yazılır. Pratikte, seçiciler kurulu üyelerinin, eyaletlerindeki popüler oyun en çoğunu alan adaylara oy vermeleri beklenir. Beklentiye karşın, seçicilerin bu yönde davranması gerektiğine dair Anayasa tarafından getirilmiş herhangi bir zorunluluk yoktur. Fakat uygulamada, seçiciler kurulu üyelerinin, popüler oylarla aynı yönde oy kullandıkları görülmektedir. Popüler oyların tersine oy kullanan seçiciler kurulu üyeleri, Amerikan politikasında "sadakatsiz seçici" (unfaithful elector) olarak adlandırılmaktadır. Seçiciler birçok Anayasa uzmanı tarafından "özgür temsilci" olarak nitelense de, bazı eyaletlerin ters yönde oylamayı önlemek için bağlayıcı yasaları bulunmaktadır.

"General ticket" yöntemi, Nebraska ve Maine eyaletleri dışında Amerika'nın 48 eyaletinde ve Columbia bölgesinde uygulanmaktadır.

Amerikan Anayasası'nın 12. maddesi, bir adayın başkanlığı kazanabilmesi için, toplam seçiciler kurulu oyunun mutlak çoğunluğunu almasını şart koşmaktadır. Şu anda toplam electoral oy sayısı 538 olduğundan, bu sayının mutlak çoğunluğu 270'e denk gelmektedir. 270 oyu alan başkan seçilir. Seçilen

başkan ve yardımcısı, ertesi yıl ocak ayının 20'sinde yemin ederek göreve başlar.

“Electoral College” Seçiciler Kurulu Sistemine Getirilen Eleştiriler ve 2000 Başkanlık Seçiminde Yaşanan Kaos

Bu sisteme getirilen en önemli eleştiri, bir adayın popüler oyların çoğunluğunu almasına karşın, ikinci seçmen oyların çoğunu alan diğer bir adayın seçimi kazanmasıyla sonuçlanabilmesidir. Nitekim bu durum, 1824, 1876 ve 1888 yıllarındaki seçimlerde ortaya çıktı. 1824 yılında 4 aday seçime katıldı ve ikinci seçmen oylar bu adaylar arasında paylaşıldı. Temsilciler Meclisi'nde yapılan oylama sonucunda popüler oylarda ikinci durumda olan John Quincy Adams kazandı. 1876 yılında dört eyaletin tartışmalı ikinci seçmen oy sonuçları nedeniyle, Kongre bir komisyon kurdu ve tartışmalı ikinci seçmen oyların, popüler oylarda ikinciliği elde etmiş olan adayın olduğuna karar verdi. Bu durumda popüler oyların çoğunu alan Demokrat Samuel J. Tilden yerine, ikinci seçmen oylarda 1 farkla öne geçen Cumhuriyetçi Rutherford B. Hayes başkanlığı kazandı. 1888'de ise, popüler oylarda ikinci gelen Cumhuriyetçi Benjamin Harrison, ikinci seçmen oylarda açık farkla öne geçince, Demokrat Grevor Cleveland'a karşı kazandığı ilan edildi.

Bu sistemin yol açtığı en ünlü bunalım ise, 2000 yılında yaşandı. Demokrat Parti adayı Al Gore'un Cumhuriyetçi Parti adayı George W. Bush'a karşı yarıştığı seçimde, Al Gore 50.996.116, Bush 50.456.169 popüler oy kazandı.

Florida'daki sayım devam ederken, seçim sonucunu belirleyecek olan seçiciler kurulu oylarında Gore'un 255, Bush'un 246 oyu vardı. İkisi de kazanmak için gereken 270 sayısına ulaşamamıştı.

Gore, daha az eyalette kazanmasına karşın, kazandığı eyaletlerin seçiciler kurulu üye sayısı Bush'un kazandığı eyaletlerinkinden çoktu. Örneğin, Gore, California (54), New York

(33), New Jersey (15), Pennsylvania (23), Massachusetts (12), Michigan (18). Illinois (22) gibi eyaletlerde kazanırken; Bush, Alabama (9), Alaska (3), Arizona (8), Kansas (6), Colorado (8), Arkansas (6) gibi daha az seçiciler kurulu üyesi olan eyaletlerde öndeydi. Fakat ortaya çıkan durumda, ikisinin de 270 oya ulaşabilmek için Florida'nın 25 oyuna ihtiyacı vardı. Seçim akşamından itibaren George W. Bush'un başkan ilan edildiği ana kadar olaylar şu şekilde gelişti:

7 Kasım 2000 akşamı saat 8 sıralarında televizyon kanalları ve Associated Press, o ana kadar sayılan oylara dayanarak, Al Gore'un Florida eyaletindeki seçimi kazandığını duyurdular.

Saat 22:15'te Voter News Service, sayımın iki adayın oyları arasında kıran kırana devam ettiğini ve herhangi bir adayın kazandığını söylemenin mümkün olmadığını bildirdi. Gece yarısından sonra saat 2:15'te Fox News kanalı, Florida eyaletindeki seçimi ve bu sayede ikinci seçmen oylarını da George W. Bush'un kazandığını bildirdi.

Sabaha karşı 4 sıralarında haber ajansları Florida'yı yine sayım sonucu belirlenmemiş eyaletler arasında göstermeye başladı.

9 Kasım'da sayım sonucunda Bush'un 2 milyon 909 bin 135, Gore'un 2 milyon 907 bin 351 oyu ortaya çıkınca, Florida eyaletinin seçim yasalarına göre otomatik olarak makine sayımı başladı. Çünkü aradaki 1784 fark, Florida'nın toplam oyunun yüzde birinin yarısından azdı. 9 Kasım'da oyların makine ile sayımı devam etti.

Al Gore'un avukatları, oy pusulalarının seçmenlerin kafasını karıştırarak yanlış oylamaya yol açtığını, makine sayımının hatalı olduğunu, sayılmayan oy pusulalarının ortaya çıktığını söyleyerek sonuca itiraz ettiler ve yeniden elle sayım istediler. Palm Beach ve Volusia bölgeleri, Gore'un avukatları ile aynı görüşte olduklarını bildirdiler ve elle sayım başladı.

10 Kasım'da makine sayımı tamamlanmasına karşın resmi sonuç açıklanmadı.

11 Kasım'da Bush'un avukatları elle sayımın Florida eyaletinin seçim yasalarına aykırı olduğunu iddia ettiler. Florida yetkili mahkemesi ise, yasaya aykırı bir durum olmadığına karar verdi ve oy pusulaları elle yeniden sayılmaya devam edildi.

12 Kasım'da Palm Beach'de yapılan örnek elle sayım sonucunda Gore'un 19 oy daha kazandığı görüldü. Diğer bölgelerdeki sayımlar devam ederken, Florida eyalet sekreteri Katherine Harris tekrar sayım sonuçlarının bildirilmesi için yasayla belirlenmiş olan süreyi uzatmayacağını, yani 14 Kasım'a kadar bildirilmeyen sonuçların Florida'nın nihai seçim sonuçlarında yer alamayacağını bildirdi. Ayrıca ikinci sayım sonucunda 300 oy farkının Bush'un seçimi kazanmasına yeterli olacağını ve elle yapılan sayım sonuçlarını toplam oy hesabına katmayacağını söyledi.

Bu açıklamalar büyük tepki çekti. Çünkü Katherine Harris, sadece Cumhuriyetçi olmakla kalmayıp, Bush'un 2000 kampanyasında aktif olarak görev almıştı. Bunun üzerine Gore'un avukatları Harris'in partizanca bir tutumla yasaya aykırı davrandığı uyarısında bulundular. Bu noktadan itibaren, konu Florida Yüksek Mahkemesi'ne taşındı.

Florida Yüksek Mahkemesi, 20 Kasım'da elle yapılan sayım sonuçlarının nihai oy toplamında yer alıp almaması konusunda her iki adayın da avukatlarını dinledi. Gore'un avukatları, Anayasa'nın 10. maddesinin eyaletlere seçim sürecini kontrol etme yetkisini verdiğini, bu nedenle ortaya çıkan durumda elle sayımın yapılmasının yasal olduğunu söylediler. Bush'un avukatları ise, Florida yetkili mahkemesinin oy pusulalarının elle sayımına izin vermekle yetkisini aştığını, yeni yasa yaptığını savundu.

21 Kasım'da Florida Yüksek Mahkemesi, elle sayılan oyların 26 Kasım'a kadar bildirildiği takdirde kabul edilebileceğini açıkladı.

Bunun üzerine Bush, Florida Yüksek Mahkemesi'nin, Flori-

da'nın seçim görevlilerinin yetkisini ihlal ettiğini savunarak, konuyu Amerikan Yüksek Mahkemesi'ne (Supreme Court) götürdü. Gore'un avukatları, Amerikan Yüksek Mahkemesi'nin Bush'un isteğini yapmaması gerektiği uyarısında bulundu.

26 Kasım Florida'nın eyaletlerinden gelecek ikinci sayım sonuçları için son gündü. Fakat Palm Beach, öğleden sonra 5'te sona eren süreye yetişemedi. Katherine Harris, uzatma yapılması isteğini reddederek Bush'u Florida eyaletinin galibi ilan etti. 6 milyon oyun tekrar sayımı sonucunda Bush'un 537 oyla önde olduğu açıklandı ve Florida'nın 25 ikinci seçmen oyu da Bush'un hanesine yazıldı. Bunun üzerine Bush, televizyonlara çıkarak genel seçimi kazandığını duyurdu.

Fakat ertesi gün, 27 Kasım'da Al Gore'un avukatları, Florida'nın Leon bölge mahkemesine başvurarak, 3 ayrı bölgede sayılmayan binlerce oy bulunduğunu ve bu oyların Gore'un seçimi kazanmasına yol açabileceği gerekçesiyle dava açtılar.

Leon bölgesi yargıcı, Palm Beach, Miami-Dade ve Leon'daki toplam bir milyondan fazla oy pusulasının kontrol edilmesi için mahkemeye sevkine karar verdi ve 2 Aralık'ta Miami-Dade ve Palm Beach'in tartışmalı oylarının yeniden sayılıp sayılmamasına ilişkin tanıklıkları dinledi. Bu sırada Bush, Teksas'taki çiftliğinde Senato çoğunluk lideri Trent Lott ve Beyaz Saray Sözcüsü J. Dennis Hastert ile ekonomiyi tartışmak üzere toplantı yapıyordu.

4 Aralık'ta Amerikan Yüksek Mahkemesi, Florida Yüksek Mahkemesi'nin elle yapılan oy sayım sonuçlarının teslimi için verilen sürenin uzatılabileceğine ilişkin kararını, açıklık getirmesi için mahkemeye geri gönderdi.

Aynı gün Leon Mahkemesi yargıcı, oyların yeniden sayımının sonuçları değiştirebileceğine ilişkin herhangi bir kanıt olmadığına karar vererek, Bush'u Florida seçiminin galibi ilan eden kararı reddetmesi yönündeki talebi reddetti. Gore'un avukatları kararı derhal temyiz ettiler.

7 Aralık'ta Florida Yüksek Mahkemesi, Gore'un avukatlarının itirazlarını dinledi.

8 Aralık'ta Florida Yüksek Mahkemesi'nin 3'e karşı 4 oyla aldığı kararla, tüm eyalette acilen elle sayımın gerçekleştirilmesini, ayrıca daha önceden Bush'a verildiği açıklanan 383 oyun Gore'un olduğunun tespit edildiğini bildirerek düzeltme yapılmasını istedi.

Bush'un avukatları, bu karar hakkında Amerikan Yüksek Mahkemesi'nde temyiz davası açtılar.

Yeniden sayım başlamışken, bir gün sonra, 9 Aralık günü Amerikan Yüksek Mahkemesi'nin Bush cephesinin bu isteğini destekler şekilde 4'e karşı 5 oyla aldığı kararla durdu. Buna göre, Mahkeme 12 Aralık Pazartesi günü tarafları dinleyecekti.

Sonunda 12 Aralık 2000 tarihinde yine 4'e karşı 5 oyla seçim sonucundaki tartışmayı noktalayan karar çıktı: "Florida Yüksek Mahkemesi'nin tüm eyaletteki oyların elle tekrar sayımı konusunda aldığı kararı gerçekleştirmek için yeterli zaman yoktur."

Bu karar üzerine 13 Aralık'ta Florida'nın 25 oyu Bush'un oylarına eklendi. Böylece George W. Bush, Yüksek Mahkeme kararıyla ortaya çıkan 271 oyla Amerika Birleşik Devletleri Başkanı oldu.

2000 seçiminden dört yıl sonra yeni bir seçime gidilirken, Amerika bu konuda hâlâ ikiye bölünmüş durumda. Demokratlar Gore'un popüler oylarda birinci gelişine atıf yaparak, Bush'u "500 bin oyla seçimi kaybeden ilk başkan" olarak niteliyorlar. Ayrıca, resmi olarak açıklanan Florida seçim sonucunda birçok geçersiz oy sayılırken, geçerli oyların önemli bölümünün sayılmadığını belirtiyor ve Amerikan Yüksek Mahkemesi yeniden sayımı durdurmamış olsaydı, Al Gore kazanırdı diyorlar.

Amerika'nın iki aşamalı seçim sisteminin Anayasa'nın kabul edildiği çok eski bir dönemin gereklerine uygun olarak or-

taya çıktığı ve gelişen toplum yapısına uygun olmadığı bir gerçek.

Seçmenlerin seçimlerde oy kullanıp doğrudan başkanı belirlemesinin, son derece sınırlı seyahat koşulları ve iletişim sistemleri nedeniyle olanaksız olduğu eski yüzyıllarda, her eyalet adına oy kullanacak birer temsilci seçilmesi pratik bulunmuş. Fakat iletişim ve ulaşım sorunlarının ortadan kalktığı 21. Yüzyıl Amerikası'nda "electoral college (ikinci seçmen)" sistemi, 2000 yılında olduğu gibi, seçim sisteminin tıkanmasına yol açabiliyor. Böylesine karışık bir seçim sisteminin uygulanmasının bir nedeni de, Amerika'daki eyalet düzeni. Bu ülkede eyaletler, merkezi yönetimin idari bölümleri olarak değil, ayrı siyasi birimler olarak görülmekte. Bunun yararı ise, başkan adaylarının her eyaletteki seçmenlerin oylarını kazanmak zorunda olması nedeniyle yerel sorunlarla daha yakından ilgilennemeleri.

IOWA Çığlığının Hikâyesi

Amerika’da bir politikacı Iowa Eyaletinde bir çığlık attı ve tüm politik hayatı değişti.

Demokrat Parti kasım ayındaki seçimlerde Başkan Bush’a karşı yarışacak adayını seçmek üzere çeşitli eyaletlerde parti için seçimler yapıyordu.

Aday adaylarından biri de yarışa en güçlü konumda başlayan eski Vermont Valisi Howard Dean’di. Ama Iowa’daki parti kongresinde sonuçlar belli olup seçimi beklenmedik bir şekilde kaybedince, hemen kendisine destek olanları teşvik etmek amacıyla kürsüye geldi. Konuşmaya başlamadan önce gömleğinin kollarını dirseklerine kadar kıvırdı; sanki kav-gaya hazırlanıyordu, öfkeliydi yüzü. Sonra mikrofonu eline aldı ve tüm gücüyle bağırarak yılmayacaklarını, Delaware’e de, Michigan’a da, Virgiana’ya da, North Carolina’ya da gideceklerini; kuzeydeki ve güneydeki her seçime girerek Washington’a giden yolu izleyeceklerini haykırdı. Sonunda da, yumruğunu havaya doğru savurarak öfkeyle karışık hırs dolu bir “yehawww!!!” çığlığı attı. Çığlık salondakileri coşturmaya yetti ama aynı zamanda Dean’in politik yaşamının rotasını değiştirdi. Çünkü o çığlığın atıldığı andan sonraki dört gün içinde Amerika’daki kablolu yayın kanalları ve ulusal kanallar, bu görüntüyü tekrar tekrar, tam 633 kez yayınladılar.

Washington kaynaklı bir gazetenin verdiği habere göre, bu sayının içine yerel haber kanalları ve talk show programlarındaki gösterim dahil değil. Dean’in bu ünlü konuşmasının ünlü şov sunucuları tarafından nasıl karşılandığını tah-

min edebilirsiniz. Howard Dean, bir gün önce Başkan Bush'a karşı yarışacak en güçlü aday konumundayken, bir anda David Letterman'dan, Jay Leno'ya, Conan O'Brien'dan ünlü Saturday Night Live'a kadar bütün televizyon programlarının komedi malzemesi oldu. Televizyonlarda ve radyolarda Dean'in çılgılığı kullanılarak yapılan reklam müzikleri ve internet üzerinde şarkılar yayınlandı. Amerikan futbol ligi Süper Bowl sırasında açılan göğsü nedeniyle Amerikan toplumu tarafından neredeyse lanetlenen ünlü şarkıcı Janet Jackson ile Dean'i bir arada gösteren bir fotomontaj fotoğraf internet üzerinde milyonlarca kişiye gönderildi. Fotoğrafta Dean, Jackson'ın açılan göğsünü parçalarcasına sıkıştırıp, ünlü "yehawww..." çılgılığını atıyordu.

Sonunda, başka eyaletlerdeki önseçim ve kongreler yapılmadan önce, daha işin başında hızla düşüşe geçti Howard Dean. Üstelik Demokrat aday adayları içinde kampanyası için en fazla parayı toplayarak rekor kırmış ve reklamlar için de en çok parayı o harcamışken...

Sadece internet üzerinde 41 milyon dolar topladı Dean. Bu diğer adayların kampanya bütçesinin iki katıydı. Peki nasıl oldu da *Time* dergisine bile en önde giden Demokrat aday olarak kapak olan Dean'in bu görkemli çıkışı, dramatik bir düşüşe döndü? Bütün bu olanları izleyince, medyanın olayı değerlendiriş tarzı farklı olsaydı, Howard Dean'in düşüşü bu kadar hızlı olur muydu diye düşünmemek elde değil. Kuşkusuz hayır. Amerikan halkı günlerce aynı sesi dinledi, aynı görüntüyü izledi. Sonunda da ikna oldu ki, Howard Dean başkan olmaya layık değil. Gerçekten layık mıydı değil miydi bilinmez ama asıl sorun, "özgür bir basına" sahip olduğu söylenen Amerika'da halkın aslında tarafsız yayıncılık ilkelerine uymayan bir medya tarafından yönlendirilişi... Amerika'daki Medya ve Kamu Sorunları Merkezi'nin bildirdiğine göre, Iowa'daki seçim yenilgisinden sonraki hafta içinde, akşam haberlerinde Dean hakkında yayınlanan haberlerin yalnız-

ca yüzde 39'u olumluydu. Fakat aynı dönemde, aday adaylarından John Kerry hakkındaki olumlu haberlerin oranı yüzde 71'i, John Edwards hakkındakilerin oranı ise yüzde 86'yı buldu. Bu rakamlar, medyanın toplumsal olayları nasıl yönlendirdiğini ve siyasetteki etkisini göstermesi bakımından ilginç. Hikâye, mitler yaratmakla meşhur Amerikan medyasının aynı zamanda o yarattığı mitleri nasıl bir anda yıkabildiğinin çarpıcı bir örneği aslında.

Demokrasiye İnananlar Kavga Etmezse...

Siyasal partilerin kurultayları, Amerika'da başkanlık seçim sürecinin önemli bir aşamasını oluşturuyor. Önemi, ülkemizdeki siyasal parti kurultayları gibi adayların seçildiği platform oluşundan gelmiyor. Çünkü Amerika'da 1970'lerden bu yana seçim sürecinde yapılan reformlar nedeniyle, bu ulusal toplantıların işlevi, kurultaylardan önce gerçekleştirilen önseçim-kongre sürecinde ortaya çıkmış olan durumu onaylamaya dönüştü.

Kurultaydan önceki seçimlerde eyalet delegeleri bazında üstünlük sağlayan aday, başkanlık yarışında partiyi temsil edecek aday olarak zaten belirlenmiş oluyor. Kurultayda yapılan, o üstünlük sağlamış olan adayın adaylığının resmileştirilmesi. Bu nedenle kurultaya katılan her delegenin ortak adaya olan desteğini gösterdiği, kamuoyuna yönelik büyük bir reklam fırsatı olarak görülüyor kurultaylar.

Sonuç olarak, kavgasız, tartışmasız, ortak aday etrafında bütünleşmiş iktidara aday parti görüntüsü sunuluyor halka. Amerika'nın iki büyük partisinden biri olan Demokrat Parti'nin 44. Kurultayı, 26-29 Temmuz 2004 tarihleri arasında Boston'da toplandı. Delegeler bu kente akın ettiklerinde, Massachusetts Senatörü John Kerry'nin seçimlerde Demokratları temsil etmek üzere başkan adayı gösterileceği kesinleşmişti. Çünkü aylarca devam eden önseçim-kongre sürecinde delege düzeyinde görkemli bir üstünlük elde etti Kerry. Seçimlere katılan diğer aday adayları da Kerry'i destekledik-

lerini açıklayıp çekilince, kurultaya tek adayla girildi ve dört gün boyunca süren toplantıya birlik duygusu hâkim oldu.

Kurultayı izlerken, Türkiye’deki siyasal parti kurultaylarıyla karşılaştırma yapma olanağı buldum. Fiziksel farklar vardı. Birincisi, hiç sigara dumanı yoktu. Sadece salon içinde değil, kurultayın yapıldığı devasa Fleet Center’ın hiçbir iç mekânında sigara içilmediği için dumansız bir havayı soluduk kurultay boyunca. Bütün mekân sürekli havalandırıldığından terlemekten sefil olup, kâğıt yelpazelerle serinlemeye çalışmadık.

Gazeteciler için salon içinde ve dışında özel çalışma mekânları hazırlanmıştı. Her gazeteciye telefon hattı, faks, internet gibi hizmetler ücretsiz olarak sağlanmıştı. Kurultay salonundaki masalara oturduk, hem izledik hem de yazdık gün boyunca.

Her tarafta yardıma hazır görevliler vardı. Kaybolsak da kolayca bulduk yolumuzu. Kurultay salonu dev video ekranları, ışıklandırma sistemleri ve ses düzeniyle mükemmeldi. Önceden duyurulan program dakikası dakikasına aksama olmadan uygulandı. Bütün bunların paranın ve organizasyondaki başarının sonucu olduğu açık.

Federal Hükümet, Cumhuriyetçi ve Demokrat Parti’nin her birine kurultay harcamaları için 14.9’ar milyon dolar verdi. Beni asıl düşündüren ise, bir demokratik kurultaya hâkim olması gereken ana düşünceydi. Amerikalı Demokratlar kavg etmediler. Enerjilerini kapalı kapılar ardında liste yarışında tüketmediler. Adaylarını hep birlikte kucaklayıp, halka “biz iktidara hazırız ve geliyoruz” mesajını gür bir sesle verdiler. Kimse kimseyi dışlamadı, “küçük olsun, benim olsun” demedi. Başkan aday olmak isteyip olamayanlar bile, partinin adayının seçilmesi için her şeyi yapacağı sözünü verdi.

Demokrat Parti’nin önseçim-kongre sürecinde başkan aday adaylığı için yarışan fakat umduğu oranda oy alamaması nedeniyle yarıştan çekilen Eski Vermont Valisi Howard Dean kürsüye geldi ve “Ben Howard Dean, John Kerry’e oy veriyoy-

rum. Çünkü Amerika'nın ona ihtiyacı var!" dedi. Hırslar kurultaya taşınmadı. Konuşmacıların hepsi, ülkelerini ne kadar sevdiklerini ve bu ülkenin vatandaşı olmaktan duydukları gururu dile getirdiler. Delegeler neşe içinde birlikte şarkılar söylediler, dans ettiler. Partinin gelecek dönemdeki politikaları dile getirildi.

Afrikalı, İspanyol ya da İtalyan Latin kökenlisi, Asyalı, yerlisi, içinde yaşadıkları ülkenin daha iyi yönetilmesi için ortak hedeflerde buluştu. Farklılıklarından gurur duyarak ama diğerlerine saygıyı bırakmayarak, kendi ana dillerinde seslendiler kimi zaman delegelere.

Böyle bir kurultaya tanık olmaktan hem etkilendiğimi hem de bir burukluk hissettiğimi belirtmeliyim. Parti liderlerinin arka kapılardan salonlara girdiği, farklı düşünenlerin "safra attık" diyerek dışlandığı, halka ve basına kapalı kurultaylar gördüm kendi ülkemde. Üstelik bunu sol adına yaptılar. Bir defa değil, defalarca yaptılar ve ne yazık ki acısını halk çekiyor. Kişisel çıkar peşinde koşmayan ve gerçek demokrasiye inanan politikacıların önderliğindeki kavgasız kurultaylardan halk galip çıkıyor.

Demokrasi İçin Pasta ve Limonata!

Dünyanın en büyük pasta ve limonata satışı Amerika'da gerçekleştirildi. Bir cumartesi günü saat 12 ile 15:00 arasında, Amerika çapında 1100 ayrı noktada yapılan satışa 14 binden fazla pasta üreticisi destek verdi; 500 bin Amerikalı etkinlikte aktif görev aldı. Üç saat sonra satıştan elde edilen toplam para 750 bin dolardı. Hayır, bu *Guinness Rekorlar Kitabı*'na girmeye çalışan çılgın Amerikalıların yeni bir girişimi değildi. Yapılan etkinliğin büyüklüğü ve elde edilen paranın çokluğu nedeniyle rekor kırıldı mı bilmiyorum ama öyleyse bile asıl amaç bu değildi.

Pasta satışı için bir araya gelen onca insanın tek hedefi, kasım ayında yapılacak başkanlık seçiminde Bush'u koltuğundan etmek. Toplanan para, liberal aktivist grup MoveOn'un büyük bir başarıyla sürdürdüğü Anti-Bush kampanyaya katkı sağlamak için kullanıldı. Basit bir pasta ve limonata satışının böyle yoğun bir ilgi görmesinin nedeninin arkasında bu ortak amaç yatıyordu.

Amerika çapında gerçekleştirilen pasta satışının en ilgi çekenlerinden biri, müzisyen Moby'nin New York'taki restoranında yapıldı. Restoranın bulunduğu sokak, saat 12'den itibaren dolmuş, insanlar kek, pasta ve limonata almak için sıraya girmişlerdi. Çünkü komedyen-yazar Al Franken, ABD Başkanlığına adaylığını koyup daha sonra John Kerry yararına yarıştan çekilen Al Sharpton, ünlü rock müzik grubu Sonic Youth ve Moby, tezgahın arkasına geçip satışı bizzat kendileri yaptılar.

Basın mensuplarının da yoğun ilgi gösterdiği etkinlik için restoranın bulunduğu sokak âdeta tamamen kapatılmıştı. Kuyrukta bekleyen herkes, demokrasi için pasta almanın keyfini yaşıyordu. MoveOn yetkililerinin verdiği bilgiye göre pasta ve limonata satarak kaynak yaratma fikri, Bush'un kampanyasındaki 2 bin dolara bir tabak yemeğin servis edildiği ve yalnızca varlıklı kesimden insanların katılabildiği aşırı şatafatlı etkinliklerin karşıtı olarak akla gelmiş. "Demokrasinin halkın katılımıyla yeşerdiğini ve Amerika'da hâlâ işlerlikte olduğunu göstermek istedik. Orta gelirli Amerikalı vatandaş bile gelsin, ülkesinin kaderini etkileyen böylesine önemli bir seçim öncesinde birkaç dolarla da olsa siyasal oluşuma katkıda bulunabilsin ve bir araya gelince neler yapılabildiğini halktan kopmuş siyasetçilere göstereyim istedik" diyorlar.

Toplumsal ve siyasal sürece katılıp bir şeyler yapmak isteyen ama ne yapacağını bilemeyen ya da yapmak istedikleri için uygun platform bulamayan insanlara yol göstermek, sivil toplum örgütlerinin görevi. O tatil günü Amerika'da, halkın politikaya, toplumsal olaylara aktif katılımının yaratılması adına güzel bir örnek yaşandı. Ayrıca, binlerce insanı ortak bir hedef çerçevesinde buluşturan pasta ve limonata ikilisi sayesinde, Demokrat aday John Kerry için 43 bin broşür dağıtıldı, oy vermek için henüz kayıt olmamış 4750 kişinin başvurusu yapıldı.

Ben de sokaktaki sıraya girdim ve pastamı Al Sharpton'ın elinden aldım. Veganlar da unutulmamış, değişik pasta ve kurabiye çeşitleri konulmuştu tezgahların üstüne. Restoranda oturacak yer kalmadığı için herkes sokakta ayak üstü yedi içti. Kendimi güzel bir bahar gününde açık havada düzenlenen bir partiye katılmış gibi hissettim. Uzun süredir bu kadar lezzetli bir etkinliğe katılmadığımı söyledim MoveOn yetkililerine. "Bir seçimi kazanmak hiç bu kadar 'tatlı' olmamıştı!" diye karşılık verdiler.

Ayrı ve Eşit Eğitim (!)

17 Mayıs 2004 Pazartesi sabahı radyodan duyduğum bir diyalogla irkildim. İlkokul çağında bir kız çocuğu, babasına neden yedi sokak ötedeki ilkokul yerine, yaklaşık 1.7 kilometre uzaktaki okula tren yolundan yürüyerek gitmek zorunda olduğunu soruyordu. Babasının verdiği yanıt şok ediciydi:

“Yedi sokak ötedeki okul, biz siyahlar için değil, beyazlar için. Seni o okula kabul etmiyorlar. O yüzden yalnızca siyahların gittiği okula gidiyorsun.”

Ne yazık ki, 1950’li yılların başında Amerika’nın Topeka, Kansas bölgesinde yaşayan 8 yaşındaki Linda Brown ile babası Oliver Brown arasında geçen gerçek bir konuşma bu. Kızının üzüntüsünü gören baba Brown, soluğu siyah nüfusun hakları için çalışan ulusal organizasyon NAACP’te (the National Association for the Advancement for Colored People) alıyor ve yardım istiyor. Brown ailesinin şikâyeti Kansas bölgesindeki diğer benzer şikâyetlerle birleştirilerek, Amerikan eğitim kurumlarının bağlı olduğu The Board of Education (Eğitim Kurumu) aleyhine 1951 yılında dava açılıyor. Dava dilekçesinde, kamu okullarındaki eğitimin “ayrı ve eşit olmadığı” belirtilerek, etnik ayrımcılığa son verilmesi isteniyor. Karşı tarafın savunucuları ise, Amerikan okullarının siyahların yetişkin yaşlarda karşılaşılabilecekleri etnik ayrımcılığa karşı hazırlıklı olduğunu ve okudukları takdirde siyah ırka mensup kişilerin de toplumda yüksek mevkilere ulaşabildiğini söylüyor.

Davaya bakan mahkeme, ilk oturumda karar veremiyor. İkinci oturumda, her iki tarafın da konuyu anayasanın

14. maddesindeki haklar çerçevesinde ele alması isteniyor. Amerikan Anayasası'nın 14. maddesi, yurttaşların, eşit bir şekilde, ırk ya da renk ayrımına dayalı ayrımcılıklara karşı korunma haklarını saklı tutuyor. Dava sürerken, tüm Amerika'da büyük bir insan hakları hareketi baş gösteriyor ve buna karşı protestolar gündeme geliyor. Sonuçta, 17 Mayıs 1954 tarihinde mahkeme tarihi kararını açıklıyor:

“Kamu okullarındaki ırka dayalı ayrımcılık, okullardaki fiziksel koşullar eşit olsa da, bir grup azınlığın eşit eğitim fırsatını ortadan kaldırır mı? Biz kaldırdığına inanıyoruz. Karar verdik ki, kamu eğitimi alanında ‘ayrı ama eşit’ tezine yer yoktur. Birbirinden ayrılmış eğitsel olanaklar, sonuç olarak eşit değildir.”

Bu kararla birlikte, Amerika'daki sivil haklar hareketinin en önemli adımlarından birine öncülük eden Brown ailesi tarihe geçti. O zamandan bu yana her 17 Mayıs ülkede törenlerle kutlanıyor. Bu yıl da kutlandı. Topeka'da Linda Brown'ın da devam ettiği Monroe adlı okulun bahçesindeki meydana önce Demokrat Parti'nin başkan adayı John Kerry ulaştı ve dedi ki:

“Atılan büyük adımlara karşın, hâlâ Brown'a verilen söze ulaşmış değiliz. Bugün ülkemizin birçok bölgesinde okul sistemlerimiz hâlâ eşit değil ve ayrımcılığa açık.”

Kerry'den dört saat sonra, aynı meydana Başkan George Bush geldi ve eğitimdeki ayrımcılığın yasayla engellenmiş olmasına karşın, okulların hâlâ fırsatlar ve kalite bakımından eşit olmadığını itiraf etti. 8 Ocak 2002'de Bush'un imzasıyla yürürlüğe giren “No Child Left Behind” adlı yasaya göre, Amerika'daki eğitim olanaklarının geliştirilmesi için daha fazla bütçe ayrılacağı söylenirken tersine her yıl artan miktarlarda kesinti yapıldı eğitim bütçesinden. Nedeni de Irak savaşı ile artan askeri harcamalar.

Yanıt John Kerry'den: “Hem eğitim olanaklarını geliştireceğinize söz verip hem de milyonlarca çocuğu geride bıra-

kan politikaları uygulayamazsınız!” Demokratlar, kendi iktidarları döneminde herkes için masrafları karşılanabilir kaliteli eğitim olanağı sağlayacaklarını ısrarla vurguluyorlar. Cumhuriyetçiler de sözde eğitimin kalitesinin artırılmasından yana ama Bush dönemindeki uygulamalar tam tersi yönde gerçekleşti. 21. yüzyılın en gelişmiş ülkesi Amerika’da bile eğitimin eşit olmaması düşündürücü.

Politikacılar artık anlamalı ki, zenginler için ayrı, yoksullar için ayrı eğitim olmaz, olamaz.

Eğitimde ayrımcılık yapılmaz, yapılamaz!

Eğitim temel bir haktır.

Üçüncü Adam Yine Sahnede...

Ralph Nader, 2004 Amerikan Başkanlık seçimlerinde yine üçüncü adam. Eğer Demokrat Parti'yi destekleyen bir Amerikalı ile karşılaşırsanız, sakın bu ismi telaffuz etmeyin. Çünkü, NBC Televizyonu'nun ünlü "Meet The Press" adlı programında bağımsız adaylığını açıklayan Nader, bu kesim tarafından ulusal hain ilan edildi.

Bunca öfkenin nedeni, aslında dört yıl önceki seçimlere dayanıyor. 2000 Başkanlık seçimlerine Yeşil Parti'nin adayı olarak katılan Lübnan asıllı Amerikalı avukat, yazar ve tüketici hakları savunucusu Ralph Nader, Demokrat oyları bölerek Demokrat Parti'nin adayı Al Gore'un, George W. Bush'a karşı toplam 500 oyla seçimi kaybetmesine neden olmakla suçlanıyordu. Suçlama öyle boyutlara vardı ki, birçok kişi, Nader'ın kazanma umudunun hiç olmamasına karşın tekrar seçime girmesini, sadece kendi egosunu tatmin etmeye çalışmasıyla açıklıyor. Söylenenlere göre, 2000'de onu destekleyen ve aralarında ünlü film yapımcısı Michael Moore'un da bulunduğu yakın arkadaşları bile bu kez aday olmaması için uyarmış.

Ralph Nader, bu yıl 70 yaşına girdi. Düşmanları, 70 yaşına bastı ama bu adaylığıyla siyaset sahnesinde kendi kendisini şimdiden gömdü diyor. Bütün bu kargaşa içinde, büyük sermayeye karşı çalışan nüfusu savunmakla oluşturduğu önemli bir kariyere sahip olan Nader'ın ne dediğini sakın bir şekilde dinleyen pek yok. Merak edip dinlerseniz bakın neler diyor Nader:

— Washington D.C., sermayenin işgal ettiği bir bölge haline gelmiştir.

— Amerikan başkanlık seçimleri, kişilerin özel çıkarlarının ve ayrıcalıklı iş dünyasının etkilerinden kurtarılıp reforme edilmelidir.

— Sermayenin baskın gücünden sıyrılıp özgürlüğünü ilan etmek arzusunda olan bütün Amerikalıları kucaklamayı umuyorum.

— Seçim kampanyam, özgür seçmenleri cesaretlendirerek demokratik sistemi güçlendirmeyi amaçlıyor.

— Amerikan halkının hayatı yalnızca paraya sahip güçler tarafından yönetilmektedir ve böyle bir ortamda demokrasinin güçlendirilerek reforme edilmesinin olanağı yoktur.

— Demokrat ve Cumhuriyetçi partiler arasındaki benzerlik her geçen gün artmaktadır. Çünkü bu her iki parti de sermayenin çıkarlarına hizmet eder hale gelmiştir.

— Ekonomik gelişmeye karşın, yıllar içinde çalışan nüfusun hayat şartları giderek kötüleşmektedir. Bu gidişatı önleyecek politikalar gereklidir. Hükümetler ekonomik güç ve servete odaklanmak yerine, halkın yoksul kesimlerinin de ekonomik gelişimden faydalanmasına çalışmalı.

— Doğanın korunması ve tüketici haklarını geliştirmek için çalışmalar yapılmalı. Holdingler insan sağlığını tehdit eden yöntemlerle üretim yapmaktan alıkonulmalı.

— Milyonlarca doları ve insan gücünü, savaşa hazırlanmak için harcamak yerine, dünyada barışı güçlendirecek bir dış politikayı diplomasi aracılığıyla kurmaya yönlendirmeli. Hatalar da, başarılar da geçmişten ders alarak öğrenilmeli.

— Herkese hükümetin finanse ettiği sağlık hizmeti sunulmalı. Vergilerde yapılacak bir düzenlemeyle bunu gerçekleştirmek mümkündür...

Nader'in savundukları temelde bu şekilde özetlenebilir. Kazanamayacağını bilse de seçim kampanyası aracılığıyla bu

konulara dikkat çekmek ve iki partili seçim sisteminin dogmatik bariyerlerini kırmak istiyor. Nader'ın savunduğu ilercici düşünceler, Amerikan halkının gerçek gücünü ortaya çıkarmak ve özellikle genç nüfusu politikaya çekmek bakımından ihtiyaç duyulan hareketi başlatabilir.

Söylediklerini dinleyince alkışlanması gerekirken, Amerikan Demokratlarının bir numaralı düşmanı olması oldukça dramatik bir durum. Üstelik, anayasaya göre seçime katılma koşullarına sahip olan herkesin bu hakkını kullanmasını öncelikle onların desteklemesi beklenirken... Belki de Al Gore'un 500 oyla seçimi kaybetmesinin tek nedeni Nader değildir. Yeşil Parti, 2000 seçimlerinde toplam oyların yüzde 2.7'sini almış. Yani 2.882.955 oy. Nader seçime katılmasaydı bu oyların doğrudan Al Gore'a gideceğini kesin olarak iddia etmek de mümkün değil. Çünkü Demokrat Parti'nin adayları ile tam olarak aynı şeyleri savunmuyor Nader. Clinton merkeziliğinden oldukça ileride görünüyor. Belki de o seçime katılmamış olsaydı, ona oy verenler o gün oy kullanmayacaklardı. Doğru argümanlarla yola çıkıp yanlış hareket etti denebilir belki.

Bu yılki başkanlık seçimi ölüm kalım savaşı haline geldi ve oylar yine birbirine çok yakın oranlarda ikiye bölünmüş durumda. Bu ortamda Bush'un gitmesi için elinden geleni yapıp, aday olmayacağını açıklasa, bir sonraki seçim için şansını çok daha fazla artırmış olurdu. Demokratlar, Kasım 2004'te Bush'un mutlaka Beyaz Saray'dan çıkarılması gerektiğini söylüyor. Bush dışında herhangi birinin başkan olabileceğini anlatan "Anybody but Bush" (Bush olmasın da kim olursa olsun) sloganı herkesin ağzında. Konuştuğum bir liberal, "Evinizde yangın varsa, televizyonunuz net göstermediği için yakınmanın zamanı değildir" diyor. Kanımca, Demokratların bu seçimde yapması gereken, Nader'in aldığı yaklaşık 3 milyon oy için sürekli kavga etmek ve bazı konularda açıkça konuşmaktan çekinip Cumhuriyetçi Parti'nin çizgisine yaklaş-

caklarına, daha açık bir şekilde politikalarını anlatarak oy vermeye bile gitmeyen 100 milyon Amerikalı'ya ulaşmaya çalışmak ve desteklerini kazanmak. Dört yıl önceki seçimde, oy verme hakkına sahip olan 18-24 yaş arasındaki gençlerin yalnızca yüzde 29'u oy kullanmış. Sayılar ne yapılması gerektiğini açıkça anlatıyor.

2004'te Amerika'da Demokrat Olmak

26-29 Temmuz 2004 tarihleri arasında Boston'da yapılan Demokrat Parti Kurultayı'nda Amerika'nın toplumsal, ekonomik ve siyasal sorunları ve bu sorunlara Demokratların sunduğu öneriler dile getirildi. Amerika'daki Demokratları bir araya getiren bu en büyük platformda ortaya çıktığı şekilde, bu ülkede Demokrat olmanın gerekleri şu başlıklar altında toplanabilir.

- 1- Bütün vatandaşlar için erişilebilir ve standartlaştırılmış kamu eğitimi ve sağlık hizmeti
- 2- Çalışan sınıfı ve düşük gelirli aileleri desteklemek
- 3- Uluslararası işbirliğine açık ve güçlü dış politika
- 4- Ulusal güvenliğe öncelik vermek
- 5- Çevre korumada duyarlılık
- 6- Farklı etnik kökenden gelenlere eşit olanaklar
- 7- Kadınlara sosyal ve siyasal alanda eşitlik
- 8- Eşcinsellere toplumsal ve siyasal alanda eşitlik
- 9- Ekonomik büyümeyi sorumlu bütçe harcamaları ve dengeli bir bütçe ile sağlamak.
- 10- Katı ideolojiye değil bilimin önderliğine inanmak.

George W. Bush başkanlığındaki Amerika'nın yeni muhafazakâr politikalarla aşırı sağa çekildiği, dünyanın en güçlü ülkesinin bu gücünü kendi çıkarları için zayıfı ezmek, yoksulu yok etmek amacıyla kullandığı bir dünyada demokratların savunduğu değerler çok daha büyük bir önem taşıyor.

Nitekim kurultayın ilk gününde delegelere seslenen eski ABD Başkanı Bill Clinton, Cumhuriyetçilerle Demokratlar arasındaki farkı açıklayarak bu noktanın altını çizdi:

“Biz Demokratlar, sorumlulukların ve fırsatların paylaşıldığı bir Amerika’yı oluşturmayı ve daha fazla küresel işbirliği yaratıp ancak zorunlu olduğumuz zaman yalnız hareket etmeyi istiyoruz. Cumhuriyetçiler, ‘doğru insanlar’ tarafından idare edilen Amerika’ya inanıyorlar. ‘Doğru insanlar’ ise, sadece zorunlu olduğunda işbirliği yapılması gereken bir dünyada onların tarafında yer alan insanlar”. Amerika’nın 2000 yılından itibaren geldiği noktayı değerlendirerek, iş, sağlık sigortası, sosyal güvenlik, AIDS, küresel ısınma, dış politikadaki izolasyon gibi ekonomik, siyasal ve sosyal sorunlara değinen Bill Clinton, artık “daha fazla arkadaş, daha az terör” zamanı olduğunu vurguladı.

Özellikle Irak savaşı sonrasında izlenen saldırgan ve agresif dış politikanın etkisinden kurtularak “içerde daha güçlü, dışarıda saygın” bir Amerika yaratmak, ülkede demokrasiye inanan her vatandaşın ortak hedefi. Amerikan halkı bu konuda öylesine hassas bir hale geldi ki, Demokrat Parti’den başkan adayı gösterilen John Kerry, adaylığı kabul konuşmasında, Amerikan ordularını yanlış bir savaşa sürüklemeyeceğine, askeri liderleri dinleyecek bir savunma sekreteri atayacağına söz verdi. Kerry, “Gerektiğinde Amerikan askeri güçlerini kullanmaktan asla şüphe etmem fakat bir savaşın gerekliliğini kanıtlamanın tek yolu, bir anne ya da babanın gözlerinin içine bakıp, ‘Evladınızı savaşa göndermemek için mümkün olan her şeyi yaptım. Fakat mecburduk. Amerikan halkını ve değerlerini gerçek bir tehlikeden korumak zorundaydık’ diyebilmektir” şeklindeki sözleriyle milyonlarca kararsız seçmeni görev almaya hazır bir lider olduğu konusunda ikna etmeye çalıştı. John Kerry’nin ifadesiyle, “istendiği için değil, mecbur olduğu için savaşa girilmeliydi.” Kerry’nin Irak Savaşı için Kongre’de bugün oylama yapılsa daha önce oldu-

ğu gibi ABD Başkanına yetki verilmesi yönünde oy kullanacağını açıklaması, birçok kişiyi hayal kırıklığına uğratsa da, “en azından Bush gibi tek başına hareket etmez, uluslararası işbirliğinin sağlanmasına çalışırdı,” diyorlar.

Eğitim ve çevre koruma bütçesinden milyonlarca dolar kesinti yapıp, varlıklı kesime ve büyük ticari şirketlere vergi indirimi getiren, eşcinsel evliliğine ve kürtaja karşı çıkan, bireylerin silah taşıma hakkını şiddetle savunan, dış politikada dünya şefliğine soyunan Bush’un yönetiminde geçen dört yılın sonunda Amerika’nın bugün geldiği nokta “kırmızı eyaletler (Cumhuriyetçiler)” ve “mavi eyaletler (Demokratlar)” olarak bölünmek. Bu nedenle, Amerika’yı ikiye bölen George W. Bush’un yaptığı tek bütünleştirmenin kendisine karşı olanları hiç olmadıkları kadar tek vücut haline getirmesi olduğu Demokrat Parti kurultayında defalarca söylendi. Bush’un yarattığı sorunlar, yalnızca Amerikan tarihinin en büyük bütçe açığı, işsizlik, yalanlara dayanarak çıkarılan Irak Savaşında ölen binlerce asker değil, etkisi belki de uzun yıllar sürecek olan bu kesin bölünmüşlük. Bush yönetiminin çatık kaşlı kovboy politikası hem dünyadaki diğer ülkelerin hem de Amerikan halkının Bush’a karşı olan yarısının tepkisini çekiyor.

Kurultayın parlayan yeni yıldızı, Senato’ya Illinois eyaletinden aday olan Barack Obama’nın konuşmasında söylediği gibi, Demokratlar gelecek için umut vaat eden bir politika anlayışına destek vermek istiyor. 42 yaşındaki Harvard mezunu Obama’nın özellikle bu umudu tanımlayan ve delegelerce ayakta alkışlanan sözleri dikkat çekici:

“Başkan adayımız John Kerry ile Başkan Yardımcısı adayımız John Edwards bize umut vaat ediyor. Kör bir iyimserlikten ya da hakkında konuşmazsak işsizliğin yok olup gideceğini, sağlık sorunlarının kendi kendine çözüleceğini sanan bir boş vermişlikten söz etmiyorum. Daha temel bir şeyden söz açıyorum. Bu, bir ateşin etrafında oturup özgürlük şarkı-

ları söyleyen kölelerin umudu; uzak kıyılara kaçan göçmenlerin umudu; Mekong Delta'yı cesaretle devriye gezen genç deniz subayının umudu; bir imalathane işçisinin zorluklara göğüs geren oğlunun umudu; Amerika'da kendisine de bir yer olduğuna inanan garip isimli çelimsiz çocuğun umudu. Bu umudun azmi!"

Barack Obama, bu sözleri söyledi ve Bill Clinton'a gösterilen ilgiden daha fazlasıyla karşılandı. Çünkü Obama, Demokratların ihtiyaç duyduğu dinamik ve gerçek liberal görüşlere sahip. Konuşmasını yapıp kürsüden indiği andan itibaren delegeler arasında, "2012'deki başkan adayımız siyah olabilir mi?" sorusu üzerine tartışmalar başlaması ve ertesi gün bütün gazete ve televizyonların Kansalı bir Amerikalı anne ile Kenyalı Afrikalı bir babanın oğlu olarak doğan bu garip isimli çelimsiz çocuktan söz etmesi bu yüzden.

Amerika'daki orta sınıfların, siyahların ve farklı etnik kökenlerden gelenlerin umudu Demokratlar. Kapitalizmin kaymağını yiyen yönetici elit kesimin baskınlığına karşı onlar da yönetimde söz sahibi olmak istiyorlar.

Kurultay kapsamında gerçekleştirilen çeşitli toplantılarda konuşmacılar, siyah ve sarı ırka mensup Amerikalıların da beyazlarla aynı yeteneklere sahip olduğunu ve bu nedenle bu kesime de aynı olanakların sunulması gerektiğini belirttiler. Kadınların da isteği aynı. Hükümetten beklentileri, yalnızca sağlık, doğum kontrolü, ülkeyi ikiye bölen kürtaj, erkeklerle eşit ücret ve Irak'taki savaşın sona erdirilmesi gibi konularda toplanmıyor; aynı zamanda seslerini duyurabilecekleri konumlara getirilmeyi talep ediyorlar. Amerika'daki kararsız oyların yüzde 65'inin kadın seçmenlere ait olduğu bir toplumda, kendilerini dışlayan bir yönetim anlayışını reddettiklerini vurgulayarak kamu görevlerine aday olduklarını söylüyorlar.

John Kerry'nin eşi Tereza Heinz Kerry ve New York Senatörü Hillary Rodham Clinton'ın kurultay konuşmalarında bu vurgu belirgin bir şekilde öne çıktı: Amerikalı ka-

dınlar, her alanda daha fazla temsil edilmek istiyor. Latinler, Demokrat Parti iktidarında kamu görevlerinde daha fazla Latin kökenli yurttaşın görüleceği müjdesini verirken, gay, lezbiyen ve transseksüeller bu yıl aralarından 255 kişinin kurultay delegesi oluşunu coşkuyla kutluyor.

Amerika’da demokrasiye ve eşitliğe yürekten inanan herkes, her ne pahasına olursa olsun Bush’u koltuğundan indirmeye çalışıyor. Kurultayda konuşan Kerry Çocuk Organizasyonu’nun kurucusu 13 yaşındaki Ilana Wexler’in söylediği gibi, bu yönetimin acilen bir fasılaya ihtiyacı var. Eski ABD Başkanı Jimmy Carter’ın sözleriyle, “bugün birçok sorunla karşı karşıya olan Amerika’nın, bu sorunların çözümü için, politikacılar, süper zenginler ve lobiciler yerine, çalışan Amerikan aileleri tarafından şekillendirilen bir başkana ihtiyacı var.”

Bu başkan Amerika’da “umudun elçisi” olacak.

Skandal Büyüyor...

Cumhuriyetçi Parti Senatörü Pat Roberts ve Demokrat Parti Senatörü Jay Rockefeller, NBC Televizyonu'nda yayınlanan ve Tim Russert'ın hazırlayıp sunduğu "Meet The Press" programına 11 Temmuz 2004 tarihinde konuk oldular.

Her ikisi de bir Senato komitesi raporuyla Amerika'da siyaset gündeminin kaynayan kazanına düşmüş durumda. Roberts, Bush yönetiminin Irak'ta bulunduğunu iddia edip savaşa neden olarak gösterdiği kitle imha silahları konusunda soruşturma yapmak üzere Senato tarafından görevlendirilen Haber Alma Komitesi'nin (Senate Intelligence Committee) Başkanı, Rockefeller ise Başkan Yardımcısı. 9 Temmuz 2004 günü kamuoyuna açıklanan raporda, kısaca maddeler halinde söylenirse, şu saptamalarda bulunuldu.

- 1- CIA (Amerikan Merkezi Haber Alma Örgütü) tarafından, Bush yönetimine Irak'ta kitle imha silahları olduğuna, bu ülkenin kimyasal ve biyolojik silahlar ürettiğine dair verilen bilgiler yanlıştır.
- 2- Irak ile El Kaide örgütü arasında bir bağlantı ya da işbirliği yoktur. Irak'ın 11 Eylül saldırısının gerçekleştirilmesinde bu örgüte yardım ettiği yönünde hiçbir kanıt yoktur.
- 3- Kasım ayındaki seçimlere yaklaştıkça her geçen gün yeni terörist tehditlerin arttığı bir ortamda, CIA'nin acilen yeniden yapılanmaya ve özellikle siyasi geçmişi olmayan yeni ve deneyimli bir başkana ihtiyacı vardır. Şu

andaki yönetim hiç zaman kaybetmeden bu atamayı yapmalı, kasım ayında seçilecek ABD Başkanı kim olursa olsun yeni atanacak CIA Başkanı görevini sürdürmeye devam etmelidir.

“Meet The Press” programına katılan senatörler, Tim Russert’in sorularını yanıtlarken bu noktaları tekrar tekrar ifade ettiler. Russert, haklı olarak sordu: “Irak’ta kitle imha silahları yoktu, bu ülkeyle El Kaide arasında bağlantı yoktu, o zaman Bush yönetimi nasıl savaşın haklılığının kanıtlandığını savunabilir?”

Komite Başkanı Roberts, suçu tamamen CIA teşkilatına yükleyerek, yönetime verilen yanlış bilgilerin buna yol açtığını söylüyor ve ekliyor: “Gerçekler o zaman bilinseydi, Senato’dan savaşa onay çıkmayabilirdi.”

Demokrat Jay Rockefeller ise itirafta bulunuyor: “Ben Irak’ın işgali için asker gönderilmesine evet oyu verdim. Yanıldım. Bugün bildiklerimi bilseydim o yönde oy kullanmazdım. Eğer Senato’daki diğer senatörler de bugün bildiklerimizi o oylamanın yapıldığı gün biliyor olsalardı, dörtte üç çoğunlukla bu karara onay vermezlerdi. O dönemde, oylamanın yapılacağı zamana kadar olan sürede araştırma yapmanın olanağı yoktu.”

Kısacası, Senato’nun görevlendirdiği komite, bir yıldan fazla bir süredir konu üzerinde çalışıyor ve sonunda komisyon adına açıklanan şu: “Bizim suçumuz yok. Bize hükümet, hükümete de CIA tarafından yanlış bilgi verildi. Onca Iraklı ve Irak’ı işgal eden devletlerin askerleri bu yanlış bilgilendirme sonucunda çıkan savaşta can verdiler. Üzgünüz. Güvenlik sistemimizi düzeltmeliyiz.”

Oysa burada bir terslik olmalı. Dünyanın en güçlü devletinin merkezi haber alma teşkilatı nasıl bu kadar yanılır? O kadar devlet adamı tam olarak emin olmadan nasıl bir ulusu ve dünyayı savaşa sürükler? Kongre tarafından 11 Eylül saldırı-

sını araştırmakla görevlendirilen bağımsız kurulun bir ay kadar önce açıkladığı raporda, CIA yetkililerinin 11 Eylül'den sonraki dönemde Beyaz Saray'a defalarca, Irak'la bu saldırıyı planlayan El Kaide örgütü arasında ilişki bulunduğu iddiasının şüpheli ve tartışmalı olduğunu söyledikleri ifadesi yer aldı, CIA Başkanı George Tenet, kısa bir süre önce görevinden istifa ederken, Bush yönetimini olaylar hakkında bilgilendirdiklerini belirtip, "Biz üzerimize düşeni yaptık" dedi.

Belli ki, birileri sorumluluğu CIA üzerine atıp, bu işten kısa yoldan sıyrılmaya çalışıyor. Fakat anlaşılmayan nokta, rapor üstüne rapor açıklanıp Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olmadığı kanıtlanırken. Bush'un hâlâ Amerika'yı kasaba kasaba dolaşıp aynı yalanları söylemeyi sürdürmesi. Senato raporunun açıklandığı gün Pennsylvania'da seçim kampanyasını yürütmekte olan George W. Bush, hâlâ "Silah depolarını bulamadık ama Saddam Hüseyin'in o silahları yapabileceğini biliyorduk" diyor ısrarla.

Zaman geçtikçe skandal büyüyor...

Haydi Barbekü Partisine!

Amerika'da kim ne kadar oy alacak tartışmaları tüm hızıyla sürerken, Quinnipiac Araştırma Enstitüsü'nün yaptığı bir anket, çok fazla sayıda Amerikalının dikkatini çekmese de, Amerikan seçmeninin davranışlarına ışık tutması bakımından oldukça ilginç sonuçlar ortaya koydu.

Enstitünün 1160 kayıtlı seçmen üzerinde, 18-24 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirdiği telefon anketinde katılımcılara, Başkan George W. Bush'la mı yoksa Demokrat Parti başkan adayı John F. Kerry ile mi barbekü partisi yapmayı tercih ettikleri sorulmuş. Ne garip soru diye düşünmeyin; Amerikan halkı eğlenmeyi çok önemsiyor ve barbekü partisi onların hayatında öncelikli bir yere sahip. Anketi yanıtlayanların yarısı "George W. Bush" derken, ancak yüzde 39'u Kerry'i seçmiş. Geriye kalan yüzde 11 ise sorunun yanıtını bilmediğini söylüyor. Bugün seçim olsa kime oy verirdiniz sorusuna gelince, katılımcılar az bir farkla neredeyse yarı yarıya bölünmüş. Bush'a yüzde 43, Kerry'e yüzde 42, bağımsız aday Ralph Nader'a yüzde 6 destek çıkmış; kalan yüzde 7 ise oy hakkını kullanmayacağını bildirmiş.

Araştırmayı yapan kurumun başkanı Mickey Carroll, Amerikan halkının başkan seçerken, adayın deneyimi ve liderlik niteliklerinin yanı sıra, "sıradan bir vatandaş" olabilme özelliklerine de önem verdiğini söylemiş. Bu bakımdan Bush bir miktar öndeymiş. Demek ki bu nedenle her Amerikan başkan adayı kampanya sırasında bir köpek ya da bir çocuk severken poz veriyor, bisiklete biniyor, eline bir müzik aleti alıp çal-

maya başlıyor ve “halkın içinden biri” olduğunu kanıtlamaya çalışıyor. İlginç bir diğer sonuç da, “aile işinin idare edilmesi” konusunda seçmenlerin yüzde 46’sının Bush’a güvenmesi! Amerikan halkı, yaptığı tüm yasadışı uygulamalara karşın, hâlâ Bush’a güvenmeye devam mı ediyor? Neden daha seçilirken Florida’da yaşanan oy sayım skandalıyla başkanlık koltuğuna oturan, uluslararası camiayı karşısına alma pahasına savaş naraları atarak tüm dünyayı diktatoryal uygulamalarıyla yönetmeye kalkan, Amerika’yı dış politikasında yalnızlaştıran, başarısızlığı içte ve dışta kanıtlanmış bir politikacının halkın gözündeki kredisi bitmiyor? Hangi güven verici özellikleri nedeniyle bir aile işinin idaresinde tercih edilebilir Bush karakterinde birisi? Yasaları kendi çıkarları doğrultusunda değiştirebilmesi mi? İş dünyası ile uygunsuz ilişkiler içinde olması mı? Bütçe açığını Amerikan tarihinde görülmemiş boyutlara var-dırması mı? Yoksa Arap petrol zenginleri ve Bin Laden ailesi ile sıkı dostluklar kurmuş olması mı?

Bush’a güvenlerini açıklayanlara mutlaka bu soru da sorulmalıydı. Quinnipiac Enstitüsü’nün araştırması bu konuda eksik kalmış kanımca.

Amerika’da kasım ayındaki başkanlık seçimi yaklaştıkça araştırmalar da birbiri ardına kamuoyuna sunuluyor.

Irak’taki hapisane şiddetinden sonra destek oranı en düşük seviyeye inen George Bush, eski desteğine kavuşmak için bu defa II. Dünya Savaşı şehitlerini anma günü olan “Memorial Day”i fırsat bildi ve Ortadoğu’da başlattıkları terörle mücadeleyi II. Dünya Savaşı’na benzettii. Törenleri izleyenlerin milliyetçilik duyguları kabardı, haberleri dinleyenler etkilendi. Neden Amerikan halkının önemli bir kesimi gerçekleri görmüyor diye zaman zaman meraklanmamak elde değil ama aslında gerçek şu ki, Amerika, medyanın ve Beyaz Saray’ın icat ettiği kurgulanmış gerçeklik içinde yaşıyor. Ne göreceğinize, ne duyacağınıza, neye inanacağınıza birkaç politikacı, iş adamı ve büyük medya patronu ka-

rar veriyor. Bunun adına “demokrasi” diyorlar ve inanmanızı bekliyorlar.

Unutmayın, 2 Kasım 2004’te Amerika’da büyük bir barbekü partisi varmış. Ben söylemiyorum, Beyaz Saray sözcüsü ve Rupert Murdoch öyle diyor...

Cumhuriyetçi Parti Kurultayı'ndan İzlenimler: İdealizm Popülizme Karşı

Tarih: 2 Eylül 2004. Yer: Madison Square Garden.

Boston'da yapılan Demokratik Parti Kurultayı'ndan bir ay sonra New York'ta Cumhuriyetçi Parti Kurultayı'ndayız. Dört gün boyunca kurultayı izlerken her konuşmacının "Bu tarihimizin en önemli seçimi" dediğini duyuyoruz. Neden böyle söylüyorlar? Nedir bu seçimi bu kadar önemli kılan? Çünkü Amerika toplumsal ve siyasal anlamda bir dönüşümün içinde.

Amerikalılar, böyle bir dönemde tarihe tanıklık ettiğimizi söylüyorlar bize. Hayatlarında ilk kez böylesine keskin bir politik yarışın parçası olduklarını ifade ediyorlar. 2004 seçimi, Amerikan halkının daha önce hiç olmadığı kadar belirgin bir şekilde ikiye bölündüğü bir ortamda yapılıyor. Kafelerde, süper marketlerde, sokakta tartışıyor, hatta tartışmakla da kalmıyor kavga ediyor insanlar. 2000 yılında yapılan başkanlık seçiminde oy verme hakkına sahip olan 100 milyon Amerikalının oy kullanmaya bile gitmediği düşünülünce, neden şimdi Amerika'da herkesin politikayla ilgilenmeye başladığı merak edilebilir. Bu ilginin başladığı tarih, Dünya Ticaret Merkezi'ne saldırının yapıldığı 11 Eylül 2001. O tarihten sonra Amerika'da ve dünyada hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Terörün titreten soluğunu ilk kez tam enselerinde hissetti Amerikalılar. Uzun süre "Bu neden bizim başımıza geldi?"

diye sordular kendi kendilerine. O güne kadar dünyada olup bitenlerle ilgilenmeyenler, bu sorunun yanıtını bulamadılar. Onların adına liderleri karar verdi: “Amerika dünyaya ‘demokrasi’ getirmeye karar vermiştir ve uluslararası terörle mücadele edecektir. Bunun gereği de savaştır.”

Ve arkasından Irak’ta kitle imha silahları olduğu iddiasıyla İngiltere’yi de yanına alan Amerika Irak’a saldırdı. Savaş başladı. Irak’ın 11 Eylül saldırısının arkasında olduğuna inandırılmıştı Amerikan halkı. Bombalar düştü Iraklıların üstüne. Binlerce insan ve asker yaşamını kaybetti ve hâlâ da kaybediyor. Saddam’ın yakalanışı, Irak’ta bulunamayan ve bir süre sonra aslında orada olmadığı ortaya çıkan kitle imha silahlarını unutturdu bir süre. Fakat aradan zaman geçince bazı Demokratlar konuyu irdelemeye ve o silahların nerede olduğunu sormaya başladılar. “Belki de hiç bulunamaz” dedi yetkililer. Çıkış nedenini unutturup, sadece Saddam Hüseyin’in yakalanmış olmasının savaşı haklı kıldığını savundular. Buna inanmayıp protesto eylemleri yapanların yurtseverlikleri sorgulandı. Başta film yönetmeni Michael Moore olmak üzere soru sormaktan çekinmeyenler, “hain” olarak değerlendirildi.

Cumhuriyetçi Parti Kurultayı’nda konuşan Arizona Senatörü John McCain, 11 Eylül’den sonra başlatılan terör savaşını, iyi ile şeytan arasında bir savaş olarak nitelendirerek, “Seçeneğimiz, savaş ile çok daha ağır bir tehdit arasındaydı. Yurt dışından bizi eleştirenlerin ya da politik karşıtlarımızın size bunun tersini söylemesine izin vermeyin. Özellikle, zulüm, işkence ve çocukların asılarak öldürüldüğü hapishanelerin yuvası olduğu halde bizi Saddam’ın Irak’ının bir barış vahası olduğuna inandırmaya çalışan yanıltıcı film yapımcısına izin vermeyin” şeklinde konuştu.

USA Today gazetesine kurultayla ilgili makale yazmak üzere basın sıralarında oturan film yapımcısı Michael Moore’a gösterilen tepki ve dakikalarca dinmeyen yuhalama,

Cumhuriyetçilerin Demokratlara duyduğu öfkeyi yansıtıyordu. Cumhuriyetçileri böylesine kızdıran Demokratların tezi neydi? “Amerika, bugün izlediği tek taraflı, agresif dış politikanın sonucu olarak bütün dünyada “nefret edilen” ülke konumuna gelmiştir. Uluslararası işbirliğine açık, olumlu dış politika izlenerek Amerika’nın zedelenen saygınlığı yeniden kazanılmalıdır. Irak’taki Amerikan askerleri bir an önce ülkeye geri çekilmelidir.”

Bu tez, Cumhuriyetçiler tarafından şiddetle reddedildi. Kurultayda konuşan ve başkan yardımcılığına yeniden aday gösterilen Dick Cheney, adaylığı kabul konuşmasında Demokrat başkan adayı Senatör John Kerry’i komutan ve lider olabileme bakımından yetersizlikle eleştirerek, Bush’un “savaş döneminin güçlü komutanı” olarak tablosunu çizdi. Kerry’nin savaş protestocusu olarak, Amerikan ordusunu suçladığını ve orduyu sadece Birleşmiş Milletler gücü eşliğinde kullanacağını söyleyerek yanlış bir dış politika izleyeceğini kanıtladığını savundu. Uluslararası terörle mücadele ederek Amerikan halkını koruyacak olan George W. Bush’tu fakat John Kerry, sanki El Kaide örgütü onların yumuşak tarafından daha çok etkilenecekmiş gibi savaşı duygusal değerlendiriyordu Cheney’e göre. Amerika’da bugüne kadar görev yapan en güçlü başkan yardımcısı olarak tanımlanan Dick Cheney, fazla ön planda görülmemesine karşın Bush yönetiminin uygulamalarının arkasındaki en etkili birkaç isimden biri. Amerikan sağının en çok tepki çeken politikacılarının başında geliyor ve ideolojik olarak katı yeni muhafazakar politikaların mimarı olarak biliniyor. Amerika’nın bugünkü kavgası, Bush-Cheney ekibinin liderliğini yaptığı yeni muhafazakârlar ile John Kerry’nin liderliği eski başkan Bill Clinton’dan devraldığı yeni liberaler arasında. 2008 yılındaki seçimde başkanlığa aday olacağı söylentileri giderek güçlenen eski New York Belediye Başkanı Rudy Giuliani’nin kurultay konuşmasında ortaya koyduğu gibi Cumhuriyetçiler, “Amerika’nın diğer ülkeleri izleyen değil,

dünyaya yön veren lider konumunda olmasını, sadece savunmada kalmayıp saldırıya geçmesini” istiyorlar.

Ülke içi sorunların dışında Amerika’yı ikiye bölen en önemli konu bu. Cumhuriyetçi Parti, uluslararası terör korkusunu güçlendirerek, “böyle bir dönemde bizi koruyacak olan George W. Bush gibi savaştan kaçmayacak bir liderdir” görüşünü yaymaya çalışıyor. Madison Square Garden’daki kurultayda ortaya çıkan şu: George W. Bush, seçimi kazanmak için “Amerikan Ordularının Kararlı ve Korkusuz Komutanı” kimliğini Amerikan halkının kafasında yaratıp vazgeçilmez kılmak zorunda. Bunu başarmak için en büyük yardımcısı ise, 11 Eylül 2001’den bu yana yükselmeye başlayıp Irak Savaşı ile şahlanan Amerikan milliyetçiliği. Ekonomik göstergelerin hiç de iç açıcı olmadığı, Irak’ta her gün Amerikan askerlerinin ölmeye devam ettiği bir ortamda, ancak uluslararası terör tehdidinin yarattığı korkunun etkisi altında kalan halk, savaş yanlısı bir başkanı tercih edecektir. Hesap bu.

Cumhuriyetçilerin sorgulamadığı ya da sorgulanmasını istemediği konu ise, dünyada giderek artan terörün neden bu noktaya geldiği, geçmişte Saddam gibi diktatörlerin neden desteklendiği ve neden birden bire Irak’ın ciddi bir tehdit halini aldığı. Bu konu ısrarla görmezlikten gelinirken, terör tehdidine karşı savaş desteklenmeye çalışılıyor. George W. Bush’un eşi Laura Bush, halkı savaşın gerekliliğine inandırmak için kurultay kürsüsünden delegelere seslenirken, eşini bir kurtarıcı şeklinde resmedip, kararsız seçmeni etkilemeyi amaçlayan bir konuşma yaptı. Savaştan önceki dönemde günlerce kocasını Beyaz Saray’ın bahçesinde karar vermeye çalıştığı zor anlarında izlediğini anlatarak, savaş kararının gelecek kuşaklara, çocuklara daha güvenli bir dünya bırakmak için alındığına inandırmaya çalıştı halkı. Demokratlar ise, geleceğin daha olumlu ve iyimser bir politika ile yönlendirilmesini istiyor. Nitekim, kurultay konuşmasında John Kerry’nin öne çıkardığı slogan, “Umut Yolda” oldu.

2 Kasım 2004'te Amerikan halkının önünde iki seçenek var: 1- Terör aracılığıyla yaratılan korkuyu kullanan George W. Bush. 2- İyimserliği ve umudu aşlamaya çalışan John Kerry.

İnsan psikolojisi düşünülünce hangisi ağır basar? Seçmen davranışına yön veren etkenler ülkeden ülkeye nasıl değişir? Bu soruların cevapları toplumbilim ve siyaset bilimciler için ayrı bir inceleme konusu.

Cumhuriyetçilerin Demokratlardan ayrıldıkları konu, sadece savaş ve dış politika değil. Ülke içi meselelerde de birbirine taban tabana zıt görüşleri savunuyorlar. Cumhuriyetçi Parti Kurultayı'nda ortaya çıktığı üzere, muhafazakârlara göre eşcinsel evliliği kesinlikle onaylanamaz, evlilik kadın ve erkek arasında kurulan birliktir. Her ne kadar Başkan Yardımcısı Dick Cheney, lezbiyen kızıyla onur duyduğunu açıklasa ve "özgürlük varsa bu herkes için olmalıdır" dese de, Bush kurultay konuşmasında kesin tavrını şu sözlerle bir kez daha yineledi: "Eşcinsel evliliğini yasallaştıran aktivist yargıçlara karşı evlilik kurumunun korunmasını destekleyeceğim. Kişisel görüşlerle yasaların getirdiği kesin uygulamalar arasındaki farkı bilen yargıçları göreve getirmeye devam edeceğim."

Bir diğer tartışma konusu, kürtaj hakkı. Anne karnındaki ceninin biyolojik olarak insan olduğunu savunan muhafazakârlar, kürtajın dinsel olarak da onaylanamayacağını söyleyerek şiddetle karşı çıkıyorlar. Benzer nedenlerle hücre araştırmalarına sınırlı olarak izin verilmesi gerektiğine inanıyorlar.

Cumhuriyetçi Parti yetkilileri Kurultay'da sık sık dile getirildiği şekilde, partilerinin vatandaşların her kesimini kucakladığını, dinsel ve etnik farklılıklara ya da insanların geçmişine bakılmadan, herkesin her göreve gelebileceğini iddia ediyorlar. Bu tezi kanıtlamak üzere, Kurultay delegelerine seslenen eski Hollywood oyuncusu Arnold Schwarzenegger kendi "Amerikan Rüyası"nı anlattı. "Avusturya'da büyüyüp,

Hollywood'a vücut geliştiricisi olarak gelip, Kaliforniya eyaletine vali olduktan sonra şu anda Cumhuriyetçi Parti'nin en büyük toplantısında sizlerin karşısında konuşma yapmak bir göçmen rüyası" dedi ve sahip olduğu her şeyi Amerika'ya borçlu olduğunu söyledi. Demokratların Boston'da yapılan kurultayına kendi filmlerinden birinin adını koydu Terminatör. "True Lies (Gerçek Yalanlar)". Oysa basın sıralarından izlenince sanki filminin ikinci bölümünün bir sahnesinde oynayan kendisi: Gerçek Yalanlar 2. Sahne: Amerikan Rüyası. Mekân: Madison Square Garden, New York. Çünkü en önemli ayrıntıyı atladı Schwarzenegger. Bir Kennedy ile evlenmese acaba bugünkü konumunda olur muydu?

Yetkililerinin iddia ettiğine göre Cumhuriyetçi Parti, ülkedeki farklı etnik kökenden herkesi kapsıyor. Oysa Amerika'da yeni yayınlanan Dr. John Sperling'in *The Great Divide: Retro vs. Metro America* adlı kitapta, ülke çapındaki eyaletlerin meclislerinde ve Kongre'de görev yapan Cumhuriyetçi Partililerin yüzde 98'i beyaz Amerikalı. Toplam 3643 kişi olan bu Cumhuriyetçi görevlilerin içinde sadece 44'ü yani yüzde 1.2'si azınlıklardan oluşuyor. Kongrede görev yapan Cumhuriyetçi senatör ve eyalet temsilcilerinin toplamı 274. Bunların sadece 5 tanesi (birisini aslında Demokrat olarak seçilip Cumhuriyetçi Parti'ye sonradan katılmış) azınlıkları temsil ediyor. Bush'un seçildiği eyalet Teksas'ta azınlıkların nüfusa oranı yüzde 47. Fakat eyalet meclisinde 106 Cumhuriyetçi görev yaparken, tek bir tane İspanyol asıllı ya da siyah yok. Sayılar, Cumhuriyetçi Parti'nin etnik farklılıklara kapalı olduğu gerçeğini çarpıcı biçimde ortaya koyuyor.

Amerikan politikasına yön veren iki partinin kurultayını izledikten sonra özellikle iki noktayı belirtmek gerekiyor.

1-Amerika'da kurultaylar, çok iyi organize edilmiş birer televizyon şovu. Delegelerin ya da herhangi bir parti yetkilisinin başkanı ya da yönetimdeki birini kurultay kürsüsüne çıkıp eleştirmesi söz konusu değil. Onlardan beklenen, ellerine baş-

kanlarını desteklediklerini gösteren pankartları alıp, sloganlar atmaları. Yani çatlak sese yer yok.

2- Demokratlar, “olması gerekenle yani ideal olanla” meşguller. Bu nedenle, “-meli, -malı” eklerini kullanarak konuşuyorlar. Bunun sonucu olarak, sürekli eleştiri yapar bir şekilde negatif tonda konuştuklarına ilişkin bir görüş yaygın. Cumhuriyetçiler, toplumda zaten çoğunlukla benimsenmiş olan genel yargıların ve inançların üzerinden politika yapıyorlar. Olması gerekenle değil, varolanın pazarlanması ile ilgililer. Sonuçta denilebilir ki, Amerika’da idealizm popülist politikalara karşı amansız bir savaş veriyor.

Muhteşem Paradoks

ABD Başkanı George W. Bush, 2 Eylül 2004 gecesi Cumhuriyetçi Parti Kurultayı'nda konuşuyor ve 2 Kasım seçiminde partiyi temsil etmek üzere yeniden başkan adaylığını kabul ediyor. Ülkenin dört bir yanında aralıksız devam eden protesto gösterileri düşünülecek olursa sıradan bir konuşma yapıyor. Sıradan olmasını önemsemiyor delegeler, "Neyse ki İngilizce hatası yapmadı bu defa" diyorlar. Konuşmasında hem Ortadoğu politikasını anlatıyor hem de ülke içinde vatandaşların yaşamlarının iyileştirilmesi için yapılacak iş, sağlık ve eğitim alanındaki düzenlemelerden söz ediyor ve mesajını tek bir cümleyle özetliyor: "Hiçbir şey bizi dizginleyemeyecek."

Özellikle ekonomide yapılacak düzenlemelerden söz ettiği sırada Bush'u dinlerken, bir an için 'sol bir politikacı mı konuşuyor?' diye düşünmemek elde değil. Sanki 3.5 yıldan fazla bir süredir iktidarda olan değil, iktidara yeni aday bir politikacının küçük üreticiyi, dar gelirli ve işçi kesimini hedefleyen programıymış izlenimini veren ekonomi politikalarını anlatıyor ve bu trajikomik durum basın sıralarında zaman zaman gülüşmelere yol açıyor. "Savaş döneminin büyük komutanı" havasında, Irak savaşı konusundaki eleştirileri yanıtlıyor ve işsizlikten yakınan düşük gelirli kesimler ile kararsız seçmeni etkilemeye yönelik cümleleri de arka arkaya sıralıyor.

"Amerika'yı korumak, neye mal olursa olsun bunu yapacağım!" diye haykırıyor. Ülke içinde teröristlere yol verme-

mek, fırsat tanımamak için Ortadoğu'da savaştıklarını söylüyor. "Bunun yolu suçsuz sivil halkın üzerine bombalar yağdırmak mıdır?" diye sormuyor destekçileri. Çünkü hemen ardından Ortadoğu'ya özgürlük, barış ve gelecek umudu götürmek için çalıştıklarını ve bugün dünyanın daha güvenli olduğunu savunuyor.

Saddam Hüseyin konusunda Birleşmiş Milletler'e gittiklerini, 10 yıldan fazla süren diplomasiden sonuç çıkmayınca sorumluluklarını yerine getirmesi için Saddam Hüseyin'e bir şans daha verdiklerini ama onun reddettiğini ve sonunda, hiçbir Amerikan başkanının istemediği ama hazırlıklı olmak zorunda olduğu sorunun Oval Ofis'e ulaştığını ses tonunu dramatikleştirerek anlatıyor. Savaş kararı almasını zorunlu kılan soruyu açıklıyor:

"11 Eylül 'den alınan dersleri unutup çılgın bir adamın sözlerini mi dinlemeliyim yoksa harekete geçip ülkemi mi savunmalıyım?"

Böyle bir seçimle yüz yüze kaldığında her zaman Amerika'yı koruyacağını bildirerek, "yılmaz başkan" portesi çizmeye çalışıyor. Asıl söylediği, Amerika'nın en sert yöntemleri kullanarak dünya jandarmalığına devam edeceği. Bu görev için sunduğu plan şu: Afganistan'ın ve Irak'ın Amerika tarafından atanmış yeni liderlerine ordularını eğitmekte yardım edilecek, seçim yapılması sağlanacak, olabildiğince çabuk bir şekilde kalıcı ve yerleşmiş bir demokrasi kurulacak ve bu görevler başarıldıktan sonra Amerikan askerleri onurla ülkeye geri dönecekler. Bu plana itiraz eden de yok kurultay salonunda. Kimse, "demokrasi McDonald's gibi ihraç edilmez" demiyor. Kimse ölen onca masum insanın yaşamlarını kaybetmesinin sorumluluğunu kim alacak diye sormuyor. Kimse, "bunca yıl teröristlere çıkarların gerektirdiği zaman niye destek verdin" sorusunu sormuyor.

Amerikan halkı, gerçekten tarihinin en önemli seçimiyle karşı karşıya. Bush, Amerikan halkını kendisini dört yıl için

daha başkan olarak seçmeleri konusunda ikna etmeye çalışıyor fakat aslında halka bir paradoks sunuyor: Barışı savaşıyla kuracaklarını iddia ediyor.

Mümkün mü bu?